

TOP-5.3.1-16-BA2-2017-00004

Mozsgó település és térsége közösségi fejlesztése

PROJEKT ÖSSZEGZÉSE

Almáskeresztúr

Almamellék

Csertő

Ibafa

Mozsgó

Szentlászló

Szulimán

2023.

1. ELŐZMÉNYEK

A „Mozsgó település és térsége közösségi fejlesztése” című projekt a Baranya Megyei Önkormányzat vezetésével, Mozsgó község gesztorságával, hét települési önkormányzat konzorciumában valósult meg. A konzorciumi tagok Almáskeresztúr Községi Önkormányzata, Csertő Községi Önkormányzat, Ibafa Község Önkormányzata, Almamellék Községi Önkormányzat, Mozsgó Községi Önkormányzat, Szentlászló Község Önkormányzata és Szulimán Község Önkormányzata.

A pályázat kedvező elbírálásban részesült „Mozsgó település és térségének közösségi fejlesztése” címmel, TOP-5.3.1-16-BA2-2017-00004 azonosító számmal a projekt 2018. február 1-napjával elindult.

A projekt megvalósítása során érintett térség periférikus elhelyezkedésű, ahol jelentős az elvándorlás. Az elmúlt évtizedek alatt meggyengültek a hagyományos helyi közösségek alapját jelentő, munkalehetőséget biztosító vállalkozások, mindennapi életet szolgáló helyi intézmények és szolgáltatások. A lakosság jelentős része az országos átlagnál alacsonyabb életszínvonalon él. Elindult a belső migráció, a népesség jelentős része a város közeli, nagyobb településekre, a munkalehetőséghez, a szolgáltatások elérhetőségéhez közel költözik. A folyamatok hozadéka, hogy a helyi társadalom csökkenésével a tradicionális közösségek gyengülnek, csökken az aktív állampolgárok száma, nem alakulnak ki új érdekközösségek.

A feltárt problémákra válaszul a terület- és településfejlesztésben is használt, a gazdasági növekedés alapját képező „területi tőke” részét képezi a fizikai tényezők mellett például közösségi kapcsolatok, együttműködés, szolidaritás, kölcsönös segítségnyújtás értékei is. Ezek hiányában a hátrányos helyzetű térségekben fekvő kistelepülések jelentős pénzügyi forrás mellett sem képesek a fejlődés útjára lépni, a lakosságszám évről-évre csökken.

A tervezett tevékenységek a helyi társadalom, a hagyományok, az együttműködés erősítését szolgálják, létrehozva egy olyan lokális társadalmat, mely meghatározhatja saját fejlődési irányát, javuljon a problémamegoldó képessége, cselekvő módon építse saját jövőjét.

A projekt megvalósulása során tevékenységek között volt a közösségi tervezés folyamata, több lakossági fórum, rendezvény és hagyományőrző program, melyek során bevonásra kerültek a helyi civilek és a lakosság. A tanulókörök segítették az önszerveződő kisközösségek kialakulását és megerősödését. A lakossági fórumok alkalmával a helyi társadalmi- és gazdasági életet meghatározó dokumentumok áttekintésére és módosítási javaslatok megtételére is sor került. A projekt egyik meghatározó elemét képezte a bűnmegelőzést és a közbiztonság javítását szolgáló programok, kampány megvalósítása, a közlekedésbiztonság javítása.

A projekt alapjait három dokumentumban fektették le, ezek az alappillérek:

- **A helyi cselekvési terv és a mellékletét képező rendezvénynaptár**

A cselekvési terv célja volt, hogy előrevetítse a projekt végrehajtási időszakára tervezett tevékenységek tematikáját, amely a konzorciumot alkotó településeken és térségükben fellelhető

értékekre és helyi erőforrásokra alapozottan erősítette a térségi összetartást és az identitástudatot.

A dokumentum további célja volt, hogy feltárja a már meglévő értékeket és a helyi társadalom által adott visszacsatolások mentén azokat a szükségleteket, amelyek a fő cél elérését segítették elő. A célok elérése érdekében közösségi akciók, tevékenységek, események, programok, folyamatok valósultak meg, amelyek egy rendezvénynaptár mentén kerültek lebonyolításra.

Maga a cselekvési terv több körös felmérés eredményeként jött létre. A célok eléréséhez és a hatékonyságnövelés érdekében nem központi irányelvek mentén, hanem helyi tapasztalatokra alapozott szükségletek kerültek meghatározásra. Az érintett településeken közösségi interjúk, beszélgetések kerültek lebonyolításra. A primer és szekunder anyaggyűjtés, a felmérések eredményei a dokumentumban részletes kielemezésre kerültek, és ezek mentén kerültek meghatározásra, pontosításra azok a tevékenységek, amelyek a pályázatban is lefektetett irányelvek és célok teljesülését szolgálják.

A cselekvési terv elsődleges elvárt eredménye, hogy a helyi társadalom képessé tegye magát az önszerveződésre, és szellemi, kulturális örökségei által erősítse identitástudatát. Tervezetten a cselekvési terv és a projekt eredményei hozzájárulnak a helyi esélyegyenlőségi tervekben foglalt célkitűzések eléréséhez is.

- **Közösségfejlesztés módszertani útmutató**

A közösségfejlesztés módszertani útmutató dr. Arapovics Mária és dr. Vercseg Ilona által szerkesztett szakirodalom, amely „A helyi identitás és kohézió erősítése” című programokat megvalósító helyi közösségek munkatársainak, szakembereinek és önkénteseinek, szervezeteinek és intézményeinek nyújt módszertani segítséget helyi közösségi cselekvő programjuk megvalósításához.

- **Megalapozó dokumentum**

A megalapozó dokumentum a konzorciumot alkotó településekre vonatkozó gazdasági, társadalmi és demográfiai mutatók alapján készített helyzetértékelést követően részletesen bemutatja a projekt céljait, annak szakmai tartalmát, kapcsolódási pontjait. A terület-specifikus értékelési szempontokon túl, külön kockázatelemzést is tartalmaz.

2. A PROJEKT CÉLTERÜLETE ÉS CÉLJAINAK BEMUTATÁSA

„Mozsgó település és térsége közösségi fejlesztése” című projekt a Baranya Megyei Önkormányzat vezetésével, hét dél-baranyai önkormányzat konzorciumában valósult meg.

Konzorciumi tagok:

- Almáskeresztúr Községi Önkormányzata
- Almamellék Községi Önkormányzat
- Csertő Községi Önkormányzat
- Ibafa Község Önkormányzata
- Mozsgó Községi Önkormányzat
- Szentlászló Község Önkormányzata
- Szulimán Község Önkormányzata

Társadalmi, gazdasági és demográfiai szempontok alapján kijelenthető, hogy a projekt célterületén élő lakosság hátrányos helyzetű, infrastrukturális ellátottsága alacsony színvonalú, bizonyos közszolgáltatások, kulturális és egyéb alapszolgáltatások hozzáférhetősége kizárólag együttműködéssel valósítható meg.

Projekt céljai az alábbiak voltak:

- stratégiai: a helyi közösségek fejlődésének fejlesztése, az együttműködések kiterjesztése;
- átfogó: kezdeményező és cselekvő helyi közösségek és közösségi szerepvállalás erősítése, területi egyenlőtlenségek megszüntetése, egyenlő esélyű hozzáférés megteremtése, település népességmegtartó erejének javítása;
- specifikus: a helyi identitás és kohézió erősítése, ami különböző tevékenységek során érhető el.

A projekttel szemben elvárt eredmények:

A beavatkozások eredményeként fejlődik a közösség tagjainak egymás iránti felelősségtudata, a helyi civil társadalom megerősödése segíti a helyi közösségi konfliktusok megoldását és az önálló cselekvési képességek erősítését, erősödik a civil aktivitás, kialakulnak, illetve megerősödnek a szükséges kompetenciák, az önkéntesség, a helyi identitás, valamint a településhez, településrészekhez, térséghez való kötődés.

A beavatkozás következtében a meglévő (humán) erőforrások felszínre kerülnek, az együttműködések következtében ezen erőforrások aktivizálódnak, és minőségi változást hoznak a település, települési közösségek életében.

A népesség megtartáshoz és az életminőség javításhoz jelentősen hozzájárul a projekt, hiszen a tervezett tevékenységek elősegítik a települések helyi igényeken alapuló fejlesztését. Eredményként egy pozitív jövőkép kerül felvázolásra az emberek számára, erősödik a helyi kötődés, szorosabb lesz a kapcsolat a helyi lakosság, valamint a projektben közreműködő civil szervezetek és önkormányzati intézmények között. Nő a közbiztonság a településeken, biztonságosabb lesz a közlekedés, fokozódik az együttműködés a környező településekkel, a települések imázsa javulni fog, a lakosság jobban bevonásra kerül a települések fejlesztéseibe és egy élhetőbb települési környezet kerül kialakításra.

A társadalmi kohézió és a helyi identitás erősítéséhez hozzájárult a projekt, hiszen a tervezett tevékenységek - közösségi felmérés, helyi cselekvési terv, települési értékleltárak készítése, hagyományörző rendezvények, lakossági fórumok, tanulmányutak, - által közösségi térségi, települési, illetve településrészi helyi identitást erősítő közösségfejlesztési folyamatok, továbbá közösségi részvételre épülő tervezési gyakorlatok alkalmazása, szabadidős, bűnmegelőzési, közbiztonsági és közlekedésbiztonsági programok valósultak meg.

3. PROJEKT CÉLCSOPORTJA

A projekt célcsoportja számosságát tekintve a projektben résztvevő hét település, Almamellék, Almáskeresztúr, Csertő, Ibafa, Mozsgó, Szentlászló és Szulimán lakossága volt.

A projekt megvalósításában aktívan közreműködő közvetlen célcsoportokat azok alkották, akik közvetlenül megismerték és hasznosítják a projekt eredményeit, valamint akik személyesen részt vettek a projekt tevékenységeinek végrehajtásában.

A projekt közvetlen célcsoportjának a közösségfejlesztési folyamatokat elindítani kívánó települések, településrészek lakosai és közösségeik, a társadalmiasítottan működő kulturális intézmények településeinek lakosai és közösségeik, valamint a képzéseken részt vevők munkáltató kulturális intézményei tekinthetők. A közvetlen célcsoportba tartoztak továbbá azok, akik a projekt pozitív hatásait legfőképp érzik, hiszen őket érinti közvetlenül a projekt és jobb társadalmi helyzetbe kerülhetnek a különböző programok által.

A közvetett célcsoport azon személyek köre, akik nem a projekt eredményeinek közvetlen használói, de áttételesen a projekt eredményei és hatásai helyzetüket befolyásolják. A projekt közvetett célcsoportját a közösségfejlesztési folyamatokat elindítani kívánó civil, egyházi és egyéb szervezetek, önkormányzatok, intézmények és azok munkatársai, továbbá a kulturális intézmények és munkatársai, a projekt képzéseiben részt vevő személyek, illetve a közösségfejlesztő mentorok jelentették.

A tervezett rendezvények, képzések, fejlesztések mind a projekt által megfogalmazott célokra irányultak. A célcsoport kiválasztása, elérésének, bevonásának módszertana az alábbiak szerint került megtervezésre:

A fejlesztés tervezését társadalmi egyeztetés előzte meg. Ezek alapján a lakosság valós igényeire alapozva készültek el azok a dokumentumok, melyek a projekt alapjait adták. A helyi önkormányzatok, közszolgáltatók, segítők, illetve civil szervezetek napi munkájából adódóan is rendelkezésre állnak a tervezéshez szükséges információk. A fejlesztési programok általában különböző módszertan alapján készültek, a bevont lakosságot személyes interjúk, kérdőívek, fókuszcsoporthoz keretében vonták be a munkába. Rendezvények, fórumok tekintetében szintén a bevonásra kerülnek olyan helyi civil, önkormányzati szervezetek, akik szorosabb kapcsolatban állnak a helyi lakosokkal, a közvetlen célcsoporttal.

4. PROJEKT EREDMÉNYEI

A program alapvető célja és egyben elvárt eredménye, hogy a helyi közösségek fejlesztése megtörténjen, azaz, hogy a célterület közösségi kezdeményező- és cselekvőképessége fejlődjön. Ez a konzorciumot alkotó települések társadalmának közösségi kezdeményező- és cselekvőképességének fejlesztését, valamint közösségi szerepvállalási erősödését jelentette.

Elvárások:

Egyik legfőbb eredményként a közösségeken belül kialakulnak, illetve megerősödnek a szükséges kompetenciák, az önkéntesség, a helyi identitás, valamint a településhez, térséghez való kötődés. A végrehajtott tevékenységek eredményeként felszínre kerülnek a meglévő humán erőforrások, az együttműködéseknek köszönhetően pedig ezek az erőforrások aktivizálódnak és minőségi változást hoznak a térségben lakók életében.

További eredményt jelent, hogy a beavatkozások segítségével fejlődik a közösség tagjainak egymás iránti felelősségtudata, a helyi civil társadalom megerősödése pedig segíti a helyi közösségi konfliktusok megoldását és az önálló cselekvési képességek erősítését.

A program egyik fontos eleme, hogy a közösségfejlesztési folyamat részeként mindvégig közösségi munkamód kerül alkalmazásra, amely biztosítja a közösség központi jellegét és szerepét, mint például a tervezés során a helyi társadalom tagjai tárták fel a szükségleteket, tettek javaslatot programokra. Így a helyiek maguk ismerik meg saját közösségüket, kultúrájukat, illetve a helyi igényeket, szükségleteket, s azok megvalósítására maguk keresnek megoldást.

A projekt során megtörténik még a célterület történeti feltárása. A korábban nem ismert értékek és hagyományok elérhetővé kerülnek a lakosság számára a közművelődési és egyéb intézmények, szervezetek együttműködésével.

A programok hatására a meglévő együttműködések és partnerség megerősödik, megújul, új együttműködések jönnek létre települések, szervezetek és intézményeik között.

A projekt eredményei általában szoft típusúak, matematikailag nem számszerűsíthető, nem mérhető eredmények. A közösség belső viszonyai és a lakosság közérzete adnak alapot az eredményesség meghatározásához.

Eredményes projektmegvalósítás esetén:

- fejlődik a közösség tagjainak egymás iránti felelősségtudata,
- fejlődik a helyi közösségek konfliktusainak belső megoldó képessége,
- önálló cselekvési képességek erősödnek,
- életminőség javul,
- terület népességmegtartó képessége javul,
- erősödik a civil aktivitás,
- megindul a helyi önkéntesek kiválasztódása,
- új kapcsolatok, szomszédsági viszonyok és partnerségek kialakulása,
- erősödő közösségi identitás,
- együttműködés a közjóért,

-
- helyi közösségek megerősödése,
 - az ünnep, rendezvény kodifikálja az összetartozást,
 - új tudások, kompetenciák megjelenése a közösségben,

Az eredmények egy része szubjektív módon állapítható meg. Sajnálatos módon az elmúlt évek előre nem látható pandémiás időszakai, amikor a közösségi lét az aktuális járványügyi előírásoknak megfelelően központilag korlátozásokra került, nagymértékben akadályozták, hátráltatták a tervezett célok megvalósulását.

5. PROJEKT TEVÉKENYSÉGEI

A projekt során megvalósítandó programok az igényfelmérésekre alapozottan és az elérni kívánt célokhoz kapcsolódóan kerültek meghatározásra, figyelembe véve a felhívásban nevesített támogatható tevékenységeket és elszámolható költségeket.

A tevékenységek tervezésénél a kiemelt szempont volt a helyi kezdeményezésekre építés és az alulról jövő jelleg érvényesítése.

Első lépésként minden településen megtörtént a helyi intézmények, civil szervezetek képviselőivel való kapcsolatfelvétel (az adott lehetőségek szerint). Partnereink megismerték és elfogadták a projekt céljait, munkafolyamatait és tevékenységeit, majd az első partnerségi megállapodások is aláírásra kerültek.

A projekt sikeres végrehajtása érdekében nélkülözhetetlenek a térségi együttműködések kialakításai. A konzorcium tagok az eredményesség érdekében partnerségi megállapodást kötöttek a térség nemzetiségi önkormányzataival, oktatási, kulturális és szociális szervezeteivel.

A megállapodást aláíró szervezetek az együttműködési megállapodásban a kedvezményezett vállalása szerint: segítik a programok népszerűsítését, elfogadtatását a helyi lakossággal; elősegítik a helyi cselekvők körének szélesítését, segítik a közösségért tenni akarók munkáját; megjelennek a projekt rendezvényein.

Az alábbi szervezetekkel kötött a projekt együttműködést:

- Alapítvány a Mozsgói Iskola Jövőjéért (Mozsgó)
- Almamellékért Egyesület (Almamellék)
- Csorba Győző Könyvtár (Baranya megyei könyvtár)
- Ibafa Templom Közalapítvány (Ibafa)
- Mozsgóért Egyesület (Mozsgó)
- Mozsgó Kisebbségi Roma Nemzetiségi Önkormányzat (Mozsgó)
- Mozsgói „Csizik Mihály” Sportegyesület (Mozsgó)
- Mozsgói Óvoda és Egységes Óvoda- Bölcsőde, Konyha (Mozsgó)
- Német Nemzetiségi Önkormányzat (Szentlászló)
- NMI Művelődési Intézet NKft. Baranya Megyei Irodája
- Szentlászló-Almamellék-Somogyhárság Óvodái és Konyhái (Szentlászló)

-
- Szigetvári Térség Fejlődéséért Egyesület (Mozsgó)
 - Szinergia Egyesület (Boldogasszonyfa)
 - „Zselic” Horgász Egyesület Almamellék (Almamellék)

A közösségi felmérés eredményeképpen körvonalazódtak azon tevékenységek, melyek a projektből magvalósításra kerülhettek, illetve azon tevékenységek köre, melyek illeszkedés hiányában nem képezték a projekt tárgyát. Ugyan a közösségi felmérések során meghatározásra kerültek a tématerületek, viszont a témák véglegesítése a projekt megvalósítása során valósul csak meg.

A Helyi Cselekvési Terv készítését követő egyes események esetében már meghatározásra került a részletesebb tartalom, míg a későbbi programok esetében kizárólag lehetséges tématerület került rögzítésre. Az adott programok végleges témája, részletes tartalma a megvalósítás során került véglegesítésre. A részletes programterv kidolgozása és a programszervezés során figyelembevételre kerülnek a közösségi beszélgetések, az interjúk és a kérdőívek szerint meghatározott igények kielégítése, a feltárt problémákra történő megoldás nyújtása, illetve nem utolsósorban a pályázat céljaihoz való hozzájárulás.

A többkörös felmérés eredményeként elkészült a Helyi Cselekvési Terv és Rendezvénynaptár. Ezek a dokumentumok összefoglaló módon bemutatják és összegezik a projekt célterületére jellemző jelenlegi sajátosságokat, értékeket és a helyi társadalom által életre hívott szükségleteket.

A cselekvési terv célja, hogy előrevetítse a projekt végrehajtási időszakára tervezett tevékenységek tematikáját, amely a konzorciumot alkotó településeken és térségükben fellelhető értékekre és helyi erőforrásokra alapozottan erősítse a térségi összetartást és az identitástudatot.

A cselekvési terv elsődleges elvárt eredménye, hogy a helyi társadalom képessé tegye magát az önszerveződésre, és szellemi, kulturális örökségei által erősítse identitástudatát. Tervezetten a cselekvési terv és a projekt eredményei hozzájárulnak a helyi esélyegyenlőségi tervekben foglalt célkitűzések eléréséhez is.

A projekt igen komplexnek mondható, a projekt keretében az identitáserősítő tevékenységek mellett bűnmegelőzési-, közbiztonsági- és közlekedésbiztonsági programok megvalósítása is betervezésre került.

5.1. HAGYOMÁNYÖRZŐ RENDEZVÉNYEK

A hagyományörző rendezvények a helyi kultúrákra, hagyományokra, még el nem tűnt tradíciókra építenek. Általánosságban is nagy veszélyt jelent, hogy az egyes területekre jellemző sajátosságok, hagyományok, szokások az idősebb korosztállyal együtt kiveszőben vannak, így fontos programcsomagnak számítanak a hagyományörző rendezvények. Ezek a programok biztosították, hogy az eltűnőben lévő ismeretek tovább fennmaradhassanak a fiatalabb

generációk körében, úgy, hogy ezáltal a különböző korcsoportok közötti kapcsolat is megteremtődik.

A hagyományőrző programok célja volt:

- helyi generációk közötti kapcsolat erősítése;
- helyi értékek összegyűjtése, feldolgozása, bemutatása és megismerése;
- lakosság minél szélesebb körű megszólítása;
- cselekvők azonosítása, a lakosság kutatásba történő bevonása;
- értékleltár bővítése;
- identitástudat erősítése.

A hagyományőrző programok eredményei voltak:

- helyi hagyományok, kultúrák kölcsönös megismerése;
- új ismeretek, tudás kerül felszínre és továbbadásra;
- tovább nő az önkéntesek, aktív közösségek köre;
- a helyi lakosság cselekvésre egyre inkább alkalmassá és képessé válik;
- erősödik a helyi identitás;
- új kapcsolatok alakulnak ki egyéni és közösségi szinten is.

A Projekt Megalapozó Dokumentumának 2.5.3. pontja szerint: a helyi hagyományok feltárása és felelevenítése hagyományőrző rendezvények által, melynek célja, a jelenlegi helyi társadalom számára is releváns ünnepi hagyományok összegyűjtése, hiteles feltárása, jelen helyzetéhez történő adaptálása, azzal a céllal, hogy a jeles napokhoz kötődő események újbóli megszervezése által erősödjön a helyiek identitástudata.

Közösségfejlesztés módszertani útmutatója alapján, a helyi hagyományok feltárása: „Akár a jelenkorig, akár a társadalom történetének egy korábbi szakaszában nemzedékről nemzedékre öröklődő, a település közösségei körében tovább élő tudás, ismeret, gyakorlat, jelentést hordozó cselekvéssor, mely az élet bármely területére vonatkozhat, a naptári év valamely jeles napjához, vagy egyéb, a helytörténetben kiemelt eseményhez kapcsolódik.”

A tevékenység célja:

- a közösség bevonásával és aktivizálásával a jelenlegi helyi társadalom számára is releváns ünnepi hagyományok összegyűjtése, hiteles feltárása, jelen helyzethez történő adaptálása, azzal a céllal, hogy a jeles napokhoz kötődő események újbóli megszervezése által erősödjön a helyiek identitástudata
- az adott településhez, esetleg néprajzi csoporthoz való kötődés nyomán, bontakozzon ki a bevont egyének kreativitása, jöjjön létre az eltérő egyének, illetve generációk közötti párbeszéd, együttműködés, teremtsék meg az alkalmat a közösség önreprezentációjára

Projekt során megrendezésre került hagyományőrző rendezvények:

Hagyományőrző rendezvények			
Év	Dátum	Település	Rendezvény típusa
2018	augusztus 04.	Almamellék	Hagyományőrző
	október 26.	Csertő	Hagyományőrző
	december 06.	Szulimán	Hagyományőrző
2019	március 08.	Ibafa	Hagyományőrző
	július 27.	Szentlászló	Hagyományőrző
	augusztus 02.	Almamellék	Hagyományőrző
	szeptember 27.	Szentlászló	Hagyományőrző
	december 11.	Almáskeresztúr	Hagyományőrző
2020	szeptember 11.	Szulimán	Hagyományőrző
2021	június 26.	Mozsgó	Hagyományőrző
	augusztus 29.	Mozsgó	Hagyományőrző
	szeptember 18.	Almáskeresztúr	Hagyományőrző
	október 02.	Szulimán	Hagyományőrző
2022	június 26.	Ibafa	Hagyományőrző

A rendezvények hivatalos része (köszöntők, megnyitó) rendszerint ugyanabban a formában zajlott minden településen. A polgármesterek vagy alpolgármesterek köszöntőjüket követően tájékoztatták a megjelenteket arról, hogy a rendezvények a TOP-5.3.1-16-BA2-2017-00004 projekt keretében valósultak meg, annak támogatási forrása igénybevételeivel.

Végezetül megköszönték mindazok önzetlen munkáját, akik szerepet vállaltak a rendezvény tervezésében, szervezésében lebonyolításában, majd átadták a szót a projektmenedzsernek.

Ezt követően a projektmenedzser röviden bemutatta a projektet. Elmondta, hogy a pályázat keretében megvalósuló közösségfejlesztési folyamat célterülete Almamellék, Almáskeresztúr, Csertő, Ibafa, Mozsgó, Szentlászló és Szulimán települések. Beszélt a projekt előkészítése során feltárt legjellemzőbb problémákról, valamint az elérni kívánt célokról. Ismertette azokat a tevékenységeket is, amelyek a specifikus-, a stratégiai-, valamint az átfogó célok megvalósításához szükségesek. Néhány mondatban összegezte a projekt várható eredményeit, így például, hogy a település ünnepeihez, kiemelkedő alkalmihoz kapcsolódó rendezvények, események erősítik a település vagy egy szűkebb csoport összetartozását, a közösségi és helyi identitást. Az ünnep kilépés a profán világból, megélése, méltó megemlékezése szint és különlegességet visz a hétköznapokba, az ünneplés során a kikapcsolódás, a kulturális élmények, az ismeretszerzés is szerephez juthat. Az ünneplés egyben szocializációs gyakorlat is, az ünnepi szokás felelevenítésébe bevont fiatalok megtanulnak ünnepelni, az idősebb generáció átadhatja tudását, hasznosnak, értékesnek érezheti magát. Ezt követően megnyitottnak tekintették a rendezvényt.

Tekintettel arra, hogy a kulináris élmény is fontos az emberek számára, különösen igaz ez a kisközségekben, kistelepüléseken élők esetében, ezért nem csak maga az étkezés, de annak közös elkészítése is remek lehetőséget kínált a beszélgetésekre, kapcsolatok építésére a helyiek számára éppúgy, mint más településről érkezők részére. A felkínált ételek településenként és rendezvényenként változtak, ahogy az ünnepnaphoz tartozó további programok is.

5.1.1. MEGVALÓSULT HAGYOMÁNYŐRZŐ RENDEZVÉNYEK

A hagyományőrző ünnepek általában egy - egy feledésbe merült népszokás, néphagyomány felelevenítésére szolgáló rendezvények voltak.

2018. 08. 04. ALMAMELLÉK – HAGYOMÁNYŐRZŐ CSALÁDI NAP

Úgy állították össze a programot, hogy a gyermekek, a szülők és érdeklődők tartalmasan tudják eltölteni a délelőttöt. A gyerekeket hagyományőrző /lovas kocsizás, kukoricamorzsolás, csuhézás/, és szórakoztató, valamint ügyességi programok is várták. A környékbeli kézművesek elhozták portékájukat, lehetett nézelődni, vásárfiát beszerezni, sőt a kézműves technikákat ki is lehetett próbálni; minden korosztály megtalálta számára a kikapcsolódási lehetőséget is.

A római katolikus Szent Kereszt feltalálása templomban szentmisével kezdődött a hagyományőrző családi nap. A mise, amellet, hogy a vallás gyakorlásának talán legfontosabb alkalma és fóruma, egyben közösségi esemény is. A katolikus vallás előírásai szerint a járnai nem tudó nagybetegek kivételével minden hét éven felüli hívő kötelel volt vasárnapokon és a parancsolt ünnepeken misét hallgatni. A legtöbb faluban azonban nemcsak az egyház törvénye kívánta meg a rendszeres misére járást, hanem a közösség íratlan törvénye is, vagyis a vasárnapi misehallgatás beletartozott a faluközösség elvárásrendjébe. Manapság a misére járás ritkulása jellemző a falvakban. Búcsúkor és nevezetes alkalmakkor azonban megtelik a templom. Ezen a napon is így történt. Természetesen a falu előjárói is megjelentek.

A programsorozat Múltidéző című helytörténeti kiállítás megnyitásával folytatódott. „Nincs múlt idő. A múlt nem múlik el. Megőrizzük, ahogy a rég leégett erdők virágporát a tómeder iszapja. Ami volt, nem ér sohase véget: megszűnik és nem tud megszűnni mégse.” – idézte Szilágyiné Kadiró Erika polgármester Rakovszky Zsuzsa író szavait. Elmondta, hogy a pályázatnak köszönhetően belföldi tanulmányúton vehetett részt, és ott látott tapasztalatokból kiindulva kezdeményezte a kiállítást. Talán a legutolsó pillanatban – folytatta – eszméltünk rá, hogy a „mi” feladatunk megőrizni múltunk értékeit. A helyi kulturális értékek megóvása, a globalizált világban a helyi identitás tudatos erősítése a feladatunk.

Örömmel tapasztalta a szervezés kapcsán a lakók segítőkészségét és nagylelkűségét, amelyekkel előkeresték a korabeli használati tárgyakat, bútorokat, konyhai eszközöket, és válogattak a régi fotók között. A településhez tartozó puszták lakói is bekapcsolódtak a hagyomány őrzésébe, feltárásába és bemutatásába. Megköszönte a mindazok munkáját, akik hozzájárultak a

kiállítás megvalósításához. Számukra, egy Almamelléket ábrázoló képeslapot ajándékozott. Ezt követően a résztvevők megtekinthették a faluházban kialakított MÚLTIDÉZŐ kiállítást. A kiállítás a családok féltve őrzött tárgyaiból állt össze. Megelevenedtek a lakóház terei. A falak mellett a helyiségek berendezési tárgyait helyezték el (falvédő, régi, bekeretezett fotók, varrógép, megvetett ágy, megterített asztal, szekrény, köcsögök, ágyterítők, konyharuhák stb.)

A fényképek családi eseményeket, pillanatokat, helyi épületeket, a paraszti létformát örökítették meg. Rengetegen érdeklődött vonzott ez a programelem. Jó lehetőséget adott a régi emlékek felidézésére. A múltat idéző tárgyak, fotók nosztalgikus hangulatot teremtettek. Az idősebb generáció büszkén avatta be a fiatalabbakat a tárgyak használatába, a tárgyakhoz fűződő emlékek elevenedtek meg. A fotók kapcsán megelevenedett egy régi korszak, az unokák felfedezték, hogy a nagyszülők is voltak gyerekek.

Az ünnepi műsor az almamelléki gyerekek előadásával folytatódott. Az általános iskola tanulói egy mesét adtak elő, betanítójuk az almamelléki iskola pedagógusai voltak.

Kísérő programként több, a hagyományokra, a régi falusi lét mindennapjaira utaló tevékenységet is ki lehetett próbálni: csuhézés, nemezelés, kukoricajátszó, kukoricamorzsolás, íjászat, lovaskocsizás. A helyi német nemzetiségi önkormányzat kézimunka kiállítását is meg lehetett tekinteni. A környékbeli kézművesek nemcsak árusítottak, hanem be is mutatták a termék készítésének folyamatát. Az ügyesebbek be is kapcsolódhattak: fa figurákat festhettek, gyöngyöt fűzhetek. A színvonalas szórakoztatásról a Csurgó zenekar és Borsos István tárogatóművész gondoskodott. Produkciójukba a gyerekeket, felnőtteket is bevonták, a bátrabbak együtt énekeltek, táncoltak a művészekkel. A délelőttöt a közös ebéd zárta.

2018.10.26. CSERTŐ – IDŐSEK ÉS FIATALOK TALÁLKOZÓJA

Fleckistánné Csöme Edit polgármester asszony nagy-nagy szeretettel köszöntötte a falu időseit, a gyerekeket és mindazokat, akik megtisztelték jelenlétükkel a rendezvényt. Ismertette a jelenlévőkkel a rendezvény programját, és kifejezte reményét, hogy a résztvevőknek tartalmas és kellemes időtöltésben lesz részük, valamint megköszönte a segítségét, munkáját mindazoknak, akik hozzájárultak ennek a napnak a megvalósításához.

„A hagyományt nem őrizni, nem ápolni kell, hanem átélni, apáról fiúra örökíteni. – ezekkel a gondolatokkal kezdte a kiállítás megnyitóját. Valójában nem nekünk kell őriznünk a hagyományt, hanem a hagyomány az, ami őriz bennünket, növelve a közösség fennmaradásának esélyeit.

A hagyomány életformát, gondolkodásmódot, értékrendet, különösen pedig a történelmi idő átélését is jelenti. Önök, akik elfogadták meghívásunkat annyi mindent átéltek már, olyan tudással rendelkeznek, mely a fiatalabb generáció részére iránymutatást adhat. Településünknek csak ránk vonatkozó és elsősorban általuk ismert, és főként számukra fontos hagyományos ismeretanyaga van. Ennek az ismeretanyagnak a képi formáját nézhetik meg a tablón. Kérem, tekintsek meg a kiállítást! – zárta gondolatait.

A legfiatalabbak köszöntése következett: az óvodás korosztály, verses-, dalos-, táncos műsort adott elő. Az óvónők mellett a gyerekek családjai is részeseivé váltak az eseménynek, mert a szülők is részt vettek a programon. A vacsora elkészítését a középkorúak vállalták magukra. Hagyományos „lakodalmas” menüvel várták a vendégeket. Nagyon megtisztelve érezték magukat az idősek, hiszen nem mindennap kapnak ekkora figyelmességet. A felszolgálást, az est koordinálását a képviselők, az önkéntesek vállalták el.

Ezt követően Magyar Rózsa előadóművész szórakoztatta a megjelenteket. A televíziós nótaműsorok állandó szereplője barátságos, közvetlen fellépésével elbűvölte közönségét. Műsorában, az alkalomhoz illően a múltat idéző műdalokat, dalokat adott elő. A vendéglőadó szórakoztató műsora után következett a közös tánc, majd kötetlen, baráti beszélgetéssel zárult a program. A közös szórakozás, a közös étkezés erősíti az emberekben az együvé tartozás érzést.

A pályázat lehetővé tette a minőségi, színvonalas rendezvény megvalósítását. Minden időskorú csertői lakos névre szóló meghívót kapott. Az est végén egy kis figyelmességgel, kis ajándékkal távozhattak. Különleges estét tölthettek el, hiszen ez az esemény nekik és róluk szólt.

2018.12.06 SZULIMÁN – JÁTÉK ÉS VERS TALÁLKOZÁSA

A régi falusi szokások hagyományokban leggazdagabb időszaka a tél volt. A hétköznapokat az egyházi naptár beosztása szerint számos ünnepnap tagolta. Kiemelkedő időszak volt a karácsonyvárás. Különböző korokból származó hagyományok éltek, sokszor párhuzamosan egymás mellett, máskor pedig egymásba olvadóan voltak jelen. Az ünnep kifejezésformái az idők során átalakultak, új tartalmak és formák keletkeztek.

Szent Miklós alakja különösen a gyermekek körében népszerű. A Miklós napi ajándékozás a szent legendájával függ össze. Az ajándékozás ma ismert formája az 1920-as évektől terjedt el. Régebben e naphoz alakoskodó szokások is kötődtek. A Mikulás szó, a Miklós név szlovák megfelelője, csak a 19. század végén került a köznyelvbe.

A Mikulásváró eseményt Szulimán községben tavaly már megrendezték. Az előző évben az ajándékcsomag nagyon vonzó volt a családok számára ugyan, de ennyiben ki is merült az akkori esemény. Igazából csak egyfajta „ajándékosztó alkalom” volt a gyerekeknek és közvetlen a családok számára. Ebben az évben tartalommal kívánták megtölteni a programot, és háttérbe került a Mikulás ajándékosztó tevékenysége. Így született meg az Irodalmi összeállítás és a Mikulásváró ünnepség megrendezésének szándéka.

Nagyon sok család jött el. A piciket elkísérték a szülők, nagyszülők és testvérek is. De sokan érkeztek olyanok, akik csak részt kívántak venni a közösségi programon. Mindenki ünneplőbe öltözött. Polgármester úr köszöntötte a megjelent családokat, egyben örömét fejezte ki, hogy ilyen sokan eljöttek erre a közösségi eseményre. Megköszönte a szervezésben, az előkészítésben résztvevők munkáját.

Irodalmi összeállításban a téli ünnepkörhöz kapcsolódó verseket és dalokat énekelték. Nagy volt a meglepetés. Az előadásba rögtön bekapcsolódtak a gyerekek és a szülők is. A legtöbben örömmel csatlakoztak, így nem csak nézővé, hanem aktív szereplővé is váltak.

A következő versek és dalok hangzottak el:

1. Téalapó itt van...
2. Hull a pelyhes fehér hó...
3. Suttog a fenyves, zöld erdő....
4. Hull a hó, hull a hó, mesebeli álom....
5. Mikulás, mikulás, öreg Mikulás!...
6. Szívünk rég idevár, Téalapó gyere már!...
7. Éj-mélyből fölzengő - Csing-ling-ling - száncsengő...

Amelyik dalt a legtöbben tudták, megismételték. Egyre többen csatlakoztak a szülők közül is. Egymás kezét megfogva, körben állva énekeltek, játszottak. Az ajándékosztást és irodalmi összeállítást kötetlen beszélgetés és játék követte. A vendégeket ropogtatnivalók és innivaló marasztalta.

A kötetlen beszélgetés alatt előjöttek a téli ünnepkör hagyományai és szokásai: Luca búza ültetése, betlehemezés, mézeskalács sütése, éjféle misén az egész falu részvétele, szenteste, a megszentelt alma szétosztása csupa kellemes emlék. A fiatal anyukák érdeklődve hallgatták, kérdéseket tettek fel. Sokan most is ültetnek búzát Luca-napkor, tervezik az ünnepi ebédet, vacsorát, lelkesen mesélték milyen szokásokat alkalmaznak. Hangot adtak annak a szándékunknak, hogy jó együtt lenni, és szeretnének több programot. Öröm volt látni gyereket, unokákat szerepelni, hogy ez az este a résztvevők számára nemcsak ajándékosztásról szólt, hanem közös együtt ünneplésről.

2019.03.08. IBAFA – CSALÁDI ÉS KÖZÖSSÉGI NAP

A hagyományőrző ünnepek lehetőséget biztosítanak a közösség aktivizálására, a helyi részvétel fokozódására, a közösségi identitás létrejöttéhez. Március a nők hónapja is, hiszen e hónap 8-ik napján a nőket ünnepli az egész világ. A település ünnepeihez kapcsolódó rendezvények erősítik a településen élők összetartozását. Az ünnep kilépés a hétköznapi világból, megélése, méltó megemlékezése szint és különlegességet visz a hétköznapiakban, az ünneplés során a kapcsolódás, a kulturális élmények, az ismeretszerzés is szerephez juthat.

A rendezvény 18 órai kezdettel lett meghirdetve, de már fél órával a kezdés előtt elkezdtek szállingózni a csinosabbnál csinosabb hölgyek. De nem ők érkeztek oda leghamarabb, hanem a falu férfi lakosai, akik már kora délután a helyszínen voltak. Ők készítették elő, és főzték meg a pörköltet a vacsorára. Mi lehet nagyobb tisztelet a hölgy iránt, mint az, hogy ők lehettek a díszvendégek, róluk szólt ez az este.

Mi a nő nekünk? Az egész világ maga, a szüntelen változás, Az anya, akinek testén át e világba léptünk, az első és végtelen önfeláldozás. (Szalai Vivien) – ezzel a gondolattal kezdte ünnepi beszédét Benes László polgármester úr. Köszöntötte a hölgyeket, asszonyokat, a fiatalokat, az időseket, minden hölgyet nőnap alkalmából. Megköszönte a nap létrejöttében tevékenykedők segítségét, az ünnepi műsor összeállításában, a kiállítás létrehozásában, a szervezésben és a lebonyolításban résztvevők munkáját.

Az ünnepi műsort általános- és középiskolások állították össze. Tolmácsolásukban verseket, dalokat hallhattunk. Műsoruk ugyan nem volt teljesen kidolgozott, de szeretettel adták elő, és szeretettel fogadták a vendégek.

A rendezvényen az érdeklődők megtekintették a helybeliek által készített és kiállított kézimunkákat és az ibafai múltidéző fekete-fehér fotókat, és csak azután foglalták el helyüket az ünnepélyesen feldíszített asztaloknál. A fotók Ibafa történelmének egy-egy szeletét mutatták be. A tablók egyikén a településen szolgálatot teljesítő plébánosok arcképei és hivatásuk teljesítésének kezdő- és záró dátuma szerepelt. A község római katolikus vallású, és a lakosság-számhoz viszonyítva sokan gyakorolják manapság is vallásukat.

A következő tablón Ibafa kulturális értékét, az Ibfai fapipát láthattuk. Ez az érték az Ibfai értéktár része, polgármester úr javasolta, hogy elsőként a megyei értéktár részévé kívánják tenni, majd azt követően fel kívánják terjeszteni a nemzeti értéktárba.

A vacsorát ez alkalommal a férfiak készítették. A közösségi ünnepek meghatározó eleme a kulináris élmény, különösen igaz ez a kisközösségekben, kistelepüléseken élők esetében. A közös étkezés jó helyszín a kötetlen beszélgetésre. Az est hagyományos menüje sertéspörkölt volt házi galuskával. Nőnapot ünnepeltek, de több hölgy önkéntesen vállalta a süteménykészítést, így házi csemegék kerültek az asztalra.

A vendéglőadó szórakoztató műsora után következett a közös tánc, majd kötetlen, baráti beszélgetéssel zárult a program. A fellépő zenekar kiválasztásában fontos szempont volt az Ibfán élők igényeinek, elvárásainak ismerete. Ennek figyelembevételével került kiválasztásra a mulatós, báli zenét játszó zenekar.

2019.07. 27. SZENTLÁSZLÓ – MALOM-HALOM FESZTIVÁL

Az önkormányzat szükségesnek tartja, hogy a kulturális élet lépést tartson a falu fejlődésével, mely nem csupán a hagyományok ápolását és a meglévő programszerkezet megőrzését jelenti, hanem fel kell készülni a változó lakossági igényekre is. A Malom-Halom Fesztivál célja, az évek óta itt élő holland, belga lakosság a falu vérkeringésébe való bekapcsolása, a holland és belga hagyományok megismertetése a helyi lakossággal. Célja, hogy a közösség összetartó ereje, belső toleranciája növekedjen, mivel fontos a nemzeti és etnikai kisebbségek kultúrájának bemutatása. A Malom-Halom név a holland és belga lakosságra utal, hiszen ezeknek az országoknak egyik jelképe a malom. A Malom-Halom pedig egy szójátékból állt össze.

Ez a rendezvény arra ad lehetőséget adott arra is, hogy a „Szentlászló”nevű települések bemutatkozzanak egymásnak. A falvak megismerik egymás népi hagyományait, kulturális értékeit, gasztronómiáját. Természetesen a megismerésen túl is számtalan előnyt, hasznot fel lehet sorolni, hiszen ezáltal az emberek saját értékeikre is rácsodálkoznak a kívülállók szemével, olyan közösségi értékek kerülnek előtérbe, melyeket már elfeledtek, vagy melyek oly mértékben beépültek a falusiak életébe, hogy nem is tudják mekkora értékek birtokosai.

A nap programja két megmérettetéssel indult, a főzőversennyel és a kispályás labdarúgó mérkőzéssel. Tíz kondérban főtt az étel. A sörpadokat az önkormányzat biztosította, a hozzávalókról pedig a csapatok gondoskodtak. Egy előírás volt csak, hogy mindenki a lehető legfinomabb ételt rottyogtassa a bográcsban. A bográcsos ételeknek a falusi életvitelben mindig is fontos szerep jutott. Elsősorban a pásztorok használták ezt a főzési technikát, akik hosszabb időt a szabadban töltöttek. Természetesen manapság a bogrács és a bográcsoszás – a baráti vagy családi összejövetelek – kedves emlékei között szerepel. A tűzrakás izgalma, a fortyogó, paprikás lé kevergetése és persze a gyakori kóstolások mind hozzájárulnak ennek az izgalmas főzési módnak a népszerűségéhez.

A kispályás labdarúgó mérkőzések közben a falu sportpályáján folytak. A küzdelemben a fiataloktól, az idősebb korosztályig bekapcsolódtak, együtt rúgták a labdát, megmutatva, hogy „ki a legény a talpán”. A gyerekekre is gondoltak a szervezők, nekik légvár, körhinta állt rendelkezésükre, valamint arcfestés és csillámtetoválás.

A régi korok képeiből összeállított fotókiállítást a csuhémúzeum udvarán helyezték el, ezáltal a látogatókat becsalogatták a múzeumba is. A kiállítás központi témája a régi szentlászlói élet megismerése a családi élet tükrében. A családok szívesen ajánlották fel a féltve őrzött fotóikat. Az erre a célra összehívott megbeszélésen a közösség már előre értesülhetett arról, hogy milyen témákból várják a képeket. Közel húsz család ajánlotta fel fotóit, melyekből 40 darabot válogattak ki, a többit beszkenelték és a könyvtár helytörténeti gyűjteményében helyezték el digitális formában.

Nagyon sokan voltak kíváncsiak a kiállításra, sőt a főzőverseny közben és az előkészítő munkák szünetében egy kis kiruccanást tettek a kíváncsiskodók. Szentlászlói emberekről szóló régi, fekete-fehér képeket állítottak ki a szervezők. Sok ismerőst azonosítottak be az érdeklődők, felismerték nagyszüleiket, szüleiket. A képekből kirajzolódott Szentlászló régi mindennapi élete, a falusi lét gyötrelme és öröme. A beszélgetésekből, a hozzászólásokból, egy-egy felkiáltásból kiderült, hogy az itt élők emlékezete hogyan kapcsolta össze a múltat a jellel.

A Csupémúzeum kiállítási anyaga mellett interaktív bemutatót tartottak a csuhéból készült füles táskák készítéséről. Sok bátor érdeklődő adhatott számot kezűgyességéről. A gyerekek karikót készíthettek, ezáltal a fonástechnikával is ismerkedhettek.

A település történetet bemutató, írott és tárgyi emlékeket őrizi a falu tájháza. Ezek a közösség számára fontos jelentéssel bíró tárgyak a nap folyamán megtekinthetőek voltak bárki számára.

A közösen elfogyasztott ebéd után került sor Pasztorok Zoltán polgármester köszöntőjére. Beszédében elmondta, hogy a januárban elhunyt Hideg István volt polgármester tisztségét vette át. Hideg István találta ki és szervezte meg a Szentlászlóiak találkozóját és a Malom-Halom

fesztivált. Ezt a két rendezvényt vonták most össze és bővítették ki a különböző programelemekkel. – mondta el a megbízott polgármester. Olyan közösségi programokat emeltek be, melyek a közösség minden tagját megmozgatják, ezért hirdették meg a főzőversenyt és a labdarúgómeccset, valamint a fotókiállítást. Nagy örömünkre szolgált, hogy a vendégtelepülések résztvevőit is bevontuk a bográcsozásba, és ők vállalták a megmérést. Remélem, hogy mindenki kellemesen tölti el ezt a napot! Köszönöm a szervezésben és a megvalósításban aktív szerepet vállalóknak a közösségért végzett tevékenységét – zárta beszédét Pasztorék Zoltán.

A horvátországi Szentlászló nevű testvértelepülés „Rozmaring” kórusa lépett fel délután, akik nép- és műdalokat adtak elő magyar nyelven. Őket követte az almamelléki színjátszókör előadása, akik Illyés Gyula Tűvé-tevők című parasztkomédiáját adták elő igen nagy sikerrel.

A vendégeket ebédre megvendégelték az önkormányzat kondéjaiból - babgulyás, csirkés lecsó, birkapörkölt – lehetett választani. Vacsorára pedig az erdélyi módra készült kapros, csomboros töltött káposztát lehetett megkóstolni.

2019. 08. 02. ALMAMELLÉK – MULTIKULTURÁLIS NAP

A kulturális élet folyamatos megújításában és működtetésében szerepet kell vállalnia az önkormányzatnak oly módon, hogy az öncélú szórakoztató rendezvények helyett leteszi a voksát az értéket közvetítő, közösségépítő, igényes kulturális termékeket bemutató programok mellett, és ehhez megfelelő pénzügyi háttérrel biztosít. Tekintetbe kell venni a kultúrához való hozzájutás lehetőségeiben fellelhető különbségeket mind a mobilitás, mind a gazdasági háttér tekintetében. Ennek szemponttá kell válnia a közösségi élet tartalmának meghatározásakor is. A Multikulturális nap célja volt az évek óta itt élő holland, belga lakosság a falu vérkeringésébe való bekapcsolása, a holland és belga hagyományok megismertetése a helyi lakossággal. Szeretnék, ha a közösség összetartó ereje, belső toleranciája növekedne, mivel fontos a nemzeti és etnikai kisebbségek kultúrájának bemutatása, ahol az emberek jobban megismerik és elfogadják egymás kultúráját, hagyományait.

Szilágyiné Kadiró Erika Polgármester asszony köszöntőjével indult a rendezvény, amit egy almamelléken élő holland fiatal lány tolmácsolt szinkronban flamandul. A holland és belga lakosok 2002-től egyre nagyobb számmal vannak jelen a faluban – tudtuk meg. Van, aki csak nyaralóként használja ingatlanát, de vannak, akik itt élnek és egyre inkább lakóhelyüknek érzik a települést. Meg kívánják ismerni a magyar életformát, azonosulnak vele. Ők azok, akik bekapcsolódnak a falu eseményeibe is.

Az országokra való hangolódás jegyében elsőként a "Hungarikumok" című magyar filmet tekinthették meg az érdeklődők. A magyar film után következett egy rövidfilm, mely Hollandia életébe nyújtott betekintést, melyet a helyi holland és belga fiatalok állítottak össze. Szinkrontolmácsolásban hallhattuk a különböző érdekességeket a szélmalomokról, faklumpákról, tulipánokról, a királynő születésnapjáról, a sajtokról, az ünnepeikről.

A három részre bontott kiállításon a három ország jellegzetességeit tekinthették meg. Belgium asztalán helyet kapott a fővárost, Brüsszelt bemutató képes kiadvány és Antwerpent bemutató útikönyv, valamint a kastélyokat bemutató könyv. Miért Antwerpen? Mert onnan származnak az itt élő belgák. A Hollandiát bemutató asztalon helyet kapott a fapapucs és a fából készült tulipán is az országot bemutató kiadványok mellett. Nem hiányozhatott a királyi családot bemutató könyv sem, hiszen a hollandok nagy tiszteletben tartják a királynőjüket, tudtuk meg. Mindkét ország ételeit bemutató tablókat és híres szülötteik fényképeit is láthattuk. A magyar asztalon a Hungarikumból készítették kiállítást (Béres csepp, Unikum, Egri Bikavér, szódavíz, pirosarany, paprika, méz).

Ezt követte a játék, különösen a gyerekek számára, amit végig a holland és belga lakosok felügyeltek: horgászat holland módra, gólyalábazás, süteményevés viccesen, célbadobálás, zsákban futás.

Közben a teraszon a résztvevők már nekiálltak a nemzetközi ínycségek megsütéséhez, tálalásához. A magyarok babgulyást és üdítőket kínáltak, a hollandok újévi fánkot, babaszületéskor szokásos vaníliás kétszersültet, gofrit, stroopwafelt, édesgyökér cukorkákat, narancs likőrt, a belgák rengeteg eredeti sört és sült kolbászspecialitást, valamint húskockákat sültkrumplival és sajátos öntetekkel. Desszertként a gyerekek ingyen fagyit kaptak a Bőszénfai Kanyar Fagyizó mobil árusítójából.

A településen élők közösen összeállított rendezvénye bepillantást engedett egymás kultúrájába, ráirányította a figyelmet az értékekre. Nemcsak a tárgyakon keresztül ismerhették meg a különböző nemzetek kultúráját, hanem a viseletkultúrába, a szokásrendszerekbe is bepillantást nyerhettek. Jó alkalom volt a helyi közösség tudásának feltárására és cseréjére. A rendezvény által a települések lakossága egymást megismerte, kulturális értékeiket bemutathatták, tapasztalataikat, véleményüket megoszthatták, a már meglévő kapcsolatot tovább erősítették, közösségi életüket előtérbe helyezhették. Megmutathatták a közösségbe rejlő összetartozást. A közösség tagjai a munka során új oldalról mutakozhattak be egymásnak, új ismereteket, készségeket tanulhattak egymástól a közös cselekvésben.

2019. 09. 27. SZENTLÁSZLÓ – SZÜRETI VIGADALOM ÉS KUKORICÁS NAP

A helyi közösség identitásában, a közösség építésében a helyi hangadóknak, kulturális szervezőknek nagy szerepe van. Fontos, hogy a kulturális értékeket, hagyományokat felkutassák, megőrizték és továbbadják, hisz ez ad identitást a településnek. A közösség és kultúra szempontjából jelentős esemény Szentlászló életében a kukoricás nap, mely lehetőséget ad a hagyományos kulturális örökség továbbadására.

Az idei évben a kukoricás nap egy különleges programelemmel egészült ki, a szüreti felvonulással. A csuhézás régen bevételi forrást jelentett a településen élőknek, így a kukorica értéke megnőtt. E fontos bevételi forrásnak állít emléket a kukoricásnap. Ugyanígy alapvető tevékenység volt a szőlőművelés Szentlászló településen. A helyiek kezdeményezték a szüreti felvonulás hagyományőrző programot. Mivel anyagi forrás nem állt rendelkezésre két egész napos program megvalósítására, ezért építettek be a szüreti felvonulást a kukoricás napba.

Így nemcsak a kukorica, hanem a szőlő is előtérbe került. Ugyancsak kiemelt figyelmet kapott a szőlőművelés, a borkészítés, és a szőlő, mint gazdasági érték.

Az új programelem még több embert mozgatott meg. Már a szervezésbe is több szervezet bekapcsolódott: iskola, óvoda, Német Nemzetiségi Önkormányzat, Nyugdíjas klub és számtalan önkéntes. A szüreti felvonulás előkészületei, a szekerek feldíszítése is nagy munkát jelentett, ezért is kellett a sok ember. Igazi közösségépítő esemény volt a településen.

Fél tízről ragyogó napsütésben gyülekeztek a takarékszövetkezet előtti deltában a viseletbe öltözött táncosok, feldíszített fogatok és a jókedélyű helybeliek. A még meleg pogácsáktól nehezedő a kosarakkal, a demizsonokban a behűtött borokkal és pálinkákkal várták az indulást a felvonulók. 10 órakor indult a szüreti menet 4 lovas fogattal, néptáncosokkal és a Szigetvári Fúvósokkal. A menetet sokan kísérték, akik nem haladtak a felvonulókkal, azok a kapuból figyelték az eseményeket: tapsoltak, borral kínálták őket, beszélgettek, érdeklődtek.

A kisbíró kikiáltotta az évi szüret kezdetét, a "mihez tartást", az aktuális híreket, valamint invitálta a lakosságot az esti szüreti bálra, az ételkóstolóra. Minden megállóban kisbírói szónoklás, néptánc és körtánc előzte meg az eszem-iszom részét a Víg-a-dalomnak. 12 órára érkezett vissza a menet a CsuHémúzeum udvarába, ahol már ebéddel várták, gulyáslevesel, almáspitével, a mintegy 250 fő résztvevőt.

A hosszú séta és az ebéd után jólesett a pihenő az árnyas múzeum udvarban. Akiknek még volt energiájuk megtekinthették a múzeum tárlatát, és a régi szüreti felvonulást bemutató képi kiállítást. Természetesen, bár külön programelemként nem volt meghirdetve, sokan voltak kíváncsiak a gyűjteményre, a képi kiállításra is.

14 órakor Pasztorek Zoltán alpolgármester köszöntötte a vendégeket a nap kulturális programján, melyet a sportcsarnokban tartottak meg. Köszöntőjében Aharon Appalfeld-et idézte: „Az egyén minden fontossága ellenére sem minden. A közösség fontosabb nála, mert az hozta létre a nyelvet, a kultúrát és a hitet. Ha az egyén a közösség javáért dolgozik, felemeli azt, és maga is felemelkedik vele együtt. „

Elmondta, hogy nagyon pozitívnak értékelte a mai délelőtti, nem is remélte, hogy ennyien megmozdulnak és részt vesznek a szüreti felvonuláson. Reményének adott hangot, hogy ezzel hagyományt teremtenek, kérte a jelenlévőket, hogy kapcsolódjanak be más közösségi eseményekbe is.

17:30-tól az iskola ebédlőjében került sor a kukoricás és szőlős ételek kóstolására. Volt kukorica leves, kukoricás tócsni kapros öntettel, lekváros kukoricamálé, kukorica saláta, szőlős pite, almás pite, pogácsa és az ebédre maradt gulyásleves, sokféle üdítőitalal.

Színes, élménydús nap volt sok étellel és műsorral. Ez a program sok szervezőmunkát igényelt, de nagyon jól sikerült. Több intézmény és civil szervezet kapcsolódott be az előkészítésbe és a megvalósításba is. Olyan programelemeket választottak, melyekbe aktívan bekapcsolódtak az emberek. Jó volt látni a nevető arcokat, az egymásra figyelmet, az együtt gondolkodást. Olyan közösségi élményt nyújtott ez a nap, mely a közösség összefogásával jött létre,

a közösséggel együtt, a közösségért. A helyben lévő emberek helyeződtek a középpontba. A kollektív tudás, a szellemi és tárgyi örökség bemutatásra került, a felnövekvő generáció részére átörökítették ezt a szellemi hagyatékot. Fontos, hogy a település a jövőben is ápolja hagyományait, ezáltal megőrizze sajátos identitását, kultúrtörténeti értékeit. Kívánatos, hogy bővüljenek Szentlászló község egyedi attrakciói, alakuljanak ki egyedi rendezvényei, és megtörténjen a kulturális és turisztikai tevékenységek helyi és térségi szintű összehangolása. A közművelődési tevékenység ellátása során biztosítani kell a szükséges költségvetési forrásokat, pótolni kell az elhasználandó eszközöket, gondoskodni kell arról, hogy a kulturális, közművelődési feladatokat is ellátó szervezetek számára biztosítva legyen a működésükhöz szükséges közösségi hely, kapjanak pénzügyi, anyagi támogatást vállalt feladataik ellátásához, pályázati tevékenységüket is segítse az önkormányzat.

2020. 12. 11. ALMÁSKERESZTÚR – IRODALMI EST

Az önkormányzat szükségesnek tartja, hogy a kulturális élet lépést tartson a falu fejlődésével, mely nem csupán a hagyományok ápolását, hanem a meglévő programok megőrzését is jelenti, ugyanakkor fel kell készülni a változó lakossági igényekre is. A mai felgyorsult és rohanó világban, kevés pénzből élő családok minimális időt, energiát és pénzt fordítanak arra, hogy jól érezzék magukat a saját bőrükben, közösségekben, csapatban. Az egyének már sok esetben nem ismerik a közösség által nyújtott élményeket, lehetőségeket. Almáskeresztúron igyekeznek olyan színvonalas, tartalmas programokat nyújtani és szervezni – önkormányzati lehetőségei és anyagi kereteihez mérten -, melyben kulturális, hagyományörző, valamint minden igényt kielégítő programok szerepelnek. Ezért szükséges figyelembe venni a település kulturális hagyományait, személyi, tárgyi és anyagi feltételeit is.

Az irodalmi estet összekapcsolták a karácsonyra való hangolódással, így nagyon sokan jöttek el. A kezdés előtt már fél órával kezdtek gyülekezni az emberek a polgármesteri hivatal előtt. Igazi vendégváró hangulat volt, hívták őket, megtisztelve érezték magukat, és ők el is jöttek. A szervezők karácsonyi hangulatot varázsoltak erre az estére, készültek. A karácsonyi hangulat mellé becsempészték a kulturális értékeket is, hiszen a falakat régi falusi rendezvények fotói díszítették. A várakozás során ezt sokan megtekintették. A karácsonyt manapság is vallási ünnepnek érzik az itt élők, ugyan a tradicionális népszokásokat már csak a családi házakban őrzik. De a képek visszahozták a régi szokásokat, a betlehemezést, az éjféli mise szentségét. Megtudtuk, hogy kik azok, akik még eljárnak Szigetvárra az éjféli misére. Visszaemlékeztek a régi karácsonyok hangulatára, a betlehemi játékokra, Péteri Ferenc tanítóra, aki betanította ezeket a játékokat.

A műsor elején Veriga Lajos Polgármester úr köszöntötte a megjelenteket. Elmondta, hogy gyerekként még ő is járta a házakat, köszöntötte a lakókat, rendszeresen járt templomba. Ezek a szokások lassan átalakultak. Szentmisét is csak évente, búcsúkor tartanak. Fontosnak érzi, hogy karácsonykor vendégül lássa a falu lakóit. Olyan irodalmi összeállítással készültek, mely közelebb hozza a karácsony varázsát, és nem utolsó sorban együtt, közösen ünnepelhetnek.

Reményét fejezte, hogy hagyományt teremthetnek. Megköszönte, hogy ilyen sokan megtisztelték jelenlétükkel, és megköszönte Orbánné Matus Erzsébetnek a rendezvény megszervezését, lebonyolítását.

Ezután vette csak kezdetét az előadás, amelyre a falu apraja-nagyja megjelent. Orbánné Matus Erzsébet Betlehemi játékok forgatókönyvéből olvasott fel egy részletet. Ezt követően az óvodások adták elő verses, dalos összeállításukat, melyeket a mozsgói óvodapedagógusok tanítottak be. Az általános iskolások is nagyon készültek. Ők különböző dalokat énekeltek, és verseket is szavaltak. Az egyik előadó pedagógus olyan mesét adott elő, amely a régi korokat idézte, hiszen egy kisiúróról szólt, akinek a családja nagyon szegény volt. A vendégművészek a Pásztorok című mesét adták elő. Az idősebb korosztály itt-ott felidézte a saját gyerekkorukat, miközben a mesét hallgatták. A legfontosabb, az maga a szeretet volt.

Olyan közösséget szeretnének kovácsolni Almáskeresztúron, ahol az emberek közösen, együtt gondolkodva, összefogással tennék szebbé, jobbra hétköznapjaikat, ünnepeiket, szabadidejüket, kikapcsolódási igényüket növelve, a kulturális javak elsajátításával. Az önkormányzat szeretne ehhez lehetőséget biztosítani, hogy a szabadidejük hasznos eltöltéséhez kedvet és helyet kapjanak. Cél, hogy a közösség összetartó ereje növekedne. A világ jobbá tételéhez mindannyian kötelesek vagyunk munkánkkal, emberségünkkel hozzájárulni. Olyan közösségi eseménynek lehattunk szemtanúi, melyen minden korosztály képviseltette magát. A közösségi szolgáltatás hozzájárult a szabadidő tartalmas eltöltéséhez. A folyamatba a falu közössége aktívan bekapcsolódott, ezáltal is erősödött a helyi közösséghez való tartozás érzése. A rendezvény lehetőséget adott az átalakulóban lévő szokások és hagyományok jelenkorba adaptálására, a karácsony kiüresedett globális ünneplése helyett a meghittségnek, a gyermekközpontúságnak, a közös emlékezetnek, és ezek által hordozott értékek átadására a fiatalabb generációnak.

2020. 09. 11. SZULIMÁN – RÉGI IDŐK MESÉI

Az egyének megszólításának és bevonásának egyik fontos módszere a Szomszédünnep. Ez az alkalom találkozás, információgyűjtés, kapcsolódási pontok keresése is egyszerre. A nap találkozási alkalmat teremtett nemcsak a helyben élők részére, hanem más településről érkezőknek, és a projektben résztvevő együttműködő partnereknek is. A Fókuszban az értékeink – közösségek szomszédolása rendezvények célja a konzorciumot alkotó települések, kulturális munkatársainak, azaz a közösség kulturális életét alakítóinak aktív bevonása volt a projektbe.

A szakmai vezető, Puskásné Horváth Éva köszöntötte a megjelenteket. Szulimán község polgármestere, Bóta András a hirtelen jött egészségügyi műtétje miatt nem tudta vállalni a rendezvény lebonyolítását. A községben lakók mellett megjelentek a szomszédos települések vezetői is, így széleskörű tapasztalatokat tudtak egymással megosztani. A szakmai vezető, könyvtáros végzettségéből kifolyólag, beszélt a nyomtatott források lelőhelyeiről (OSZK, megyei könyvtárak adatbázisai, Hungaricana adatbázis, levéltárak), a keresés módjáról. Természetesen nagyon fontos a helyben élőknek a visszaemlékezéseit és a képi dokumentumokat is összegyűjteni – hangzott el. Ezek olyan értékek, melyek egyediek és meghatározóak az

adott közösség, település mindennapi életében, de érték a természeti és épített környezetünk is, amely másoktól jól megkülönböztet bennünket – mondta el szakmai vezető. A helyi értékek feltárása és összegyűjtése a közösség megtartó erejének egyik eszköze lehet – folytatta.

Szulimán községben a 70-es évektől Péteri Ferenc vezette a falukrónikát 20 éven keresztül. A szöveges beszámoló mellett, így fotógyűjtemény is rendelkezésre áll. Ezek a leírások és képek nagyon fontos lenyomatai ennek az időszaknak. Ezeket kiállították, megtekinthették a résztvevők. A krónikák írását a falvak (Mozsgó, Csertő, Szulimán) 1971-ben kezdték el, felsőbb utasításra. A szakmai-módszertani irányítást a Megyei Levéltár koordinálta. A krónikákban, falukönyvekben rögzítettek minden, a közösség életét meghatározó eseményt. Az adatokat fotókkal, újságcikk kivágásokkal, meghívókkal tették teljessé. A krónikákat Péteri Ferenc, almáskeresztúri majd később mozsgói pedagógus vezette. Minden hónap eseményeit leírta időrendi sorrendben. Beszámolt a születésekről, halálozásokról, a temetésekről és egyéb a mindennapi életet bemutató, leíró eseményekről.

A falukrónikák szinte mindenkiben megindították az emlékezés folyamatát. A helyben élők elmondták, hogy ma már nem vezet senki a krónikákat. Örülnek, hogy olyan fotókat láthatnak a mai napon, mely a 90-es évektől meséli el a Szulimánban történeteket. A rendezvény különleges programja volt a Rejtett kincsek nyomában című népmondagyűjtemény felelevenítése. Ezt a mondagyűjteményt a szentlászlói születésű Vargha Károly szerkesztette. Tartalmazza Iba-fáról Az ibafai Pincehát titkai c. művet, és Szentlászlóhoz kapcsolódik a Zöcskei romok monda. Mozsgóval kapcsolatosan Patkó bandi állja a szavát című történetet olvashatjuk, Almamellék történetének egy epizódját Az almamelléki erdőkerülő visszajáró lelke címmel tartalmazza.

Irodalmi kitérőt tettünk a Mozsgóért Egyesület tagja jóvoltából, Sánta Róbertné egy szulimáni mondát olvasott fel, melyet Lengyeltóti János írt. Címe: A szulimáni kacska.

Az írott dokumentumokról való beszélgetést a jelenlegi történések rögzítésével folytatták. Kozmáné Szerencsés Margit, a Szulimáni Hírlap szerkesztője beszélt a 2019. harmadik negyedévtől megjelenő lapról. A hírlap beszámol a falu életében történetekről, aktualitásokról. Pasztorrek Zoltán, szentlászlói polgármester elmondta, hogy neki is pozitív tapasztalatai vannak a szórólapokról, újságokról. Az emberek szívesen olvassák. Ők is szeretnék újságot indítani. Viszont az internetes felületet a fiatalok, középkorúak, de most már a nyugdíjas korosztály is aktívabban használja. Ezt a lehetőséget ki lehet és kell is használni a megfelelő tájékoztatás érdekében.

A beszélgetést követően megtekintették a falu főterét. Szulimánban még őrzik azt a különleges természeti értéket, mely Erzsébet királynő nevéhez fűződik. Hiszen a több mint 120 éves Erzsébet fák még állnak, és nagyon vigyáznak rájuk, nagy becsben tartják. A résztvevők megtekintették a falu templomát is; megtudtuk, hogy az ibafai templomot is ugyanaz a mester festette. A templom gondnoka elmesélte, hogy többször felújították, de az állapota megint szűkessé tenné a felújítást. Sajnos az egyházmegyén nem biztatják őket. Ha kevés a hívő, nehéz szponzort találni. Régen valóban nagyon sokan gyakorolták a vallási életet, de manapság nem járnak templomba az emberek – tudtuk meg.

A rendezvény hozzájárult a kezdeményezők körének kialakulásához, megerősítéséhez, akik elindíthatják, folytathatják a közösségi folyamatokat a projekt megvalósítása során és a projektet követő időszakban is.

2021. 06 26. MOZSGÓ – EGÉSZSÉGNAP

Az egészséges életmód napjaink felgyorsult világában egyre inkább előtérbe kerül. A helytelen táplálkozás és a mozgásszegény életmód számtalanszor hangoztatott veszélyforrás. A helytelen életvitel később nagyon sok egészségügyi, társadalmi, illetve szociális problémához vezethet. Az egészség kincs, melyet óvni, védeni kell. Minden lehetőséget meg kell ragadni annak érdekében, hogy az emberek változtassanak életviteli szokásaikon, az egészségre való törekvés alapvető igény legyen. Az egészséges életmód több tényezőtől áll: minőségi táplálkozás, helyes napirend kialakítása, a pihenés-szórakozás egyensúlya, káros szenvedélyek megelőzése, környezettiszteltet, személyi higiénia, több mozgás, betegségek megelőzése, biztonság megőrzése, emberi kapcsolatok ápolása. A Mozsgón megrendezett egészségnap ráirányította a figyelmet egészségünk megőrzésének fontosságára.

Az egészség befektetés – ezzel a mottóval kezdte Puskásné Horváth Éva szakmai vezető megnyitó beszédét. Fontos, hogy mit és mibe fektetünk be? – folytatta. Nagyon fontos, hogy már most kezdjünk el vele foglalkozni, törekedjünk a megelőzésre és vegyük észre, hogy az élet csak így lehet boldog és kiegyensúlyozott. Mozsgó Község Önkormányzata és a Mozsgóért Egyesület szervezésében zajlott le a járványhelyzet utáni első közösségi rendezvény, az Egészségnap.

Igyekeztek minél szélesebb körben megszólítani a falu lakosságát. Ehhez nagyon megfelelő módszert választottak, több szervezetet, csoportot és egyént felkerestek és kérték az együttműködésüket. Sokan tudtak azonosulni a rendezvény céljával: Biztos Kezdet Gyerekház Mozsgó, Védőnői Szolgálat Mozsgó, Baranya Megyei Dél-Zselic Egyesített Szociális Intézmény Mozsgói Otthona, Mozsgói Óvoda, Őszikék Nyugdíjasklub, Szigetvári Vöröskereszt.

A programok nagyon változatosak voltak. Bemelegítésnek közös táncsal, a Jerusalema táncsal kezdtek. Ezt követték Zsibrita Lászlóné jógyaggyakorlatai. Kovács Melinda gyógytornász gerinckímélő tornát mutatott be. Nemcsak az idősebb korosztály, hanem a fiatalabbak is bekapcsolódtak a szakemberek által irányított nyújtógyakorlatokba. A tornák sorát a Biztos Kezdet Gyerekház vezetőjének Fittanya tornája zárta. Minden korosztály, gyakorlott és kezdő egyaránt megtalálhatta a számára megfelelő mozgásformát.

A háttérben elkezdődtek a talpat, és az egész testet érintő masszázsek, melyekre nagyon nagy volt az érdeklődés. Az egészségügyi méréseket a helyi védőnő, egy nyugalmazott védőnő és a szociális otthon ápolói végezték el. A mért értékek alapján javaslattal éltek a további teendőikkel kapcsolatosan. Tanácsot adtak a helyes táplálkozásra, a megfelelő életvitelre. Felhívták a figyelmet a szűrések fontosságára, az immunrendszer erősítésének módjára. Ebben a vírusos időszakban különösen nagy hangsúlyt kell fektetni a megelőzésre, és a megfelelő életvitelre. Pókos Adrienn táplálkozási tanácsadó egyéni felvilágosítással szolgált a hozzá fordulóknak.

A mozogni vágyók bringázhattak is. A helyi sportegyesület segítségével valósították meg a kerékpártúrát Mozsgó és Almáskeresztúr között. A résztvevők frissítőt és energiát pótló müzli szeletet kaptak. A gyerekek nagy öröme volt állatsimogató és lovaglási lehetőség. A Biztos Kezdet Gyerekház gondolt a legkisebbekre, és a játékeit a rendezvény idejére elhozta. Szintén ők vállalták a gyerekek foglalkoztatását.

A testi és szellemi felfrissülés mellett az ízlelő bimbóinknak is nagy szerep jutott. Vendégváro falatok házi kenyérből, helyi sajtól, gyümölcsök, limonádé, bográcsba sült fánk, mézeskalács, valamint a nap zárásaként szarvaspörkölt kóstoló került az asztalra. Az egészséges ételek mellett a kedvenc ételek is felsorakoztak cukor- és szénhidrátcsökkentett módon elkészítve.

A Vöröskereszt szigetvári szervezete támogatóként megjelent a rendezvényen, szaktanácsadással, játékos feladatokkal (vicces rollerozás részeg szemüveggel) járultak hozzá a nap sikeréhez. Ruha- és növénybörzét is elhelyeztek szervezők az udvaron. A növények cseréjéhez útmutatással is szolgáltak a felajánlók. A szobanövények mellett még zöldségpalánták is gazdát cseréltek.

A művelődési ház termei és udvara megtelt kellemes beszélgetésekkel és gyerek kacajjal. Jó érzéssel volt látni, hogy a felnőttek és gyerekek ismét együtt lehetnek.

A projekt lehetőséget adott arra is, hogy felkészült szakembereket hívhassanak (reflexológus, masszőr, gyógytornász, táplálkozási tanácsadó). Jó volt látni, hogy az együttműködő partnerek milyen sokfajta lehetőséget mutattak fel az egészségfejlesztés és megőrzés területén. Hiszen az egészség megőrzése nem lehet csak az egyének feladata, a közösségnek is fontos tagjainak minőségi élete. Minden lehetőséget meg kell ragadni, hogy a testi és szellemi egyensúlyt megtalálják az emberek. Csak így tud működni egy kis társadalmi csoport, közösség, ha figyelünk egymásra, és beavatkozunk, ha szükséges.

A nap lényeges konklúziója, hogy az egyre jobban az egyéni érdekeket előtérbe helyező világunkban, mégis fontos, hogy tartozunk valahová, tartozunk egy közösséghez, s a társadalom számára hasznos tevékenységet végezzünk, ami nem csak nekem és a családomnak jó, hanem az egész közösségnek. Megtapasztalhatták, hogy egészségesen élni nem egyenlő azal, hogy az egészséget, mint értéket önmagában kezeljük. Az egészséges életvitel sokkal inkább azon az értékrendszeren alapul, amellyel a bennünket körülvevő világhoz viszonyulunk. A test-lélek-szellem egysége és egyensúlya sohasem fogható fel stabil, állandó minőségként, folyamatosan tennünk kell érte.

Az egészségkultúra mind egyéni, mind közösség szinten, folyamatosan változik, fejlődik, javul a tapasztalatok és a tanulás hatására. A szokások újragondolása, felülvizsgálata ezért az egészséges egyén és az egészséges közösség meghatározója.

2021. 08. 29. MOZSGÓ – MISZTIKUS UTAZÁS A MÚLTBA

A hagyományőrző ünnepek lehetőséget biztosítanak a közösség aktivizálására, a helyi részvétel fokozására, a közösségi identitás létrejöttéhez. Családoknak, kicsiknek és nagyoknak, a

helyieknek és a térségben élőknek hirdették meg a hagyományőrző napot. A nap kiemelt eseménye volt a felújított Biedermann-kápolna megnyitó ünnepsége. Egry József gondolataival indította a napot Puskásné Horváth Éva szakmai vezető: „Egy nemzetnél nemcsak az a fontos, hogy vannak-e értékei, hanem az is, hogy vannak-e értékeinek megbecsülői.” – 70 éves álom vált a mai nappal valóra.

A Biedermann-család uradalmi birtokát 1952-ben államosították – tudták meg a jelenlévők, nagyon sok polgármester, képviselő tűzte ki célul az épület hasznosítását, megújítását, és végre sikerült. Majd ismertette a sírkápolna történetét. 1906-ban Kirstein Ágoston bécsi építész tervei alapján épült neoromán stílusban. Oszlopai márványból készültek, kapuja bronz borítású volt, oltára carrarai márvány. A bejárat felirata: "Boldogok, akik sírnak, mert ők megvigasztaltatnak." (Mt 5.4). 1969-ben oltára a mozsgói templomba került, 1982-ben a sírokat áttelepítették a mozsgói templomba. 1998: harangja a temetőbe került.

Az ünnepség két helyszínen került megrendezésre: a kápolna belső terében, és a kastélykertben felállított színpadon. Az első fellépők a Kapronczai Alapfokú Művészeti Iskola szigetvári gyermek- és felnőtt táncosai voltak. Programjukban standard táncokat láthattunk. A mozgás, a ruhaköltemények lenyűgözték a látogatókat.

A település ünnepeihez kapcsolódó rendezvények erősítik a településen élők összetartozását. Az ünnep kilépés a hétköznapi világból, megélése, méltó megemlékezése szint és különlegességet visz a hétköznapokban, az ünneplés során a kikapcsolódás, a kulturális élmények, az ismeretszerzés is szerephez juthat. Az ünneplés egyben szocializációs gyakorlat is, az ünnepi szokás felelevenítésébe bevont fiatalok megtanulnak ünnepelni, az idősebb generáció átadhatja tudását, hasznosnak, értékesnek érezheti magát.

A napot a közös állófogadás zárta. A közös étkezés erősíti az emberekben az együvé tartozást. Jó és hatékony kiegészítő elem a közösségfejlesztés folyamatában, a közös élményt nyújtó szórakoztató és gasztronómiai elemek beiktatása.

A rendezvény összehozta a barátokat, rokonokat, ismerősöket. Felidéztek a régi szép emlékeket. Jó példát láthattunk a helyi részvétel fokozására, a történelmi tudat és látásmód átadásának, a helyi értékek megismertetésének, a falusi hagyományos életmód átörökítésére, az összefogásra, a szülőföldhöz való kötődés erősítésére. Mai értékvesztő világunkban különösen nagy szükség van a maradandó értékek megőrzésének. Fontosak a gyökereink, az épített és szellemi örökségünk, a múltunk feltárása, ápolása és közkinccsé tétele. Fontos, hogy fiataljaink megismerjék a történelmünket és az elődeinket.

A ma élő generációnak nagy a felelőssége abban, hogy a múlt tanulságait számba véve, a megtartó értékeket megóvja, megőrizzé a jövő generációja számára. Ennek az épületnek a régi funkcióját elvetették az itt élők, és egy új, a közösség együttes akaratából kiindulva más, a jelenbe élő szerepet szántak neki. Egy turisztikai látogatóhely jött létre, mely jól tükrözi Mozsgó múltját. Programhelyszíneként, kiállítóhelyként, közösségi események helyszínéül is a mostani szükségleteket kívánja kielégíteni.

Példaértékű volt a lakosság bevonása a közösségi folyamatokba, az önkormányzat együttműködése a civil szervezetekkel (Mozsgóért Egyesület, nyugdíjas klub).

A program magában hordozta a folytatás igényét és lehetőségét. Kiemelt feladat lehet a helytörténeti értékek további gyűjtése, megismertetése, ezáltal a helyi identitás erősítése. A helyi értéktáraknak közösségalkotó, fejlesztő lehetősége van, hiszen értéket hordozó emberek, személyiségek kapnak megerősítést, sikerélményt, lehetőséget.

A szervezőknek azért esett a választásuk a tánciskolára, mert a gyermekek között volt mozsgói fellépő is. Helyi táncos, helyi színpadon fellépve jó érzés a családnak és a közösségnek egyaránt. A kápolnában a szigetvári Tinódi Vegyeskar koncertjével indult a komolyzenei programsorozat. Ők léptek fel elsőként itt, a résztvevők különleges koncertnek lehettek szemtanúi. Az énekkar próbálhatta ki elsőként, hogy milyen akusztikája van a teremnek. Megható volt, hogy a több évtizede használaton kívül álló épület újra benépesült. A koncert után Rozner Zsolt plébános áldotta meg az épületet. Imával és szentelt vízzel kért a házra békét, nyugalmat, szeretetet.

A külső színpadon ezt követően Rajczi Róbert és Simon Krisztina „Muzsika” koncertjei szóragoztatták a nézőket. Rákász Gergely művész orgonakoncertje előtt adta át az épületet Nagy Csaba országgyűlési képviselő és Kovács Zsolt Vilmos polgármester.

A szervezők igyekeztek úgy összeállítani ennek a napnak programját, hogy a gyermekek, a szülők és érdeklődők tartalmasan tudják eltölteni a napot, de az igazodjon a Kápolna helyreállításához, annak ünnepi hangulatához, értékeihez. A gyerekek és felnőttek hagyományörző, az adott kor (1900-as évek eleje) divatját, öltözködését megidéző ruhákat próbálhattak fel, kápolnát ábrázoló pecsétet készíthettek. A környékbeli kézművesek elhozták portékájukat, lehetett nézelődni, és a kézműves technikákat ki is lehetett próbálni.

Az épület belső terében helyezték el a régi épületet ábrázoló vászonfotókat, melyeket Mozsgói amatőr és profi fényképészek készítettek. A parkban pedig a júniusban meghirdetett „Mozsgó az én szememmel” fotópályázat beérkezett fotókat lehetett megtekinteni. A fényképek helyi épületeket, tájképet, jellegzetes építészeti és természeti környezet látnivalóit örökítették meg.

Látható, hogy a programokat úgy állították össze, hogy minden korosztály megtalálja számára a kapcsolódási lehetőséget is. Rengetegen érdeklődőt vonzott a Misztikus utazás a múltba rendezvény. Jó lehetőséget adott a régi emlékek felidezésére. A múltat idéző fotók nosztalgikus hangulatot teremtettek. Az idősebb generáció büszkén avatta be a fiatalabbakat a helyhez kötődő emlékeivel.

2021. 09. 18. ALMÁSKERESZTÚR – KÖZÖSSÉGI NAP

Közösségi ünnepre gyűltek össze a falu lakói, rokonok, ismerősök, mindazok, akik valamilyen módon kötődnek Almáskeresztúr községhez. A közösségi ünnep a templom védőszentjének ünnepéhez kapcsolódott, de az egyházi, hitéleti eseménytől elkülönült. A rendezvény célja a helyiek identitástudatának megerősödése, az egyéni kreativitás kibontakoztatása, a generációk közötti párbeszéd, együttműködés létrejöttének elősegítése volt.

A rendezvényt Veriga Lajos Polgármester úr nyitotta meg. Köszöntőjében örömét fejezte ki azért, hogy nagyon sokan jelezték részvételüket a programokon, és hogy a Projektben dolgozó

polgármesterek is megtisztelték jelenlétükkel. Kiemelte a falvak közösségformáló szerepét, élni akarását. Mondandóját Vass Albert néhány sorával nyomatékosította: „A falu mindig megmarad, a falu mindig egy marad. A falu mindig szent marad!”

A programokat Orbánné Matus Erzsébetet magyartanár, a falu díszpolgára ismertette, ő vállalta a háziasszonyi szerepkört, valamint a közösségi nap megszervezésében aktív szerepet vállalt.

A kora délelőtti órákban kezdődött a főzőverseny. A bográcsban készült ételek sokaságát készítették el a vállalkozó amatőr szakácsok, baráti társaságok. Legtöbben pörköltet készítettek különböző húsból. A zsűri elnöke Kaba Lamin helyi vállalkozó, állattartó, sajtkészítő és különleges ételeket készítő szakács volt. A bírálóbizottság tagjai: Borbély Sándor, amatőr szakács, aki már több helyi eseményen zsűrizett, kitűnő ízérezéssel rendelkezik. Steiger Balázs helyi vállalkozó, szarvasmarha tenyésztő, valamint Zentai Béla, a helyi bolt vezetője. Az első helyezést a helyi, almáskeresztúri birka húsból készült pörkölt kapta. Készült még körömpörkölt, csülkös körömpörkölt alföldi galuskával és még disznóból és marhából készült ételek. Az eredményhirdetésre délután került sor, hagyományteremtő céllal Vándorsapkát kapott az első helyezett csapat. A sapkára fel fogják hímezni a csapat nevét, melyet egy éven keresztül birtokolhatnak. Jövőre továbbadják az új nyertesnek. A díjakat helyi vállalkozók ajánlották fel. A versenyre családi, baráti társaságok jelentkeztek, akik vállalták, hogy a hagyományos ünnepi ebéd helyett együtt, közösen készítik el a bográcsban készült ételt. A hozzávalókat mindenki maga hozta. Jó volt látni, hogyan osztják meg tapasztalataikat egymással. A közös főzés alkalmat teremtett az egymásra való figyelemre, és megerősítette a közösséghez tartozás élményét.

A labdarúgásnak szintén nagyon erős a közösségépítő szerepe. Focizni, drukkolni mindenki szeret. A kispályás focimeccsre gyerekek és felnőttek is jelentkeztek. A csapatokat mozsgóiak, és szigetváriak is erősítették. A focipálya melletti tisztáson, a falu közepén elhelyezkedő gyönyörű zöld területen számos játék várta a kikapcsolódásra vágyókat. A lányoknak és fiúknak csillámtetoválásra, fonalmunkára, lovas kocsikázásra, lábbal hajtott autókázásra, vonatozásra, ugrálóvárira is lehetőségük volt.

A rendezvénysátor a köszöntő, a tájékoztatás, eredményhirdetésen kívül a kulturális műsor-számoknak is helyet adott. Götz Attila és Fertály Katalin, a Pécsi Nemzeti Színház művészeinek operett- és musical dalokkal lepték meg a közönséget.

A szervezők a szórakoztatáson kívül az étkezésről is gondoskodtak. A faluházban közös ebédre invitálták a megjelenteket.

A faluházban a falutörténeti fotók kiállítását tekinthették meg az érdeklődők. Péteri Ferenc, a falu volt tanítója, népművelője 1973-tól 1991-ig vezetett falukrónikákat és készítette el a falutörténeti fotókat. A fotók jól tükrözik Almáskeresztúr múltját, az ünnepi szokáshoz kapcsolódó tárgyi és szellemi emlékeket. Azt is megmutatják, hogy hogyan változtak az ünnepi események az évek, évtizedek alatt. Hogyan alakult át, őrizte meg a hagyományait a falu közössége, és hogyan illeszkedik bele a „jelenkorba” a mai rendezvény is. A közösségi kiállítás a helyi identitás erősítését szolgálja.

Almáskeresztúr minden lehetőséget megragad, hogy élhető, a jövőben bízó és összetartó közösségét megtartsa. Fontosak számára a gyökerei, a múlt feltárása és ápolása és közkinccsé tétele. A helyi cselekvés érzelmi előfeltétele a lakóhelyhez, az emberekhez, a szomszédokhoz való ragaszkodás. Olyan pozitív töltet ez, amely mozgósító erejére az esetek zömében számítani lehet. A lakóhely iránti tudatosság a közjóra irányuló törekvéseknek táptalaja.

A nap szintén lényeges következtetése, hogy az egyre jobban az egyéni érdekeket előtérbe helyező világunkban, mégis fontos, hogy tartozzunk valahová, tartozzunk egy közösséghez, s a társadalom számára hasznos tevékenységet végezzünk, ami nem csak nekem és a családomnak jó, hanem az egész közösségnek. A résztvevők bíznak abban, hogy ez a program is hozzájárulhat ahhoz, hogy helyi közösségek jöjjenek létre, legyen közös feladat, legyen közös jövőkép. Megállapítást nyert, hogy nem mindenki egyforma, de meg kell tanulni alkalmazkodni, meg kell tanulni együttműködni és közösen cselekedni.

2021. 10. 02. SZULIMÁN – SPORT ÉS KÖZÖSSÉGI NAP

A családok aktív részvételével valósult meg a Sport és közösségi nap Szulimán községben. Az előkészítő szakaszban a képviselő-testület összeállította a rendezvény programját és kiosztották a feladatokat, felkérték a szervezőket, lebonyolítókat. Elkészült a program meghívója, az együttműködő partnerek, személyek bevonása. A plakátok és meghívók használata mellett, a személyes megszólítás eszközét is alkalmazták, kis közösségben nagyon pozitív hatása van ennek a fajta megkeresésnek.

A hagyományt nem őrizni, nem ápolni kell, hanem átélni, apáról fiúra örökíteni. – ezekkel a gondolatokkal nyitotta meg a fotókiállítást polgármester úr. Négyen küldtek be fotókat „Szulimán az én szememmel” címmel meghirdetett fotópályázatra. Ismertette, hogy a pályázati kiírásban milyen feltételeket szabtak: gyermek (15 éves korig) és felnőtt kategóriában hirdetik meg a versenyt, egy pályázó hány fotóval pályázhat (4 db), digitális és hagyományos technikával is elfogadnak felvételeket, valamint a beérkezés dátumát (augusztus 31.)

Polgármester úr értékelésében elmondta, hogy a beküldött fotókat ugyan amatőrök készítették, de érződik a faluhoz való kötődés, a falusi lét iránti elköteleződés. Minden résztvevőnek gratulált és megköszönte munkájukat, a beküldők minden esetben felnőttek voltak. A legjobb fotót Horváth Tamás készítette. Ő kapta a díjat, egy pendrive-ot és képkeretet. A képekből egy tábló készült, mely a rendezvény ideje alatt megtekinthető volt. A rendezvény után a faluházban fogják elhelyezni.

Hagyományos recept alapján készült a töltött káposzta és a pörkölt az üstökben. A töltött káposztát helyi asszonyok – Farkas Sándorné Margitka, Arnold Jánosné Marika, Fülöp Józsefné Erzi készítették, és mutatták be a kíváncsiskodóknak. A vegyes húsból készült disznópörkölt felelőse Tóth János volt. A titok itt abban rejlett, mint megtudtuk, hogy nem a száraz disznócombót használták, hanem került bele csülök, dagadó és lapocka is.

A főzéssel párhuzamosan elindult a sakkverseny. A faluház belső terében megrendezett sakkversenyt először rendezték meg. Szulimán lakója, Bedő Endre megyei szinten eredményes

játékos, és ezt a sportolási lehetőséget szívesen népszerűsíti. „... a sakk a sakkjátékos részéről, olyan szellemi, mentális és fizikai felkészültséget igényel, amely okán egyértelműen sportnak tekinthető”.

Polgármester úrral együtt népszerűsítették és szervezték meg az eseményt. Megalakították a Zselic Sakkegyletet, melynek Szulimán lett a működési helye. A versenyre meghívták a Szentlőrinci Sakkegylet tagjait, valamint pécsi játékosokat. Profi versenyzőknek hirdették meg a villám sakkversenyt. Érdekesség, hogy a játék 5 percig tart, ha az idő lejárt vége a partinak. Nagy Zoltán 70 éves versenyző lett a győztes, ebből is látszik, hogy az életkor nem akadály a gyors észjárásnak. Polgármester úr az eredményhirdetésekor elmondta, hogy jövőre is megrendezik, de már a gyerekek körében is a versenyt.

A gyerekek szabadidős programokba is bekapcsolódhattak: régi, fajtájakokat próbálhattak ki, valamint légvár is a rendelkezésükre állt. Lufihajtogató bohóc, arcfestés és lovas kocsikázás is várta őket.

Az ebéd tálalásába a fiatalok is bekapcsolódtak. Minden lakót vendégül láttak. Aki nem fért el a kinti pavilonban, azt a kultúrházban látták vendégül. Nagyon megtisztelve érezték magukat a megjelentek, hiszen nem mindennap kapnak ekkora figyelmességet. A felszolgálat, a nap koordinálását a képviselők, az önkéntesek vállalták el. A közös szórakozás, a közös étkezés erősíti az emberekben az együvé tartozás érzését. A pályázat lehetővé tette a minőségi, színvonalas rendezvény megvalósítását. A jól sikerült rendezvény újabb rendezvények megvalósítására ösztönzi a közösséget. Nagyon sikeresnek mondható a program, mivel a településen élők közel 80 %-a részt vett, és minden korosztály számára nyújtott kikapcsolódási lehetőséget.

A hagyomány életformát, gondolkodásmódot, értékrendet, különösen pedig a történelmi idő átélését is jelenti. Akik vállalták az ebéd elkészítését, annyi mindent átéltek már, olyan tudással rendelkeznek a konyhai tennivalók terén, mely a fiatalabb generáció részére iránymutatást adhat. A helyi múlt megismerése az emberek alapvető igénye, ennek leírása viszont töredékes. A falu egy-egy eseményét sokan, sokféleképpen mesélik el, ennek felfűzése kerek történetre, ezért is nagyon nehéz. Mégis szükség van rá, hiszen a közös múlt, a közös emlékezet összeköti az itt élőket, és utat mutat a jövőbe. Ezek a töredékek kiindulópontot jelenthetnek a további történetmeséléshez. A közösségi kiállítás rendezése fokozza a helyi részvételt, lehetőséget ad helyi identitás erősítésének. Elmondható, hogy az emberek más nézőpontból is megismerték egymást, láthatóvá váltak az egyének képességei, a közös érdeklődési körök,

A helyi identitás erősítésének fontos tényezője az is, hogy a lakosság folyamatosan informálódjon az önkormányzat aktuális tevékenységéről, terveiről. A képviselő-testület tagjai jelen voltak a programon, így lehetőség volt a kommunikációra. Megtudhatták a beszélgetésekből a helyiek gondjait, problémáit, örömeit, véleményüket az önkormányzati munkáról, a közügyek intézéséről. A lokalitás jelenti az emberek számára azt az átélhető egységet, melyben a kölcsönös segítségnyújtás, a szolidaritás, az egymásra figyelés megvalósul. A helyi közösségben tapasztalhatják meg az emberek azt, hogy képesek hatással lenni a helyi gazdasági, kulturális,

szociális viszonyokra. A lokalitás a közösségi munka egyik alapfogalma, hiszen ez jelenti a gyakorlati munkavégzés terét, keretét.

2022. 06. 26. IBABA – NEMZEDÉKEK NAPJA

A projekt keretében megvalósuló hagyományőrző nap célja, hogy a közösség bevonásával és aktivizálásával erősödjön a helyiek identitástudata. Továbbá az adott településhez, esetleg a nemzedékekhez való kötődés nyomán bontakozzon ki a bevont egyének kreativitása, jöjjön létre az eltérő egyének, illetve generációk közötti párbeszéd, együttműködés, teremtsék alkalmat a közösség önreprezentációjára. Ezen program során - a település lakóinak igényeit alapul véve – a helyi értékeket bemutató programok mellett szórakoztató elemek is várták a résztvevőket, színes programkavalkád minden korosztály számára színvonalas műsorokkal. A családok és közösségek együtt tölthettek el egy kellemes kikapcsolódást biztosító napot, mely élményekkel teli és egyben hagyományteremtő jellegű is volt. A kezdeményezés legfőbb módja az aktivizálás, mely a helyi lakosság és szervezeteinek megszólítását és bevonását jelenti a közös gondolkodásba és cselekvésbe, valamint a folyamatos közösségi kommunikáció megszervezését és fenntartását. Meg kell ismernünk, meg kell ismertetnünk a helyiekkel a helyi identitást és annak tartalmát, a közösségek szerepét, az együttműködés, a kommunikáció fontosságát.

Benes László polgármester közös ebédrel várta a község lakóit, vendégeket, érdeklődőket és egyben köszöntötte a megjelenteket. Kiemelte, hogy az idősek a társadalom tapasztalt és kulcsfontosságú tagjai. Tudást, készségeket és tapasztalatokat adnak át a következő nemzedéknek. Egyenként és közösen is gazdagítják lakóhelyünket, és elősegítik, hogy emlékezzünk történelmünkre. Az idősek családtagként felelősek a társadalmon belüli nagyobb kohézió és a szolidaritás ösztönzéséért. Elmondta, hogy a Pipaszívó verseny elmarad, mivel nagyon kevesen jelentkeztek erre a programelemre.

Frissítők, üdítők várták a vendégeket, két üstben készült már ebédre a gulyás. Az ebédet Szaller Béla hobbiszakács vezényletével az Ibfáért Egyesület tagjai készítették, ez mellett a szervezésben és a lebonyolításban is aktívan közreműködtek. A kürtös kalács készítését az egyesület hölgytagjai koordinálták. Ebben a folyamatban az idősebb asszonytól a fiatalabbakon kívül a gyerekek is részt vehettek. Hiszen nem akad olyan ember, aki nem szeretné a kürtös kalácsot. Most betekintést nyerhettek abba az érdeklődők, hogyan lehet házilag is ezt a kedvelt kelt tésztát elkészíteni. Megtudtuk, hogy fontos a liszt minősége, a kelt tészta állaga, és nem utolsósorban a megfelelő sütőfa. A sütőfát úgy kell elkészíttetni, de megéri, hiszen a közös kürtöskalács készítés nagyon jó családi és közösségi esemény.

A kürtöskalácshoz finom kalácstésztát készítettek. A hozzávalókat, lisztet, olvasztott zsírt, tojást és tojássárgáját, cukrot és egy csipet sót, kevés cukros tejben felfuttatott élesztőt vagy kovászt és tejet könnyű, közepesen kemény kalácstésztává dagasztották. Alig fél óra kelesztés után a tésztát gyúródeszkára rakták, késsel levágtak belőle egy 300 g-nyi darabot, melyet csíkokra sodortak. A tésztacsíkokat egymást érintve, zsiradékkal bekent sütőfára tekerték. A feltekert tésztát olvasztott vajjal bekenték, kristálycukorba forgatták, durvára vágott dióval

megszórták. A feltekert kalácsot faszénparázs fölött, állandó kézi forgatás közben vajjal kengették, és addig sütötték, amíg a cukor rá nem karamellizálódott. A tészta kristálycukorba forgatásába a gyerekek is bekapcsolódtak. Többen álltak sorba és várták, hogy rájuk is sor kerüljön. A kész süteményt is az általuk választott keverékbe forgatták: volt vaníliás cukros, fahéjas cukros és darált diós. Nemzedékek együtt vettek részt az ízletes, különleges sütemény megalkotásában.

Az ebéd elkészültével megterített asztalokhoz került át a helyszín. Nemcsak ebéd fogyott itt, hanem az emlékek is áradtak a kanalizások közt. Felelevenítették a régi ételeket, a közös étkezéseket. Nem is gondolnánk, hogy családi gyökereink, szokásaink mennyire meghatározzák létezésünket. A gyermekkorban ellesett minták szinte egész életünket végigkísérik, és így van ez a főzéssel is. Amikor egy háziasszony fiatal lányként ismerkedik a konyha művészetével, igyekszik édesanyja vagy nagymamája minden mozdulatát, csalafintaságát ellesni, ezek az emlékek elevenedtek fel, régi receptek cserélődtek.

Ibafa község szelleme-kulturális öröksége a pipamúzeum egész délután nyitott ajtókkal várta az érdeklődőket. A vitrin-tabló felépítésű kiállítást CD-ről lejátszott hang vezeti, de Benes László polgármester úr is vállalta az idegenvezető szerepét. Tőle tudták meg az érdeklődők, hogy a gyűjtemény új épületbe fog költözni hamarosan. A dohányzás történetének emlékei jelentős kultúrtörténeti értéket képviselnek. A változatos műtárgyak legtöbbször kézzel készült, sok az egyedi darab. A legértékesebb pipa természetesen „az ibafai fapipa”, mely ország-szerte ismert, mondóka is fűződik hozzá. Kevesen tudják, hogy a mondóka – tudtuk meg – Hangai Nándor plébánosról szól, aki a XIX. század végén szolgált a településen. A pipás pap aktív társasági életet élt. Társaságának egyik tagja, Roboz István újságíró írt róla verset, mely nyelvtörőként már az iskolai tankönyvekbe is belekerült. Ezt követően a helyi papok is elkezdték gyűjteni a pipákat. Benes László az elmúlt húsz évben is számtalan pipával gazdagította a gyűjteményt, melyet a látogatók és a barátai hoztak neki ajándékba. Március hónapban avatták fel a pipázásáról elhíresült Hangai Nándor fából készült szobra. A szobrot Horváth-Béres János faszobrász egyetlen rönkből faragta ki, egy elszáradt tölgy törzséből. Az ibafai pap pipával a szájában látható. Sokan megtekintették ezt a nevezetességet is, mely méltán tükrözi Ibafa múltját, és azt, hogy megőrzik a múlt emlékeit a településen.

Szintén a múlt különleges értékeit tükrözte a gyufacímke és a horgolt tárgyak kiállítása. A gyufacímkeket Benes László gyűjtötte össze. Már gyerekkorában érdekelték a különböző képek a skatulyákon, a gyűjtőszendélye azóta is töretlen. Bár már nincsenek címkék, de a skatulyákat elteszi. A horgolt figurák, terítők, egy helyi asszony, Takács Lászlóné keze munkáját dicséri. Sokan megtekintették és hangot adtak vágyuknak, hogy ők is megtanulnák a horgolás fortélyait. Marika ígéretet tett arra, hogy az őszi, téli időszakban szívesen bemutatja a horgolás technikáját. Sok gyermek és fiatalok is megcsodálta a kiállított darabokat, szívesen haza is vitték volna. Remélhetőleg ők is kedvet kapnak ennek a kézimunkának az elsajátításához.

A gyerekeket ez mellett számos program várta. Ügyességi játékokban próbálhatták ki a gyorsaságukat, ügyességüket. A játékokat a Mozsgóért Egyesület biztosította, ők koordinálták az ügyességi játékokat. De nem maradhatott el az arcfestés és a csillámtetoválás sem. A prog-

ramok sorában fontos helyet foglal el a közös szórakozás is. A programok célcsoportja a felnőttek mellett a gyerekek voltak. A felnőttek is tartalmasan szórakozhattak, beszélgethettek, kiszakadhattak a hétköznapi élet monotonitásából.

A koraesti időszakban kezdtek a könnyűzenei fellépők. Színes programkavalkád várta a látogatókat, minden korosztály számára színvonalas műsorokkal.

A rengeteg program és foglalkozás a felnőttek számára is élvezetes volt, lelkesen kapcsolódtak be ezekbe gyermekeikkel együtt. A program fő célkitűzése, hogy a gyerekek, családok és közösségek együtt tölthessenek egy kellemes kikapcsolódást biztosító napot, mely élményekkel teli volt.

A rendezvény célja volt erősíteni az egymásra figyelést, az önkéntességet, a hagyományok ápolását és az esélyegyenlőséget. Fontos, hogy az emberek értékeljék a lakóhelyükön a helyi értékeket, hagyományokat, szokásokat és ezeket büszkén mutassák be a környező települések lakóinak is.

5.1.2. TAPASZTALATOK

A „hagyományőrző rendezvények” megszervezése és lebonyolítása számos, a jövőben megszervezésre kerülő közösségi eseményre nézve fontos információkkal, és jól hasznosítható tapasztalatokkal szolgált. A rendezvényeken kapott információk azt igazolták, hogy a közösségi interjúk, közösségi beszélgetések, közösségi felmérés eredményei, konklúziói megalapozottak.

A projektben megfogalmazott eredmények, várható kimenet eléréséhez időre, rendszeresre, több szervezett programra van szükség. A település ünnepeihez, kiemelkedő alkalmához kapcsolódó rendezvények, események hosszútávon erősítik a település vagy egy szűkebb csoport összetartozását, a közösségi és helyi identitást.

A rendezvény tk. kilépés a profán világból, megélése, méltó megemlékezése színt és különlegességet visz a hétköznapiakba, az ünneplés során a kikapcsolódás, a kulturális élmények, az ismeretszerzés is szerephez jut. A közös ünneplés egyben szocializációs gyakorlat is, az ünnepi szokás felelevenítésébe bevont fiatalok megtanulnak ünnepelni, az idősebb generáció átadhatja tudását, hasznosnak, értékesnek érezheti magát. Az ünnepi rítushoz kötődő cselekvés leképezi a társadalmi viszonyokat, kodifikálja az összetartozást. Az ünnepre szóló meghívó a közösségbe szól, a rítus elutasítása a közösség elutasítása, egyedül nem lehet ünnepelni.

Településeken, első sorban forráshiány miatt egyre kevesebb a rendezvény pedig az apró falvakban a közösség építés ezen formája, a helyi, elveszőben lévő hagyományok ápolása, a közös élmények, az értékek és tudás élményszerű átadása, a közös értékteremtés és érték megőrzés további lehetőségeket adhatna az identitás erősítésére, az itt élők életminőségének emelésére.

A célcsoport aktivizálása, a helyi közösség élményhez juttatása nagyon nehezen oldható meg egyoldalú ismeret felkínálásával. Olyan programelemeket kell összekapcsolni, amelyek kimozdítják a lakosságot az otthoni környezetből.

A jövőben is figyelni kell arra, hogy a gasztronómia (élvezet), a hagyományörzés/fellépések (szórakozás, tudás) kellő összhangban szerepeljenek a programtervezetben, biztosítva a megfelelő számú érdeklődő aktivizálását a településeken.

A részvételi hajlandóságot pozitív irányba befolyásolta az, ha a helyi gyermekek is aktív résztvevői (szereplői) a programoknak. Egyrészt a szülők, nagyszülők szívesebben kicsalogathatóak, másrészt hosszútávon, mint felnővekvő nemzedékben - már most kialakíthatóak bennük a közösségi lét, a helyi identitás alapjai.

A közös étkezés is fontos eleme a rendezvényeknek, jó helyszín a kötetlen beszélgetésre, mely lehetővé teszi a célterület településiről érkezőknek, hogy jobban megismerjék egymást, és közösségeiket, új kapcsolódások jöhetnek létre, vagy régi kapcsolatok mélyüljenek.

A rendezvényeken kapott információk azt igazolták, hogy a közösségi interjúk, közösségi beszélgetések, közösségi felmérés eredményei, konklúziói megalapozottak.

A projektben megfogalmazott eredmények, várható kimenet eléréséhez időre, rendszeresre, több szervezett programra van szükség. A település ünnepeihez, kiemelkedő alkalmaikhoz kapcsolódó rendezvények, események hosszútávon erősítik a település vagy egy szűkebb csoport összetartozását, a közösségi és helyi identitást.

5.2 SZOMSZÉDÜNNEPEK

A szomszédünnepek biztosították a szomszédos települések közötti kapcsolatok erősítését, további információcserét, kultúrák találkozását. A projektben nagy hiányosságot, esetenként problémát jelentett, hogy a szomszédos települések kevés, vagy téves információkkal rendelkeztek szomszédaikról, ezért ezek az események egy kiemelten jó lehetőség voltak az egymás megismerésére és az általánosan elterjedt negatív vélemények javítására.

A Projekt Megalapozó Dokumentumának 2.5.3. pontja szerint: *„a közösségek szomszédolása –szomszédos közösséget megismerő közös tevékenységek, az úgynevezett szomszédünnepek szervezése, mely alkalmat ad találkozásra, információgyűjtésre, az egymással való kapcsolódási pontok keresésére, a további kapcsolódási lehetőségek megteremtésére.*

A 7 településen összesen 14 alkalommal, negyedévente egyszer került megrendezésre egy-egy szomszédünnep, ahová a rendező település lakóin kívül a konzorcium többi településének lakossága is meghívásban részesül.”

Közösségfejlesztés módszertani útmutatója 3.1.3. pontja alapján: „Az egyének megszólításának és bevonásának egyik fontos módszere a Szomszédünnep. Az érintettek előre felvállalt kezdeményezéséhez a külső program hozzáadásával, a helyi akarathoz való hozzájárulásként

működnek az igazi szomszédünnepek. Ez az alkalom találkozás, információgyűjtés, kapcsolódási pontok keresése is egyszerre. Spontán beszélgetések sorozata is ad számos információt, de egy közösségi térképpel, körkérdésekkel stb. kiegészítve egyszerre láttatja az egyént, az egyének sokaságát, sokszínűséget és az azonosságokat.”

A tevékenység célja volt:

- találkozási alkalom megteremtése
- láttatni az egyének sokaságát – szimbolikusan és fizikálisan is
- információgyűjtés az egyénekről – közös adatbázis létrehozása
- azonosságok, közös pontok, tényezők megtalálása
- a további kapcsolódási lehetőségek megteremtése

Várható eredmények és kimenetek voltak:

- az emberek jobban megismerik egymást
- láthatóvá válnak az egyének és azok mindenféle képességei, a közös érdeklődési körök, hiányérzetek stb.
- kialakul a kezdeményezők köre- ők lesznek az első önkéntesek
- félévente több aktivitás is történik
- híre megy, ezáltal bővül a résztvevők, önkéntesek köre
- kialakulnak az adott közösség rendszeres találkozási alkalmi, programnaptár készül

Projekt során megrendezésre került szomszédünnepek:

Közösségek szomszédolása rendezvények			
Év	Dátum	Település	Rendezvény típusa
2018	augusztus 29.	Ibafa	Közösségek szomszédolása
	október 15.	Almamellék	Közösségek szomszédolása
	október 15.	Szentlászló	Közösségek szomszédolása
2019	február 20.	Csertő	Közösségek szomszédolása
	május 07.	Almáskeresztúr	Közösségek szomszédolása
	június 08.	Csertő	Közösségek szomszédolása
	november 22.	Mozsgó	Közösségek szomszédolása
2020	február 14.	Csertő	Közösségek szomszédolása
	február 28.	Szulimán	Közösségek szomszédolása
	november 06.	Almáskeresztúr	Közösségek szomszédolása
2021	szeptember 18.	Ibafa	Közösségek szomszédolása
	november 08.	Almamellék	Közösségek szomszédolása
2022	április 16.	Szentlászló	Közösségek szomszédolása
	június 28.	Mozsgó	Közösségek szomszédolása

A rendezvények hivatalos része rendszerint ugyanabban a formában zajlott minden településen. A polgármesterek vagy alpolgármesterek köszöntőjével és nyitó beszédével kezdődtek a programok. A köszöntőket követően tájékoztatták a megjelenteket arról, hogy a rendezvények a TOP-5.3.1-16-BA2-2017-00002 projekt keretében valósultak meg, annak támogatási forrása igénybe vételével. Végezetül megköszönték mindazok önzetlen munkáját, akik szerepet vállaltak a rendezvény tervezésében, szervezésében lebonyolításában.

Ezt követően a projektmenedzser röviden bemutatta a projektet. Elmondta, hogy a pályázat keretében megvalósuló közösségfejlesztési folyamat célterülete Almáskeresztúr, Almamellék, Csertő, Ibafa, Mozsgó, Szulimán és Szentlászló települések. Beszélt a projekt előkészítése során feltárt legjellemzőbb problémákról, valamint az elérni kívánt célokról. Ismertette azokat a tevékenységeket is, amelyek a specifikus-, a stratégiai-, valamint az átfogó célok megvalósításához szükségesek. Néhány mondatban összegezte a Projekt várható eredményeit, így például, hogy a település ünnepeihez, kiemelkedő alkalmához kapcsolódó rendezvények, események erősítik a település vagy egy szűkebb csoport összetartozását, a közösségi és helyi identitást. Az ünnep kilépés a profán világból, megélése, méltó megemlékezése színt és különlegességet visz a hétköznapokba, az ünneplés során a kikapcsolódás, a kulturális élmények, az ismeretszerzés is szerephez juthat. Az ünneplés egyben szocializációs gyakorlat is, az ünnepi szokás felelevenítésébe bevont fiatalok megtanulnak ünnepelni, az idősebb generáció átadhatja tudását, hasznosnak, értékesnek érezheti magát. Ezt követően megnyitottnak tekintették a rendezvényt.

Tekintettel arra, hogy a kulináris élmény is fontos az emberek számára, különösen igaz ez a kisközösségekben, kistelepüléseken élők esetében, ezért nem csak maga az étkezés, de annak közös elkészítése is remek lehetőséget kínált a beszélgetésekre, kapcsolatok építésére a helyiek számára éppúgy, mint más településről érkezők részére. A felkínált ételek településenként és rendezvényenként változtak, ahogy az ünnepnaphoz tartozó további programok is.

5.2.1. MEGVALÓSULT SZOMSZÉDÜNNEP RENDEZVÉNYEK

A hagyományőrző ünnepektől eltérően, a szomszédünnepek nem egy - egy feledésbe merült népszokás, néphagyomány felelevenítésére szolgáló rendezvények, inkább kötetlen jellegű, főleg a szórakozást és az együttlétet, a kapcsolatépítést segítő rendezvények, amelyek alkalmat adnak az ismerkedésre, a találkozásokra, az információgyűjtésre és információcserére.

2018. 08. 04 IBAFA – FÓKUSZBAN AZ ÉRTÉKEINK

Benes László polgármester köszöntőjét követően ismertette a jelenlévőkkel a rendezvény programját és kifejezte reményét, hogy a résztvevőknek tartalmas, hasznos és kellemes időtöltésben lesz részük, valamint megköszönte a segítségét, munkáját, mindazoknak, akik hozzájárultak ennek a napnak a megvalósításához.

A projekt rövid ismertetése után a falu történelméről hallhattuk. A szocializmus időszakára visszatekintve az állattartás, a háztáji gazdálkodás jelentette a bevételi forrást – tudtuk meg. Az azt követő időszakban gazdasági visszaesés jellemezte a falu életét. Jelenleg nagy a munkanélküliség, az emberek döntő többsége közfoglalkoztatásból él, beruházásra, vállalkozásra kevés a jövedelem. Külföldiek vásárolnak házakat, melyeket felújítanak. Legtöbben közülük bekapcsolódnak a falu életébe, és az ibafaiakra is pozitív hatással vannak (portájukat ők is szépítik, nem akarnak lemaradni, munkalehetőséget kapnak).

Az ismertetőhöz hozzászólásaikkal bekapcsolódtak a helyi lakosok. Megtudtuk, hogy milyen üzemek, munkalehetőségek voltak, mi történt a tsz gazdasági épületeivel, mennyire fontosnak tartanák, ha lenne vidéken több munkahely. Érezhető volt szavaik mögötti tartalom: a szülőföldhöz való kötődés, a munkahelyek hiánya, a jövőbeli lehetőségek keresése.

A találkozón megjelentek Almamellék és Szentlászló önkéntesei, a Szinergia Egyesület képviselői is. Almamellék község polgármestere a TOP pályázat kapcsán részt vett belföldi tanulmányúton, az ott megszerzett tapasztalatait osztotta meg a jelenlévőkkel. A megyei kulturális intézet képviselője a különböző kulturális lehetőségekről beszélt: Pajtaszínházi kezdeményezésről, a helyi értéktárak szerepéről, az ebből fakadó kulturális gazdaságfejlesztésről. A polgármester úr csatlakozva a Váradi Judit gondolatához, elmondta, hogy az országos hírnevet hozó „ibafai papi pipa” jelenleg a Pécsi Püspökségen található, mindent megtesznek annak érdekében, hogy ismételten az ő gyűjteményüket gazdagítsa.

A közösségi tevékenységek történeti, néprajzi feltárásában, a helyi hagyományok gyűjtésében, a szellemi kulturális örökség ápolásában nagy szerepet tölt be a nyugdíjas klub, a képviselők és néhány aktív közreműködő – tudtuk meg. A nyugdíjasok kézimunkáznak, az itt élő hollandok anyagilag is támogatják a falu kulturális életét.

A helyiek által készített ebéd elfogyasztása után Ibafa épített örökségeit tekinthették meg a résztvevők. A helyiek büszkén mutatták meg az Ibafai Pipamúzeumot, a római katolikus templomot. A séta során információk cserélődtek, ötletek, javaslatok hangzottak el.

A résztvevők párbeszédéből azt a következtetést vonhatjuk le, hogy van olyan központi mag Ibafán, akik tenni akarnak a közösségi ügyekért, a közösen meghatározott célokért szeretnének tenni. A szervezet „közösségi térkép” készítésébe kezdett, de ez nem a projekt szerves része, azonban közvetve hozzájárulhat a projekt sikeréhez. A mai nap jó támpontot adott annak folytatására.

2019. 10. 15. ALMAMELLÉK – FÓKUSZBAN AZ ÉRTÉKEINK

A Fókuszban az értékeink – közösségek szomszédolása rendezvények találkozási alkalmat teremtett nemcsak a helyben élők részére, hanem más településről érkezőknek, és a projektben résztvevő együttműködő partnereknek is. Telefonos egyeztetést követően hétköznapra szervezték az eseményt, ugyanis meghívott vendégek nagy részének, munkahelyen betöltött pozíciójukból adódóan, hétvégén más jellegű elfoglaltsága volt. Olyan kérdésekre kerestük együtt, közösen a válaszokat, melyekhez szükségünk volt a megyei kulturális intézet, a szigetvári kistérség civil szervezetei, önkormányzatai részére kiírt pályázatokat koordináló Szinergia

Egyesület szakmai tudására, tapasztalatára. A találkozóra Mozsgóról, Szentlászlóról, Ibfáról – a pályázatban résztvevő településekről jöttek szomszédolni. Együttműködő partnerként részt vettek a NMI Baranya Megyei Irodájának, a Szinergia Egyesületnek és a Cselekvő Közösségek projektnek a munkatársai.

Szilágyiné Kadiró Erika mesélt a falu történetéről, az elmúlt évek eredményeiről. Sikernek könyveli el, hogy a közösségi események tartására alkalmas faluházat tudtak építeni pályázati forrásból. Várják a lakosság javaslatát közösségi programokra. A közösség aktivitását is jelzi, hogy az önkormányzat által szervezett kirándulásokra egyre többen jelentkeznek. Egyre többen fedezik fel, hogy Jó együtt lenni. Úgy gondolja, hogy az augusztusi hagyományörző rendezvény a helyi lakosokat kimozdította passzivitásukból. Pasztorek Zoltán, Szentlászló község alpolgármestere egyetértésének adott hangot, nagyon nehéz az embereket kimozdítani a passzivitásukból. Kritikát megfogalmaznak, de a kritikai hozzáállásuk vajon kiterjed-e felelősségvállalással, részvétellel, kezdeményezéssel és cselekvéssel. Az ebéd mellett folytatódott a diskurzus. Az ebéd kiegészítéseként almamelléki asszonyok pogácsát sütöttek. Ez egy olyan különlegesség, melyet még a környékeliek sem ismertek. A szakmai vezető javasolta, hogy kerüljön be a recept az Almamelléki települési értéktárba. Hiszen egy olyan tudással rendelkeznek az itt élő asszonyok, mely számukra evidens, de az utókor számára megőrzendő.

Az ebédet követően megtekinthették a jelenlévők Almamellék épített környezetét, emlékeit, természeti értékeit. Elsőként a római katolikus templomot néztük meg. Az Almamellékiek elmondták, hogy vallásukat egyre kevesebben gyakorolják, sajnos szentmise is csak hetente egy alkalommal van. A templom épületét szeretnék megújítani – tudtuk meg. Szintén felújításra szorul a Világháborús emlékmű, mely a templom mellett található. A mozsgói vendégek elmondták, hogy náluk most újult meg, a pályázati lehetőséget szívesen megosztják.

Az Almamelléki Állami Erdei Vasút a falutól mintegy 1,5 km-re helyezkedik el, gyalogosan mintegy 40 percre. Az állomásépületbe Kisvasúti és Erdészeti Múzeumot rendeztek be – tudtuk meg, mely a környék élővilágát és az erdőgazdálkodást mutatja be. A falon található tájékoztató táblákon felfedeztük a Biedermann család történetét. Ez a család összeköti Almamelléket – Mozsgót és Szigetvárt is. Jó volt egymással megosztani a történelmi múltat.

2019. 10. 15. SZENTLÁSZLÓ – FÓKUSZBAN AZ ÉRTÉKEINK

Az ember természetes igénye, hogy szereti mindenhol otthon, de legalábbis komfortosan érezni magát. Ehhez ismernie kell az őt körülvevő környezetet, az embereket, a kultúrát, a szokásokat. Azért, hogy a fejlesztési folyamatokba be tudjon kapcsolódni, fontos, hogy legyen egy általános tájékozottsága, helyismerete. Ismerje a múltat. A folyamatok, jelenségek ismeretében megértse a jelent, és lássa a jövőben rejlő lehetőségeket és korlátokat.

Erre adott jó alkalmat a közösségek szomszédolása program, melynek azt a címet adtuk, hogy Fókuszban az értékeink. Meglepetésként „Terülj asztalt” varázsoltak a szervezők a vendégek részére. Hajnali 4 órakor befűtötték a kemencét, ledagasztották a tésztát, majd kisütötték. A

résztevők így betekintést nyerhettek a helyi gasztronómiai hagyományokba. Reggeli mellett elmesélték a vendéglátók, hogy a kemencét az idei évben közösségi összefogással építették meg. Van egy központi mag (a kultúrház vezető, könyvtáros, alpolgármester asszony, a könyvtárban dolgozó önkéntesek), akik mindig valami meglepetéssel készülnek a helyi közösség részére. Az őszi időszakban, olyan kedveltek a kemencés sütemények, hogy minden nap sütnek, hol az iskolásoknak, hol a közösségi házba érkező sportolóknak, kézimunkázóknak.

Az alpolgármester úr köszöntője és a projekt ismertetése után hallhattunk a település életéről, a jelen fejlesztéseiről, a kiállítóhelyek, a könyvtár kialakításáról, a fejlesztésekről és a jövőképről. Szentlászlón működik iskola, óvoda. Az intézmények együttműködnek az önkormányzattal, civil szervezetekkel. A közösségi élet láthatóan jól működik, hiszen rengeteg rendezvény, program áll a lakosság rendelkezésére. Felvetődött a kérdés, hogy mely területeken lehet továbblépni: a közösségért tenni akarók köre állandó, ugyanazokra az emberekre lehet számítani. – mondták el a Szentlászlóiak.

Pozitívként említették, hogy folyamatosan újabb és újabb csoportok alakulnak (kézimunka szakkör, csuhékészítő szakkör, fitnesz csoport, fotószakkör), és formális és informális csoportok. Ezeknek a csoportoknak a támogatásáért mindent megtesz az önkormányzat (anyagköltséget állja, biztosítja az összejövetelek helyét, kiállítóhelyet biztosít).

Beszélgetést kezdeményeztünk arról, hogy hogyan lehet bevonni azokat az embereket, akik nem vesznek részt a közösség életében. A kulturális intézet munkatársa elmondta, hogy elsődleges az, hogy fontosnak érezzék magukat, fontos a személyes megszólítás. Az ismerősökön és barátokon keresztül kapják meg a tájékoztatást, próbálják azokon keresztül bevonni őket. Érezzék, hogy építőkövei egy közösségnek. A beszélgetést követően a résztvevők megtekintettük a község értékeit: csuhémúzeumot, helytörténeti kiállítást, könyvtárat, helyi művészek kiállításait.

Elsőként a csuhémúzeum udvarán a kemencét csodálhattuk meg. Itt kapott helyet egy ideiglenes fotókiállítás, mely a tavalyi rendezvényekről mesélt. A helyiek részére is különleges programelem volt a helyi kézműves, a 80 életévet betöltött, még aktívan dolgozó Matild néni csuhébemutatója. A Csuémúzeumban – hangzott el – 250 darabos gyűjteményében a hazaiak mellett felvidéki, erdélyi és kárpátaljai alkotások is találhatóak. Régen, mikor kézzel szedték a kukoricát, és otthon fosztották, a csuhélevelek közül kiválogatták a szép fehér és puha darabokat. Ezekből készítettek használati tárgyakat és játékokat.

2017. áprilisában az Önkormányzat egy új kulturális központot alakított ki a település központi helyén. Itt kapott helyet a könyvtár, a nyugdíjas klub, edzőterem, baba-mama klub is. Az iskola és az óvoda a közelben található, így szabadidős programokkal hozzájárulnak az oktatás minőségének javításához. A kulturális központban került kialakításra Jambrich Liza helyi keramikus művész állandó kiállítása, Dr. Vargha Károly Zselic kutató emlékszobája, és Szirmayné Bayer Erzsébet festőművész festményei is itt kerültek elhelyezésre. Biró Gyuláné mesélt a festőművészről és a festményekről. A műveken Szentlászló régi élete elevenedett meg. Olyan hozzáértéssel, tudással és tapasztalattal beszélt Zsuzsa asszony a régi falusi életről, mely egy kiadvány ötletét vetítette elénk. Jó lenne megörökíteni az utókor számára – hangzott el az alpolgármesterektől -, akár hanganyagként, akár leírásként. Különleges programelem volt az

itt élő és alkotó keramikusművész műhelyének megtekintése (ő nemrég költözött vissza falujába, nagyon zárkózottan él, de a munkái gyönyörűek, az ő kiállítása látható a könyvtárban.). Érdekesség, hogy nagyon kevés embert enged be otthonába. Most, a programon résztvevőknek, lehetőségük adatott erre.

2019. 02. 20. CSERTŐ – FÓKUSZBAN AZ ÉRTÉKEINK

Ez a nap találkozási alkalmat teremtett nemcsak a helyben élők részére, hanem más településről érkezőknek, és a projektben résztvevő együttműködő partnereknek is. Olyan kérdésekre kerestük együtt, közösen a válaszokat, melyekhez szükségünk volt a szigetvári kistérség civil szervezetei, önkormányzatai részére kiírt pályázatokat koordináló Szinergia Egyesület szakmai tudására, tapasztalatára.

Csertő község polgármester asszonya, Fleickistánné Csöme Edit köszöntötte a résztvevőket, érdeklődőket. A köszöntőt követően a Projekt ismertetésére került sor. A szakmai vezető tartott előadást. Elmondta, hogy a projekt keretében megvalósuló közösségfejlesztő folyamat célterülete Almáskeresztúr, Almamellék, Csertő, Ibafa, Mozsgó, Szentlászló és Szulimán települések. Beszélte a projekt előkészítése során feltárt legjellemzőbb problémákról, az elérni kívánt célokról. Ismertette azokat a tevékenységeket is, amelyek a specifikus-, a stratégiai-, valamint az átfogó célok megvalósításához szükségesek. Néhány mondatban összegezte a várható eredményeket, így például a közösség tagjainak egymás iránt érzett felelősségtudatának, az önálló cselekvési képességének erősödését, az erősödő identitást.

Polgármester asszony elmondta, hogy nagyon pozitívan értékelték az itt élők az október hónapban elkészült, a falu lakóházait, rendezvényeit bemutató fotókiállítást. Ezek a dokumentumok és fotók jól tükrözik a hagyományos falusi életformát, sajátos nézőpontból láttatják az egyének és a faluközösség életét. Ezt a gyűjtőmunkát folytatni kell. Egy közösség akkor jön létre – véleménye szerint, ha van közös cél, van közös feladat. Ha van közös cél, például a múlt emlékeinek összegyűjtése, vagy akár egy receptgyűjtemény összeállítása, a nagyszüleink élettörténeteinek leírása, akkor tényleg megmozdul a település.

A jelen eredményeivel folytatódott a találkozó. A szakmai vezető vetítéssel összekötött előadásában bemutatta a települések értéktárait, melyet a projektben dolgozó munkatársak állítottak össze. Hasonlóan a nemzeti értéktárhoz, a települési értékeit az ottani felosztás alapján gyűjtötték össze. Megtekintették a könyvtárat, a klubszobát, a most épülő nyugdíjas otthont. Felkeresték az értéktárban bemutatott templomokat, megnézték a park évszázados fáit, a legöregebbet körbe is járták – lehetne akár „Az év fája” is! – hangzott el. Felidéztek gyerekkoruk élményeit a csertőiek, melyeket szívesen osztottak meg egymással. Büszkén mutatták a készülő boltot, cukrászdát, és megnézhattuk az önkormányzat fóliásárait, a közfoglalkoztatás keretein belül folyó növénytermesztést.

2019. 05. 07. ALMÁSKERESZTÚR – FÓLUSZBAN AZ ÉRTÉKEINK

Az egyének megszólításának és bevonásának egyik fontos módszere a Szomszédünnep. Ez az alkalom találkozás, információgyűjtés, kapcsolódási pontok keresése is egyszerre.

A polgármester úr köszöntötte a megjelenteket. Örömet fejezte ki azért, hogy a Projektben dolgozó polgármesterek megtisztelték jelenlétükkel. A község bemutatására felkérte a falu díszpolgárát, Orbánné Matus Erzsébetet.

- A történelmi ismeretekből megismertük a falu egykori birtokosainak a falukép kialakulásában játszott szerepét, a templom történetét, az iskola tanítóit, tanárait. Almáskeresztúrhoz csatolt terület például Elekmajor, melynek elnevezése valószínűsíthetően alapítójára, Nádosy Elekre vezethető vissza. Az előadó említést tett Péteri Ferencről, aki régen tanítóként dolgozott Almáskeresztúron több évtizeden keresztül. Mindenki csak „ezermesterként” ismerte, hiszen ott és abban segített, amiben tudott. Tanítóként pedig gyűjtötte, számon tartotta és megőrizte a falu eseményeit. Mesélt továbbá a falu nevének történelméről és eredetéről, illetve, hogy ő személy szerint milyen látnivalókat emelne ki a településen.

Kolics Pál nyugdíjazott iskolaigazgató a Szigetváron tevékenykedő pedagógus a Szigetvári járásban található mára elfeledett, nem működő iskolákról beszélt, Mesélt arról, hogy miben különböznek a mai iskolák a régiektől, illetve a református és a katolikus iskolák tevékenységéről, és hogy az egyházak mennyi mindent tettek a közösségért. Továbbá szó esett arról is, hogy mennyi anyagot gyűjtött össze a régi, falusi oktatásról, amelyek a múltban léteztek, ám ma már nem. Az összegyűjtött dokumentumokból adták ki az Elfelejtett iskolák címmel a többkötetes munkáját, amelyekben a kisiskolák, tanítók, tanulók történetét dolgozta fel. Részletesen mesélt a környező településeken az iskolák szerepéről a falvak életében.

A hallottakat szendvics elfogyasztása mellett idézték fel a jelenlévők, és megtekinthették Péteri Ferenc által 1973-tól 1991-ig vezetett falukrónikákat és falutörténeti fotókat.

A településen körbesétálva egy gyönyörűen karbantartott község tárult elénk. Az egész helynek varázsa van, hiszen zsáktelepülésként nincs áthaladó forgalom, így az egyedüli hangok, amiket hallani lehetett a madarak voltak, és a kutyák, ahogy megugatták az utcán közlekedőket. Elsőként a Banán múzeumot látogattuk meg, ahol mindent a banán gyümölcs ural, a tulajdonos mindenféle tárgyat és kellékeket gyűjt, amelyek ehhez a motívumhoz tartoznak.

Innen vezetett az utunk, a Lakosságcsere áldozatainak emlékművéhez, amelyről megtudtuk, hogy azoknak a sváb családoknak állítottak emlékművet, akiket az 1940-es években kitelepítettek, és helyettük felvidéki családokat telepítettek be a községbe. Az emlékműtől egyenes út vezetett a Római Katolikus Templomba, ahol már a felújított templomot tekinthettük meg.

Látogatás a Kaba Farmon: Végezetül pedig megnéztük a Kaba Farmot is, ahol a tulajdonosok büszkén meséltek arról, hogy miként tartják az állatokat, hogy hogyan készülnek a különleges sajtok, és hogy az állattartás és a sajt készítés milyen feltételek mellett lehet sikeres. A vállalkozás kecskefarmnak indult, de ma már többféle állatot is tartanak, mint például lovakat és a

területen honos duroc disznókat. Megnézhettük a kecskéket, akik között vannak idősebb jószágok, és már vannak idei, egészen fiatalok is. A farm tulajdonosai egy afro-magyar fiatalember és svájci felesége, akik több mint 10 éve kezdtek bele a vállalkozásba. A farmon a különleges kecskesajt tállal vendégelték meg a látogatókat. Ma már saját honlappal rendelkeznek, továbbá a magyar médiában, szaksajtóban is többször szerepeltek.

A körséta végén szabad beszélgetés volt, amelyen a résztvevők megvitathatták tapasztalataikat, és eszmecsereket folytathattak. Itt élők, hogy ami számukra megszokott, mennyire más élmény megosztani másokkal, és ráébredni arra, hogy mennyi értékkel rendelkeznek. Látni lehetett, hogy Almáskeresztúr minden lehetőséget megragad, hogy élhető, jövőben bízó és összetartó közösségét megtartsa. Fontosak számára a gyökerei, az épített és szellemi örökségei, a múlt feltárása és ápolása és közkinccsé tétele.

2019. 06. 08. CSERTŐ - KÖZÖSSÉGI ÉS SPORTNAP

A közösségfejlesztés a közösség önmaga általi fejlesztését jelenti. A kifejezés azt a demokratikus szemléletet tükrözi, hogy egy közösség önmaga fejlődési irányainak meghatározása érdekében képes a kezdeményezésre és képes cselekvő módon részt venni saját fejlesztésében. Az az életképes helyi közösség, amelyikben a lakosok a közösségi életre vonatkozó célokat tűznek ki maguk elé, és amelyikben az emberek képesek is e célok megvalósítására.

Csertő Község Önkormányzata és a Bódi Focisuli közösen szervezte a közösségi és sportnapot a településen. Olyan programokat állítottak össze, amely nem csak a gyermekeket, hanem a felnőtteket is egyaránt szórakozásra hívta és sportra invitálta. A sport, az nem csak testnevelés, hanem a léleknek is a legerőteljesebb és legnemesebb nevelő eszköze – írja Szentgyörgyi Albert értekezésében.

A szervezők olyan programot állítottak össze, hogy a család minden tagja megtalálja kedvenc szórakozási lehetőségét.

Elsőként akadályverseny várta a sportolni vágyókat. Többen is részt vettek; noha nem a versenyzést, hanem inkább a sporttal való szórakozást, és magát a sportolási lehetőségeket helyezték előtérbe. Kis- és nagygyerek, de felnőttek is bátran és nevetve vágta bele az akadálypálya meghódításába. De nem csak az akadálypályán tesztelheték tudásuk, ügyességüket. Az erejüket is összemérhették a kötélhúzásban, ahol a leginkább a gyerek-felnőtt harcok jelentették az igazi kihívást; ám a gyerekek nem adták fel. Változatosabbnál változatosabb kihívásoknak kellett a megjelenteknek megfelelni.

A szinte minden országban nagyon kedvelt labdarúgás szeretete már gyerekkorban beleivódik az erősebbik nem képviselőibe, de nem ritka az sem, hogy a hölgyek is előszeretettel szurkolnak kedvenc futball csapatuknak. A legszórakoztatóbb része a programnak az volt, amikor vegyes csapatok, fiúk-lányok, anyukák és apukák együtt fociztak. Sok futás és derűltség után a meccs tétje már lényegtelen volt.

A sportolás mellett lehetőségük nyílt a családoknak, baráti társaságoknak, hogy bográcsozzanak, finom ételeket főzzenek együtt. A hangulatot megalapozta a jókedv, és kacagás, amit a hétvégi pihenés váltott ki az emberekből. De aki kedvet és erőt érzett magában, az akár a

családi főzőversenyen is részt vehetett, amelyen összemérhették tudásukat. Az a csapat nyert, melynek főztje leginkább elnyerte a zsűri tetszését. A program végén pedig hogy az élvezet is meglegyen: mindenki megette, amit főzött.

A főzés és a verseny során tapasztalt szellemiség a közösséget erősítette, az egymást segítő érzést jelentette. Nem versengeni, hanem jól érezni akarták magukat.

Egy közösség akkor lesz gyarapodó, aktív, ha van egy olyan célja, ami vonzza a tagokat, s amit azok fontosnak tartanak. Lényeges, hogy ez a megfogalmazott cél mindenki által ismert és érthető legyen. Az emberek akkor fogják egy közösségben jól érezni magukat, ha tehetnek érte. Ha valamivel hozzájárulhatnak a működéshez. Emellett megtapasztalhatják az önkéntes munka örömét.

2019. 11. 22. MOZSGÓ – KÖZÖSSÉGEK SZOMSZÉDOLÁSA

Másfél évvel ezelőtt indult el a projekt, az eltelt időszakról, eredményeiről, a további teendőkről és lehetőségekről tartottunk találkozót. Kovács Zsolt Vilmos polgármester, a projekt gesztora köszöntötte a megjelenteket. Kiemelte, hogy fontosnak érzi a helyi identitás megőrzését, a lakosok helyben tartását, hiszen a falvaknak csak ez jelentheti a jövőjét. Erre nagyon jó lehetőséget ad a pályázat.

A szakmai vezető részletesen bemutatta a megvalósult rendezvényeket, tanulóköröket, a bűn-megelőzés és a közlekedésbiztonság program eddigi rendezvényeit. Külön kiemelte, hogy melyik település mire helyezte a hangsúlyt, milyen értékeket közvetítettek, mely intézményekkel működtek közre, mennyire tudták az elképzeléseket megvalósítani. Értékelte a közösségfejlesztés szempontjából a rendezvényeket, majd párbeszédet kezdeményezett. A települések polgármesterei hozzászólásaikban elmondták, hogy nagyon inspirálóan hatott a Fókuszban az értékeink programsorozat rájuk. Külső szemmel tekintettek falujukra, úgy próbáltak az értékekre fókuszálni. Rácsodálkoztak arra, hogy ami természetes nekik, mekkora érték és milyen jó megosztani másokkal. Nagyon jó volt egymás településeit is megtekinteni, sok ötlettel, tapasztalattal lettek gazdagabbak. A közösségek szomszédolása mellett a hagyományörző rendezvényeknek szintén nagyon jó értékelései voltak. A közösségek körében tovább élő tudás, ismeret, gyakorlat megismerésére, megtartására fókuszáltunk. A programok csak és kizárólag a közösség tagjainak a bevonásával, aktív közreműködésével valósulhattak meg. Ezek az események erősítették a közösség összetartozását, a közösségi- és helyi identitást.

A program félidejéhez érkezve a szakmai vezető felsorolta minden település esetében, hogy mely rendezvények valósultak meg, és melyekre van még lehetőség.

A települések értéktárai már elkészültek, ezeket minden település megkapta nyomtatott formátumban, digitálisan pedig a térségi honlapon megtekinthető. Minden település kapott egy paravánt és kiállítási helyet. Ezeken elhelyeztük az értéktárakat kinyomtatva, így bárki megtekinthette azokat. Elhelyeztük a rendezvények fotóit, a meghívókat, és az eddig elkészített információk kiadvány oldalait.

A rendezvény zárásaként hidegtálas ebéd várta a megjelenteket.

A rendezvényen jól be tudtuk mutatni a projektben elért eredményeket, a közösségi eseményeket. Tapasztalatot cseréltünk arról, hogy növelhetjük a közösségért cselekvő, aktív helyi lakosok bevonását, cselekvő helyi közösségi csoportok létrejöttét. Új kapcsolatok alakultak, partnerségek erősödtek, az együttműködés minősége pozitívan változott.

2020. 02. 14. CSERTŐ – MESÉLŐ MÚLT

Az ember természetes igénye, hogy szereti mindenhol otthon, de legalábbis komfortosan érezni magát. Ehhez ismernie kell az őt körülvevő környezetet, az embereket, a kultúrát, a szokásokat. Azért, hogy a fejlesztési folyamatokba be tudjon kapcsolódni, fontos, hogy legyen egy általános tájékozottsága, helyismerete. Ismerje a múltat. A folyamatok, jelenségek ismeretében megértse a jelent, és lássa a jövőben rejlő lehetőségeket és korlátokat. Erre adott jó alkalmat a közösségek szomszédolása program, melynek azt a címet adtuk, hogy Mesélő múlt.

A rendezvényen a Polgármester asszonyon kívül megjelentek a képviselők, Csertő község megbízott könyvtárosa és kulturális feladatokkal ellátó munkatárs. A faluház gyönyörűen feldíszítve, asztalai megterítve fogadták az esemény vendégeit. A háttérben elhelyezték a falukrónikákat, a falutörténet fotóit. A fotókat nemcsak a könyvekben tekinthettük meg, hanem táblákon is kiállították azokat. Elhelyezték az 1971-1996-ig a krónikákban megtalálható fényképeket, és az azt követő falusi eseményeket bemutató fotókat is.

A rendezvény 9 órától volt meghirdetve, azonban a konyhán már sokkal hamarabb sűrögtek-forogtak a kondér körül a helyi szakácsok. Még polgármester asszony is rész vett a sütésben, a hájas tészta az ő receptje szerint készült. A helyi különlegességek közül az asztalra a tejfölös, pirított hagymás-paprikás olajban forgotott és sütőben ropogósra sült gánica, valamint a házi szilvalekváros hájas pogácsa került. Brigi, Edit és egy önkormányzati dolgozó már 7 óra után nekiálltak a több kiló burgonya hámozásának, aprításának, ami a gánica egyik alapanyaga. Míg a burgonya főtt a saját levében, a házi disznózsírban sült az aprított hagyma, Brigi nekiállt a tészta készítésének, ami a hájas pogácsa egyik alapja. Kis otthoni előkészülettel a disznóháj már ledarálva érkezett. A rétestésztát hájjal kengették meg, majd 4-szer hajtogatta, pihentette 15 percnyi szünetekkel.

A konyhában sütöttek-főztek, a faluházban pedig Puskásné Horváth Éva szakmai vezető tartotta az előadását, a falukrónikák vezetéséről, az abban foglaltakról. A krónikák írását a falvak (Mozsgó, Csertő, Szulimán) 1971-ben kezdték el, felsőbb utasításra. A szakmai-módszertani irányítást a Megyei Levéltár koordinálta. A krónikákban, falukönyvekben rögzítettek minden, a közösség életét meghatározó eseményt. Az adatokat fotókkal, újságcikk kivágásokkal, meghívókkal tették teljessé. A krónikákat Péteri Ferenc vezette. Minden hónap eseményeit leírta időrendi sorrendben. Beszámolt a születésekről, halálozásokról, a temetésekről. A szakkörökről, foglalkozásokról, kirándulásokról. Olvashattunk a kulturális programokról, bálokról, eseményekről.

A falukrónikák szinte mindenki ben megindították az emlékezés folyamatát, amit a beszélgetés irányítója ügyesen a mai kor technikai megoldásai felé irányított. Személyesen ismerték Péteri Ferencet, de az akkor élt, ma már középkorú lakosság jó érzéssel nézegette a könyveket. Nagyon jó volt belenézni a könyvekbe és elolvasni az akkor leírtakat Interaktív élménybeszámoló, sztorizások következtek. Néhányan megtalálták saját és a rokonaik fényképét, az akkor nagyon népszerű névadó fotóit. Elmesélték, hogy templomba nem szabadott a pedagógusoknak, a falu vezetőségének járni. Ők inkább Szigetváron vagy Pécsen keresztelték meg a gyermekeiket. Másik fotón a kézimunka szakkör csoportképét fedezték fel. A lányok, asszonyok a gépi varrás technikáját sajátították el, még oklevelet is kaptak a tanfolyam végén. Felsorolták a legtöbb lány és asszony nevét, akit a képen láttak, Erzsébet nére is emlékeztek, aki Szigetvárról járt ki nekik oktatni. Akkoriban a családjának kötelező volt a lepedőket, asztalterítőket beszegni, ezt a mindennapos feladatot mindenkinek el kell végeznie. Stoppolni is tudni kellett, a jelenlévő fiatalabbnak elmesélték, hogy létezett stoppolófa, és azt hogyan kellett használni.

Az elkészült finom ételeket tálalták, majd a kóstolás után többen elmesélték, ők hogyan készítik és milyen gyakorisággal ezeket az ételeket. Megtudtuk, hogy a téli időszakban sütötték ezt a süteményt, mert sok energiát tartalmazott, zsíros és édes volt. Kellett a melegítő étel. Disznóöléskor is ezt tálalták, „beszívta a pálinkát”, ahogy mondták. Olcsó ételnek számított, azt tartották, hogy a hár, ha jól kimosták, kiszellőztették, íze vetekszik a margarinéval. Persze, aki nem látta el rendesen, annak ún. hájze volt – mesélték.

Egy település számára meghatározó a szellemi hagyaték, a helyi értékek köre. Jó példát láttunk arra, hogy milyen elhivatottsággal és gondossággal őrzik múltjukat az itt élők. Ez az alkalom lehetőséget adott arra, hogy a helyiek is „felfedezzék” szellemi, kulturális és gasztronómiai örökségüket. Felismerjük, hogy ők is részesei válhatnak a közösségi munkának, felfedezzék a saját kapcsolódási pontjukat a közösség egészéhez. Információk gyűjtésével, közös adatbázis létrehozásával az egyének is hozzájárulhatnak értéktár kialakításához, a közösség erősítéséhez, akár egy közösségi térkép elkészítéséhez is a jövőben.

2020. 02. 28. SZULIMÁN – FÓKUSZBAN AZ ÉRTÉKEINK

Szulimán község újonnan megválasztott polgármestere, Bóta András köszöntötte a résztvevőket. A polgármester ismertette, hogy a település milyen rendezvényekkel kapcsolódott a projekthez, milyen további lehetőségek rejlenek a pályázatban, mely területekre érdemes fókuszálni.

A projekt bemutatása után a község történetét hallhattuk. Mesélt a falu nevének eredetéről, a lakosságszám alakulásáról, a volt, de mára már megszűnt intézményekről (óvoda, iskola, orvos rendelő). Megmutatta a templom és a világháborús emlékmű, mint építészeti örökség történetét. A kulturális örökségként a falu rendelkezik fotógyűjteménnyel – mondta, melynek egy részét most megtekinthetővé tették. Ezek a dokumentumok és relikviák jól tükrözik a hagyományos falusi életformát, sajátos nézőpontból láttatják az egyének és a faluközösség életét. A múltat idéző képek ötven-hatvan évvel ezelőtt készültek fekete-fehérben. Az itt élők ünnepeit és hétköznapijait tükrözték. Olyan eseményeket örökítettek meg, mint az iskolai élet, a

disznóölés, a temetések. Jól mutatják faluközösség életét. A fotókkal felelevenítették a helyi szokásokat (húsvéti tojásdobálás, májusfa-állítás, nyársdugás, betlehemezés). Néhányan elmesélték hogyan járták a házakat, amikor köszöntötték a családokat karácsonykor és újévkor, melyek a szokások kellékei, melyek azok az elemek, gesztusok, tárgyak, viseletek, dalok, amelyeket használtak. Elmondták a résztvevők, hogy még élnek a közösségben a szokások. Például, hogy újévkor férfinak kell először a házba belépni, és áldást kérni a ház lakóira.

Ezt követően – a szeles, hideg idő miatt – rövid sétát tettek a résztvevők a településen. Megtekintették a templomot és a világháborús emlékművet, a történelmi, építészeti örökséget.

A délután az Almamelléki Színjátszókör előadásával folytatódott. Humoros, a falusi lét elemeit felhasználó produkciókat láthattunk. Nagy derűtséget okoztak „művészeink”, akik örömmel és lelkesedéssel adták elő a színdarabokat.

Kötetlen beszélgetéssel zárult a nap. A Szulimáni lakosok elmondták, hogy egyre többször jönnek össze egy-egy közösségi eseményre. Minden ötletet szívesen fogadnak, más települések életét is figyelik, és „ellopják” az ottani ötleteket. December hónapban több alkalommal összejöttek adventet ünnepelni. A színjátszás is egy megvalósítható ötletnek tűnik.

Jó példát láthattunk a helyi részvétel fokozására, a történelmi tudat és látásmód átadásának, a helyi értékek megismertetésének, a falusi hagyományos életmód átörökítésére, az összefogásra, a szülőföldhöz való kötődés erősítésére.

2020. 11. 06. ALMÁSKERESZTÚR – TERMÉSZETI ÉRTÉKEINK – KÖZÖSSÉGEK SZOMSZÉDOLÁSA

A programot a polgármester úr nyitotta meg. Elmondta, hogy a mai rendezvény célja, hogy a mikrotérség természeti értékeinek, annak a turizmusra gyakorolt hatásainak, a lehetőségeinek számba vétele, a közösségre gyakorolt negatív és pozitív hatások felmérése. A köszöntőt követően a projektmenedzser elmondta, hogy második alkalommal kerül sor a közösségek szomszédolására a településen. Az egyének megszólításának és bevonásának egyik fontos módszere a Szomszédünnep. A képviselők és a helyi véleményalkotók (helyben élő pedagógus, vállalkozók) megszólításával és bevonásával a helyi lakosság jól aktivizálható. Az első alkalommal a lakosság nagy számban részt vett a programon, sikerült a kapcsolódási pontokat megtalálni, a közös érdeklődést összehangolni. Végezetül megköszönte mindazok munkáját, akik szerepet vállaltak a rendezvény tervezésében és szervezésében.

Polgármester úr beszélt a települést körbeölelő Dél-Zselic tájegységről, a természeti értékeinkről. Míg őseink naponta 15 kilométert is megtettek gyalog, ma ez a táv nagyon minimális. A legtöbb időt járművekben, házaikban töltjük, elszigetelnek minket a természettől, egymástól, a külvilágtól. A természettől való elidegenedés ellen tehetünk, és tennünk kell! Rousseau gondolatát idézte: Vissza a természetbe! A túrázás örömforrás, csökkenti a stressz-szintet, egy-

úttal valóságos gyógyír szívünknek, keringés-szervrendszerünknek, vérnyomásunknak és immun-rendszerünknek. Segítségével a félelmek, a szorongás, a motivációs és életkrízishelyzetek is könnyebben megoldhatóak.

Az Ezüsthárs tanösvény Mozsgón, a községtől és a közúttól délre, a sportpálya melletti Szent-Kút forrástól indul és 6,5 km megtétele után Almáskeresztúron a László-forrásnál ér véget. A tanösvény táblái a Zselic természeti értékeiről, erdőgazdálkodási vonatkozásairól, a terület kultúrtörténeti érdekességeiről tájékoztatnak bennünket. A pontos eligazodást a tanösvény melletti fákra felfestett ezüsthárs-level embléma segíti. A sétaút a Mecsekerdészet gondozásában áll. Augusztusban új tájékoztató táblákat helyeztek ki. Ezért is szerepel a tanösvény megtekintése a programelemek között.

A túra előtt kötetlen beszélgetésre került sor közös étkezéssel. Szendvicseket fogyaszthattak a jelenlévők. A közös étkezés jó alkalom arra, hogy az emberek feloldódjanak, véleményüket megosszák. A beszélgetés során mindenki megegyezett abban, hogy a 80-as, 90-es években megrendezett Zselici túra – mely Almáskeresztúr községből indult – ismertté tette a falut megszerzte. Az itt élők is bekapcsolódhattak a szervezésbe, rokonok, ismerősök, baráti társaságok együtt indulhattak a megmérettetésen.

2021. 09. 18. IBABA – NAGYANYÁINK ÉTELEI – RÉGI GYŰRŰFŰIEK TALÁLKOZÓJA

A találkozó helyszíne az 1974 óta Ibafa részét képező Gyűrűfű település volt. Ez a nap találkozási alkalmat teremtett nemcsak a helyben élők részére, hanem az elszármazottak találkozására is. Érdeklőség, hogy bár Ibafához tartozik az egykori önálló település, megközelíteni autóval Dinnyeberkiből lehet.

Gyűrűfű az 1970-re elnéptelenedett, az utolsó család 1970. november 25-én hagyta el a falut. Ezzel a település gyakorlatilag megszűnt. 1991-ben Borsos Béla és Kilián Imre az egykori településen Magyarország első ökofaluját hozták létre. Először a közösségi házat építették fel, amely kezdetben egyszerre volt iroda, ideiglenes lakhely és iskola. Az első család 1996-ban költözött Gyűrűfűre és 2012-ben pedig 10 házban több mint harminc ember élt már itt.

A program célja az volt, hogy a település helyi értékeit, a közösségi programok kapcsolódási pontjait feltárják, megismerjék. A település történetét a legélményszerűbben az őslakosok élet-történeteiből, elbeszéléseiből ismerhetjük meg. Meg kell ismernünk, meg kell ismertetnünk a helyekkel a helyi identitást és annak tartalmát, a közösségek szerepét, az együttműködés, a kommunikáció fontosságát.

A program a gyűrűfűi Közösségi Házban kezdődött. Az épület közösségi találkozások helyszíne, de egyben a bakancsos turistáknak is szálláslehetőséget biztosít. Erre az alkalomra régi képekből fotókiállítás díszítette a kör alakú teret. Frissítők, helyiek által készített pogácsák, házi sütemények várták a vendégeket, két üstben készült már ebédre a gulyásleves.

Kilián Imre a Gyűrűfűi Ökofalu egyik alapítója szintén köszöntötte a vendégeket, és felelevenítette a régi eseményeket. Egy kis történelem hangzott el a faluról, az elnéptelenedésről, és

annak kihalásáról, az újra benépesedésről az öko szemlélet, életvezetés kidomborításával. A háttérben régi képek vetítése adta a hangulatot a beszámolóhoz. Gyöngyös Lászlóné, Kati egykori lakos, tanítónő szóbeli totóval csigázta fel az érdeklődést, sikeresen. Rövid történetek kerekedtek egy-egy kérdés köré, nagy nevetések és emlékek közt motoszkáló csönd váltogaták egymást. Volt szó a papról, a miseborról, a kútról, a vonyigálóról, családnevekről.

Ezt követően megtekintették Az elnémult falu című filmet. Az 1971-ben készült dokumentumfilm az egykor itt élt, vagy tanított emberek mesélik el a falu történetét, és az elköltözés okát. Szociológusok keresik a filmben a választ. A filmben Kolics Pál egykori tanító is megszólalt, aki nyugalmazott iskolaigazgatóként a mai találkozón is részt vett.

Az ebéd elkészültével a sátrak alatt megterített asztalokhoz került át a helyszín. Nemcsak ebéd fogyott itt, hanem az emlékek is áradtak a kanalizások közt. Felelevenítették a régi ételeket, a közös étkezéseket. Nem is gondolnánk, hogy családi gyökereink, szokásaink mennyire meghatározzák létezésünket. A gyermekkorban ellesett minták szinte egész életünket végigkísérik, és így van ez a főzéssel is. Amikor egy háziasszony fiatal lányként ismerkedik a konyha művészetével, igyekszik édesanyja vagy nagymamája minden mozdulatát, csalafintaságát ellesni, ezek az emlékek elevenedtek fel. Régi receptek cserélődtek.

2021.11. 08. ALMAMELLÉK – KÖZÖSSÉGI NAP

A közösségi kapcsolatok egyik legfontosabb jellemzője a közvetlenség, mely a kis közösségekben, a falusi közösségekben tud megvalósulni. A faluközösség kisebb, áttekinthető közösségek szövevényéből áll, s ezek az egyénre gyakorolt hatásintenzitása tekintetében egymásra hatnak. Az életfa ültetésnek már van hagyománya a községben, de a közelmúltban nem került megrendezésre ilyen jellegű, illetve témájú rendezvény.

A műsor az óvodások előadásával kezdődött. A kicsik mondókákat, verseket, dalokat adtak elő a megjelent szülők, nagyszülők nagy-nagy örömeire. Ezután a Polgármester asszony köszöntötte a vendégeket, megjelenteket. Örömeinek adott hangot, hogy az itt élők milyen fontosnak tartják ezt az eseményt, igazolja, hogy a járványhelyzet miatt sem maradt el, hanem ragaszkodtak hozzá az itt élők. „Régen, ha egy családba gyermek érkezett, szokás volt fát ültetni. Ezt a szép hagyományt a projektet megelőzően elevenítettük fel. A meglévő 22 fához az idén született 9 babának ültettünk életfát és fogunk még ültetni csemetéket” – mondta a Polgármester Asszony. „A faültetésen kívül kulturális programelemekkel egészítettük ki a rendezvényt – folytatta. Már nemcsak kint a fáknál, hanem ünnepélyes keretek között a faluházban is vártuk a családokat, érdeklődőket. Köszönöm, hogy ilyen sokan eljöttek. Kívánok minden szülőnek és nagyszülőnek boldog együtt töltött időket, élvezzék ki a gyermek adta örömet, használjanak ki minden együtt töltött percet!”

Az óvodások és az iskolások körében rajzversenyt hirdettek „Hogyan éltek nagyszüleink?” címmel. Ennek értékelése következett. Ebben az iskola és az óvoda pedagógusai segédkeztek. A pedagógusok beszélgetések keretében elevenítették fel a szülők és nagyszülők napi-rendjét, a ház körüli teendőket, az ünnepek megünneplését. Beszélgettek arról, hogy hány

tagú a család, hányan élnek együtt, kik azok, akiknek a nagyszülei is a családdal élnek, kinek a nagyszülei laknak szintén Almamelléken, mit csinálnak együtt, mit csinál a nagymama és a nagypapa másként, mint a szülő. A rajzok az óvodában és az iskolában készültek el. A rajzok értékelésében a polgármester asszony, a védőnő és a kulturális szakember vett részt. Mindenki nyertes volt, de a legszínesebb, legkifejezőbb, a legszebb rajzot külön díjazták. A rajzokat megtekinthették a faluházban a résztvevők.

Az újszülöttek fotóiból video is készült. Ez is egy új elem volt a megszokotthoz képest. Azért volt rá szükség, mert két év kisbabáinak ültettek életfát, a mostani kétéveseket a filmen újszülöttként is láthatták. A fotók mellett a születési idő is látható volt. A családokat ezt követően vendégül is látták, beszélgettek, fotókat nézegettek a megjelentek. A beszélgetésekből kiderült, hogy mennyire tetszett a kicsik műsora, mire nem képesek már ebben a korban. Sokan megköszönték a polgármester asszonynak a megható ünnepséget, az óvónőknek a versek, dalok betanítását.

A faültetésre a résztvevők átsétáltak az életfa-ligetbe. Az édesanyák feladata a névtáblák elhelyezése volt, az édesapák az ültetésben segítettek. Az idő kiszámíthatatlansága miatt és a megváltozott dátum miatt, már októberben elültették a fák többségét az önkormányzat dolgozói, ezen a napon jelképesen elültettek pár csemetét, illetve még földet tettek a családtagok a fák köré, és a névtáblákat helyezték el. A fára szalag került, ha fiúé volt, akkor kék, a lányok fájára rózsaszín szalag került.

Ez a közösség ünneppé varázsolta a baba születését, ami nemcsak a család életében fontos esemény, hanem a község, a közösség életében is. Azt tükrözi, hogy befogadják, a tagjává avatják az új érkezőt. Fontos a családok egysége, az egyének kötődése falujához, a helyi identitás megőrzése. Fontos, hogy az emberek jóban legyenek egymással, ismerjék egymást, így jobban oda tudnak figyelni a mindennapi örömökre, gondokra. Akkor összetartó egy közösség, ha érzékeli ezeket. Ez az ünnep jól tükrözte, hogy tudnak egymás örömeiben osztozni, egymásra odafigyelnek. Arra is jó példa volt, hogyan fogott össze az önkormányzat, az intézmények és a civilek.

2022. 04. 16. SZENTLÁSZLÓ – HÚSVÉTVÁRÓ CSALÁDI NAP

A húsvétváró családi napra az óvodás és iskolás korosztályon keresztül hívták meg a falu lakosságát, valamint Szentlászló polgármestere és a környékbeli falvak polgármesterei és a kulturális felelősei népszerűsítették a húsvétváró rendezvényt. A húsvét szombatjára meghirdetett programra elsősorban Szentlászló településről érkeztek a családok és Szulimánból.

„Mindenki tudja, ma már nem lehet úgy élni, mint húsz, ötven, száz évvel ezelőtt. Hiszen a nagyapáink sem úgy éltek, mint dédapáink. Nincs is erre szükség. De arra nagyon is szükség van, hogy őrizzük, szeressük, ismerjük a múltunkat.” – ezzel a mondattal köszöntötte a megjelenteket Pasztorek Zoltán polgármester. A hagyományokat elevenítették fel ezen a napon.

A húsvétváráshoz több népszokás is kapcsolódik. A tojás a termékenység szimbóluma, díszítése ezer évre nyúlik vissza. A piros szín Krisztus vérének jelképezi, a tojás maga pedig az örök

életet – mondta el Kerné Szommer Zsanett könyvtáros. A magyar húsvéti tojásokat többnyire virágok, vagy egyszerű alakzatok, rajzok díszítik - folytatta. Kérte a jelenlévőket, hogy eleve-nítsék fel együtt hogyan készülnek a családok a húsvétra. A gyerekek elmondták, hogy tojást festenek tojásfestékekkel, nyuszifészkét készítenek. De legjobban a nyuszifészkekbe kerülő aján-dékról meséltek a kicsik.

Néhány család a templomba viszi megáldani a böjt utáni vasárnap reggeli húsvéti kosarat. A rendezvényen jelenlévő szülők és nagyszülők folytatták a szokások felelevenítését. A húsvéti böjtot nagyon szigorúan betartották régen, és ma is. Szentlászló községben a katolikus vallást sokan gyakorolják, így a vallási előírásokat is sokan követik. A szentelni való kosárba csak annyi ételt szabadott tenni, amit ezen a reggelen elfogyasztottak. A kosárba került sonka, kenyér, főtt tojás, torma. A letakart ételmezt a pap körbejárva megáldotta – mesélte el Bíró Gyuláné, a legidősebb jelenlévő. Marika, aki kellő helyismerettel rendelkezik, a csuhé szakkör vezetője, és ő kalauzolja az érdeklődőket a tájházban és a csuhémúzeumban. Marika nénitől megtudták a jelenlévők, a nagy szegénység ellenére a húsvét fontos ünnep volt. Kötelező volt a ház és az udvar rendbetétele: ablakpucolás, függönyök mosása, árok tisztítása, járda és udvar söprése. Aki nem tette rendbe portáját, azt megszólták, kibeszélték. A Szulimánból ér-kező vendégek elmondták, hogy náluk is élnek még a szokások. Sajnos a étel megáldása a templomban ma már nem lehetséges, nagyon kevés a hívő, ezért a plébános nem jön ki húsvét reggel a faluba. Vannak olyan családok, egyre kevesebben, akik Szigetvárra viszik be megáldatni a kosarat. Említettek még egy szokást: ahányan ülnek az asztalnál, annyi fele vágják a tojást, és azt kívánják, hogy jövőre is üljék körül az asztalt egészségben, békességben. A húsvéthoz tartozott a tojásfestés szokása is. Nem használtak tojásfestéket, hanem hagymával festették meg a tojásokat. Volt, aki viaszolta, volt, aki levelet helyezett rá. Ma ezt a technikát fogjuk kipróbálni – vette át a szót a könyvtáros, - a rátétes technikát.

A szülők és a gyerekek együtt érdekesen formált leveleket gyűjtöttek, majd finom, pontos moz-dulatokkal rátették a tojásokra, harisnyát húztak rá, összekötötték és hagymalébe mártották.

Ezt követően átsétált a csoport a könyvtár mellett lévő csuhémúzeumba. Itt Bíró Gyuláné ve-zette körbe a megjelenteket. A szülők érdeklődve hallgatták, hogy a csuhé hagyománya hon-nan érkezett Szentlászlóra, a gyerekek pedig a csuhéállatoknak örültek. A csuhézásnak nagy hagyománya van a községben. E mesterséget a felvidéki Naszvadról 1947-ben idetelepített magyarok hozták magukkal. A több mint 300 darabos csuhé gyűjteményben a helyi alkotások mellett más hazai, felvidéki, erdélyi, kárpátaljai és vajdasági alkotások is megtalálhatóak. 2008-ban a Csuhe múzeum és Népművészeti Alkotóház a Honismereti Szövetség a Csuhe múzeumot elismerésben részesítette a honismereti mozgalomban végzett kiemelkedő munkájá-ért – ismertette Bíró Gyuláné, aki részt vett a gyűjtemény szervezésében is, és ma is szívesen mutatja be a múzeumot. Az érdeklődők megismerkedhettek a csuhézás eszközeivel, a külön-böző technikákkal, kipróbálhatták a csuhéfonást.

A gyerekeket ezt követően játékokra invitálták. El kellett készíteniük a saját nyuszifészküket, melybe meglepetésként ajándékot rejtettek az önkormányzat dolgozói. Ugyan az erdőig nem sétáltak el, de a könyvtár körül található területen találtak gyermekláncfüvet, melyből takaros

fészek készülhetett. A nap végén élményekkel, festett tojásokkal, kézzel készített húsvéti emlékekkel térhettek haza a megjelentek.

A hagyományőrző családi rendezvény célja nem a közös tanulás, hanem a húsvéthoz kapcsolódó népszokások megismerése és közös átélése volt a rendelkezésre álló feltételek mellett. A rendezvény célja nem az volt, hogy mindenki megtanuljon tojást festeni vagy éppen csuhébabut készíteni, hanem hogy aki nem tartja ezeket a szokásokat bepillantást nyerjen a falusi élet ezen szegmensébe is. Ha megismeri történetét, szülő és lakófaluja szokásait, a népszokások tartásán keresztül jobban kötődik majd a helyi közösséghez.

2022. 06. 28. MOZSGÓ – PROJEKTZÁRÓ RENDEZVÉNY

A projekt 2018. évben indult. Az eltelt időszokról, eredményeiről és lehetőségekről szólt a találkozó. Meghívást kaptak a projektben résztvevő települések polgármesterei, a képviselő-testületek tagjai, az együttműködő partnerek képviselői és természetesen a településen élők. A plakátot kihelyeztük a hirdetőtáblákra, és a projekt információs oldalaira.

Kovács Zsolt Vilmos polgármester, a projekt gesztora köszöntötte a megjelenteket. Kiemelte, hogy fontosnak érzi a helyi identitás megőrzését, a lakosok helyben tartását, hiszen a falvagnak csak ez jelentheti a jövőjét. Erre nagyon jó lehetőséget adott ez a pályázat- ezekkel a gondolatokkal kezdte a projekt értékelését. Sajnos a járványügyi helyzet a pályázat folyamosságát, a lendületet kissé megtörte, de mégis számos közösségi kezdeményezés indult meg, jó gyakorlatoknak lehettünk tanúi. Ez a projekt keretét adott a közösségépítési folyamatoknak. A projekt keretében települési identitást erősítő közösségfejlesztési folyamatok, illetve közösségi részvételre épülő tervezési gyakorlatok alkalmazásával szabadidős, bűnmegelőzési, közlekedésbiztonsági és közbiztonsági programok valósulhattak meg. A programok együttes megvalósításával erősödött az egyes közösségek egymással való kapcsolata, új programokkal, új résztvevők bevonásával került megvalósításra, ezáltal a helyi civil társadalom tovább erősödött. Majd ezt követően átadta a szót a szakmai vezetőnek.

A szakmai vezető részletesen bemutatta a megvalósult rendezvényeket, tanulóköröket, a bűnmegelőzés és a közlekedésbiztonság programokat. Külön kiemelte, hogy melyik település mire helyezte a hangsúlyt, milyen értékeket közvetítettek, mely intézményekkel működtek közre, mennyire tudták az elképzeléseket megvalósítani. Értékelte a közösségfejlesztés szempontjából a rendezvényeket, majd párbeszédet kezdeményezett. A települések polgármesterei hozzászólásaikban elmondták, hogy nagyon inspirálóan hatott a programsorozat rájuk. Külső szemmel tekintettek faljukra, úgy próbáltak az értékekre fókuszálni. Rácsodálkoztak arra, hogy ami természetes nekik, mekkora érték és milyen jó megosztani másokkal. Nagyon jó volt egymás településeit is megtekinteni, sok ötlettel, tapasztalattal lettek gazdagabbak.

A közösségek szomszédolása mellett a hagyományőrző rendezvényeknek szintén nagyon jó értékelései voltak. A közösségek körében tovább élő tudás, ismeret, gyakorlat megismerésére, megtartására fókuszáltak. A programok csak és kizárólag a közösség tagjainak a bevonásával, aktív közreműködésével valósulhattak meg. Ezek az események erősítették a közösség

összetartozását, a közösségi- és helyi identitást. A szakmai vezető elmondta, hogy a települések mivel járultak hozzá a mai nap megvalósításához, valamint a megjelentekkel együtt értékelték a projektet:

A rendezvényen jól be tudtuk mutatni a projektben elért eredményeket, a közösségi eseményeket. Tapasztalatot cseréltünk arról, hogy növelhetjük a közösségért cselekvő helyi lakosok bevonását, cselekvő helyi közösségi csoportok létrejöttét. Új kapcsolatok alakultak, partnerségek erősödtek, az együttműködés minősége pozitívan változott.

Mindenki egyetértett abban, hogy a helyi identitás és kohézió erősítése érdekében közösségfejlesztő programok megvalósítása pozitív folyamatokat indított el. Fontos a helyi közösséghez és a társadalomhoz tartozás elősegítése, hogy mindenki tartozzon valahová és közösségi, társadalmi beágyazottságban éljen, legyen esélye és lehetősége saját életfeltételeinek javítására, és képes legyen a pozitív változásokra irányuló közös cselekvésben való részvételre. Az egyén erősítse a helyi közösséget, s minél nagyobb számú, a településért és a közösségért tenni képes és tenni akaró csoport alakuljon. A közösségi munka hatására az érintett emberek is már együtt tudnak működni a problémák megoldásában. Kiemelendő eredmény, hogy a meglévő erőforrások felszínre kerültek, az együttműködések következtében az erőforrások aktivizálódtak, s minőségi változásokat hoztak a település, a települési közösségek életébe.

5.2.2. TAPASZTALATOK

Településeken, első sorban forráshiány miatt egyre kevesebb a rendezvény pedig az apró falvakban a közösség építés ezen formája, a hagyományörző rendezvényekhez hasonlóan, további lehetőségeket adhatna az identitás erősítésére, az itt élők életminőségének emelésére.

A „községek szomszédolása” megszervezése és lebonyolítása számos, a jövőben megszervezésre kerülő közösségi eseményre nézve fontos információkkal, és jól hasznosítható tapasztalatokkal szolgált.

Általánosságban elmondható, hogy a szomszédünnepeken a rendezvények a közösségi élet fenntartása érdekében, főként gyermek és felnőtt programok összekapcsolásával zajlottak. A rendezvényeken a települések nagy része részt vett, a szomszédos (konzorciumi településekről) is megtisztelték jelenlétükkel a vendégfogadókat, többen érkeztek más településekről. Csak a pandémia időszakában csökkent a más településre való látogatás gyakorisága.

A programok megvalósítása során az egymás közösségi életének, értékeinek a megismerésén volt a hangsúly, hiszen ez az a program, ami nagyobb arányban aktivizálja a lakosságot.

A szervezők igyekeztek olyan jellegű programokat szervezni, ami minden korosztály számára tartalmaz vonzó elemeket. A rendezvénynek jó visszhangja volt a rendezvény helyszínénél szolgáló településen élők körében szintúgy, mint a szomszédos településről érkezők körében.

A módszertani útmutató alapján elvárt eredmények teljesültek. Kialakult a kezdeményezőök köre, az úgynevezett „kemény mag” lettek az első önkéntesek. Láthatóvá válnak a közös érdeklődési körök. Az emberekben érzékelhető módon megfigyelhető volt az „egymást jobban megismerni” igénye.

Ha a hasonló programok rendszeressé válnak, várhatóan több aktivitás is történik. Ha a résztvevők jól érzik magukat, a rendezvénynek híre megy, ezáltal bővül a résztvevők, majd az önkéntesek köre is. Végsőül kialakulnak az adott közösség rendszeres találkozási alkalmai.

A szomszédos településen élők meghívása, aktív részvétele a programokban a szélesebb körű kapcsolatépítés eszköze lehet. A részvételi hajlandóságot pozitív irányba befolyásolja az, ha a helyi gyermekek is aktív résztvevői (szereplői) a programoknak. Egyrészt a szülők, nagyszülők szívesebben kicsalogathatóak, másrészt hosszú távon, mint felnővekvő nemzedékben – már most kialakíthatóak bennük a közösségi lét, a helyi identitás alapjai.

A közös étkezés is fontos eleme a rendezvényeknek, jó helyszín a kötetlen beszélgetésre, mely lehetővé teszi a célterület településéről érkezőknek, hogy jobban megismerjék egymást, és közösségeiket, új kapcsolódások jöhetnek létre, vagy régi kapcsolatok mélyüljenek.

A résztvevők megszólítása/összehívása a szervező településen és a konzorciumi településeken egyaránt a tradicionális, helyben szokásos módon és eszközökkel történt, minden családhoz eljuttatott meghívókkal, hirdetőtáblára kihelyezett plakátokkal, személyesen és a közösségi oldalakon.

A rendezvényen kapott információk azt igazolták, hogy a közösségi interjúk, közösségi beszélgetések, közösségi felmérés eredményei, konklúziói megalapozottak.

A projektben megfogalmazott eredmények, várható kimenet eléréséhez időre, rendszerességre, több szervezett programra van szükség. A település ünnepeire, kiemelkedő alkalmához kapcsolódó rendezvények, események hosszútávon erősítik a település vagy egy szűkebb csoport összetartozását, a közösségi és helyi identitást.

5.3. LAKOSSÁGI RÉSZVÉTELI FÓRUMOK

A Projekt Megalapozó Dokumentumának 2.5.3. d. pontja szerint: „A Helyi Cselekvési terv elkészültét követően összesen 9 db részvételi fórumot tartunk; az első évben négy, a második és harmadik évben kettő, a negyedik évben egy alkalommal.

A részvételi fórumok keretében a közösségfejlesztési folyamat eredményeit értékelik a résztvevők, az érzékelt hatásokat elemzik és a Helyi Cselekvési Tervet aktualizálják, közösségi bizottságok keretén belül. Ezek demokratikus elven működő önszerveződő csoportok, melyek célja a helyi esélyegyenlőségi programok, közművelődési rendeletek, és egyéb stratégiai dokumentumok áttekintése. A fórumokat a szakmai vezető moderálja, aki a hét település mindegyikére kiutazik és a döntési folyamatot támogatja. Eredményképpen a közösség tagjai felelősséget vállalnak a közösséget érintő ügyekért, érdekeiket érvényre juttathatják.”

Közösségfejlesztés módszertani útmutatója alapján, a részvételi fórum: „egy konkrét célra szerveződött, a közösség tagjainak részvételével megvalósuló olyan nyilvános találkozók, melyeken a helyi közösséget foglalkoztató kérdéseket, problémákat járják körbe, abból a célból, hogy közösségi válaszok szülessenek az adott problémára. Lehet kiscsoportos, strukturált beszélgetés, melynek célja a közös gondolkodás (pl. párbeszédkörök, szomszédsági tanácsok, kerekasztal beszélgetések), vagy a tágabb közösséget megszólító találkozó is (pl. lakossági fórumok), melyek célja az információk bevitele a közösségbe, vagy új cselekvő tagok bevonása, vagy egy civil szervezet, esetleg szociális szövetkezet létrehozása.”

A tevékenység célja volt:

- a helyi társadalmat érintő kérdések megvitatása,
- a döntésekben való részvétel lehetőségének biztosítása
- lakosság részvételével történő problémafeltárás,
- elemzés és tervezés folyamatában az állampolgári attitűd fejlesztése, hogy a tagok átéljék: ez az én településem, közöm van hozzá, hatással lehetek, alakíthatom a körülöttem levő világot

Projekt során megrendezésre került lakossági részvételi fórumok:

Részvételi fórumok				
1. év	2019.01.31. Mozsgó	2019.04.04. Almáskeresztúr	2019.04.12. Mozsgó	2019.04.16. Almamellék
2. év	2019.08.02. Mozsgó	2020.01.30. Mozsgó		
3. év	2021.06.02 Mozsgó	2021.10.02. Almamellék		
4. év	2022.06.15. Ibafa			

A TOP-5.3.1-16 felhívás 3.4.1.1. pontja szerint a helyi cselekvési terv elkészültét követően kötelező részvételi fórumok működtetése. Az első évben legalább négy, a továbbiakban évente legalább két alkalommal. A részvételi fórumok az előírtak alapján kellő számban megvalósultak, viszont figyelembe véve a pandémia miatti rendezvényszervezési jogszabályi korlátozásokat, nem mindig az előírt időtartamban kerültek megrendezésre.

A projekt keretében megtartott részvételi fórumok bizonyították, hogy a Helyi Cselekvési Tervben meghatározott megvalósítandó tevékenységek, a helyzetelemzésben feltárt problémák megoldását szolgálják.

A fórumon résztvevő, elkötelezett és aktív lakosság, biztosítéka a részvételi demokrácia erősítésének, a csoportos érdekek megjelenésének a helyi közösségben, a kooperációs hajlandóság erősítésének, az elkötelezettség létrejöttének, a megvalósításban való részvételre.

Bízunk abban, hogy a lakossági részvételi fórumok hosszútávon eredményesek voltak, remélhetőleg megtettük az első lépést afelé, hogy a lakosság a jövőben aktív szereplője lesz a helyi közösségnek.

5.4. TANULMÁNYUTAK

A közösségfejlesztés minőségét javítja egy – egy tanulmányút megvalósítása. A tevékenység célja új együttműködések kialakítása, a meglévők fejlesztése, a közös gondolkodás megteremtése és jó gyakorlatok megismerése. Célcsoport a közösségfejlesztési folyamatban érintett lakosok, szakemberek, a települések vezető tisztségviselői és a civil szervezetek, valamint az aktív közreműködők vettek részt.

Tanulmányút programelem során, Észak-Magyarország Nemzeti Értékeit

A tanulmányút helyszíneinek kiválasztásához a hagyományörzés, az értékfeltárás és értékörzés, a hungarikumok megtekintése adta az alapot. Magyarország tájegységei különböző módon őrzik értékeit, legyen az történelmi, néprajzi, honismereti vagy akár természeti környezetet bemutató. Ezekre az értékörzési technikákra és módokra kaphattunk betekintést a tanulmányutak kapcsán.

Projekt során megrendezésre kerülő tanulmányutak:

Dátum	Tevékenység	Helyszín
2019.08.23-24.	Észak-Magyarország Nemzeti Értékei	Kékestető, Eger, Aggtelek, Mátrafüred
2021.07.01.	Ormánság és Villány környékének értékei	Kórós, Nagyharsány, Villány

- **Észak-Magyarország Nemzeti Értékei**

2019. augusztus 23-24-én Magyarország észak-nyugati megyeibe látogattunk, hogy megtekintsük az ott lévő értékeket, értéktárat, hungarikumokat. 20 fő jelentkezett a tanulmányútra Mozsgó és környéke településekről, akik az önkormányzatokat és civil szervezeteket képviselték.

Első helyszínéül a KÉKESTETŐ természeti környezetét kerestük fel, Magyarország legmagasabb pontja, a Kékes, a TERMÉSZETI KÖRNYEZET kategóriában került be a nemzeti értéktárba. Nagyon sokan keresik fel ezt a helyet. Innen megcsodálhatjuk a mátrai erdők lombkoronáit, minden évszakban lehetőséget ad a természet felfedezésére. A felfedező sétákat túraútvonalak, táblák segítik, kiépített mosdók, pihenők várják a vendégeket. A mi Zselici tájunkkal párhuzam vonható, hiszen nálunk is vannak már túraútvonalak, útbaigazító táblák, de a turisták minőségi kikapcsolódására még nem teremtettük meg a feltételeket. A lehetőség adott, számtalan ötlettel lettünk gazdagabbak.

Második úti célunk Eger városa volt. A Heves Megyei Értéktárba számtalan egri látnivaló került be, ezek közül kerestünk fel néhányat. Az egri várba tett látogatásunk során külön figyelmet szenteltünk Gárdonyi Géza író hagyatékára, hiszen a Nógrádikum, azaz megyei értéktárban található GÁRDONYI GÉZA: EGRI CSILLAGOK című műve. Miért kaphatott ez a történet ilyen rangot, ezt tudtuk meg idegenvezetőnkől: a mű hűen tükrözi az egri vár történetét, a török időkben élt emberek viselet- és szokásrendszerét, az egri vár ostromát, a védők hazaszeretettét, az akkori korszellemet. Gárdonyi alapos történelmi tanulmányokat folytatott a regény megírásakor. A kutatómunka eredménye, hogy részletesen le tudta írni a vár védelmét, a vár bástyáit, alaprajzát.

Felkerestük Gárdonyi Géza sírját, valamint a Panoptikumban az író és a mű szereplőinek élethű nagyságú, korhű ruhákban megjelenített mását. A várat jelenleg felújítják, mind külsőleg, mind tartalmában új funkciókkal bővítik.

Az Egri Szépasszony-völgy szintén a megyei értéktár része, az Egri Borvidék kiemelt területe. Ehhez a helyhez kapcsolódik az EGRI BIKAVÉR, mely Agrár- és élelmiszergazdaság kategóriában kiemelt értéként, HUNGARIKUMKÉNT tartjuk számon. Sike Tamás, a Szépasszony-völgyi Vendégváró Egyesület elnöke, az Európai Borlovagrend Észak-magyarországi vezetője, és az Egri Borbíráló Bizottság tagja fogadott bennünket. 2017-ben lett az Egri bikavér Hungarikum – tudtuk meg, ő is részt vett a javaslat előkészítő munkáiban. Miért kapta a bikavér az egri jelzöt, és miért válhatott nemzeti értékünk részévé, erről is kaptunk tájékoztatást: 108 éves receptúra alapján készítik, szigorú szabályok szerint legalább 4 fajta szőlőből kell készíteni a 18 engedélyezett fajtából. A névválasztás is csak erre a területre, Egerre jellemző; a bikavér jelzöt egy török időkből származó monda alapján kapta. Borásunktól megtudtuk Szépasszonyvölgy és a város pincéinek építését, a város és a boros pincék kapcsolatát, hallhattunk a város alatt futó pincerendszerről, sőt előadónk tájékoztatójában utalt az Egri csillagokban leírtakra is. Összekapcsolva a múltat a jelennel, kiderült számunkra, hogy Eger város az értékeit mennyire ápolja és őrzi, és tudatosan használja a kulturális gazdaságfejlesztésben is.

Második nap szintén Magyarország kiemelt értékét kerestük fel, az AGGTELEKI-KARSZT BARLANGRENDSZERT; természeti környezet kategóriában HUNGARIKUM. Az érték az UNESCO által nyilvántartott világörökség listán szerepel már 1995 óta. A „Hungarikum törvény általi hungarikumként” került be a Hungarikumok Gyűjteményébe 2012-be – hangzott a tájékoztatóban; vagyis a nemzetközi elismerés időben előbb született meg. A látogatóközpont

kialakítására, a vendégek minőségi kiszolgálása érdekében a nemzeti park minden lehetőséget kihasznál: fogadóépületek, éttermek és szállás áll rendelkezésre. Programjaik között első helyen a vezetett barlangi séták állnak, de a barlang adottságait kihasználva szerveznek kulturális célú programokat, hangversenyeket, valamint a gyógyhatású mikroklímáját légúti betegségek kezelésére használják. A legújabb programelem a föld alatti barlangfutás, melyre az ország minden szegletéből érkeznek gyerekek és felnőttek.

Mátrafüreden a PALÓC NÉPRAJZI MAGÁNGYŰJTEMÉNY ÉS BABAKIÁLLÍTÁS 1983-tól állandó kiállításként üzemel Mátrafüreden a régi iskola épületében. A gyűjtemény anyagát Szakács Józsefné Mészáros Magda kezdte gyűjteni 1945 után. A Palócföldet bejárva darabról darabra vásárolta össze a régi hímzéseket, lakástextileket, viseleti darabokat. Jelenlegi üzemeltetője Lovászné Juhász Rita, Magdi néni unokája. A gyűjtemény a nemzeti értéktár részét képezi KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG kategóriában. Tárlatvezetőnk Lovász Zsolt, a Palóc Néprajzi Magángyűjteményért Alapítvány kuratóriumi elnöke volt. A gyűjtemény bemutatása közben képet kaptunk a palóc népviseletről, a régi paraszti társadalom életmódjáról, szabályairól, szokásrendszeréből. Az elnök úr elmondta, hogy a gyűjtemény fenntartása nagy anyagi terhet ró a családra, ezért több intézmény és szervezet kapcsolódik be a munkába. Az alapítvány önkéntesei végzik a tárlatvezetést. Jó gyakorlatot láthattunk arra, hogy önkormányzatok és civil szervezetek hogyan működnek együtt az értékek megőrzése és továbbörökítése céljából.

- **Ormánság és Villány környékének értékei**

2021. július 1-én Baranya megye déli területére, az Ormánságba és Villányba látogattunk, hogy megtekintsük az ott lévő épített, valamint a szellemi és kulturális örökségeket, értékeket. 34 fő jelentkezett a tanulmányútra Mozsgó és környéke településekről. A TOP pályázatban résztvevő hat településéről (Almáskeresztúr, Almamellék, Mozsgó, Szentlászló és Szulimán) képviseltették magukat az aktívan tevékenykedők, akik az önkormányzatokat és civil szervezeteket képviselték. Polgármesterek, alpolgármesterek, képviselők, civil szervezetek és nyugdíjas klubok tagjai, a kulturális intézmények képviselői indultak közös tapasztalatcserére.

Az első helyszín az Ormánsági kistelepülés, KÓRÓS volt. A falu ékességét, az épített környezet kiemelkedő és megőrzendő örökségét, a református templomot keresték fel. Gotthár László polgármester fogadta a tapasztalatcserére érkezőket, aki mesélt a tájegységről, a településről és a templomról.

A baranyai díszítőművészet különleges értékeit képviselő az ormánsági fakazettás templomok festett kazettái, az ormánsági református magyar kultúrának, a népi díszítőművészetnek szerves részei. A Baranya Megyei Értéktár bizottság 2020. január 23-án tartott ülésén a „Baranyai, illetve Ormánsági festett fakazettás templomok” elnevezésű nemzeti értéket a Baranya Megyei Értéktárba felvette.

A csoport ezt követően NAGYHARSÁNYBA utazott, ahol a Nagyharsányi csata emlékhelyét keresték fel. A csata emlékét Villány és Nagyharsány település is megünnepelte külön-külön. 12 évvel ezelőtt határozták el, hogy a történelmi helyszín színhelyére, emlékművet készítenek.

Ezért a nagyharsányi csata emlékére elkészült a hatalmas kereszt, aljában a csatában résztvevőkre emlékeztető pajzsokkal. Minden év augusztus 12-én ezen a helyszínen együtt ünnepel Villány város és Nagyharsány község, együtt róják le tiszteletüket az elesettek emléke előtt. Az emlékhely évente újabb elemmel bővül, a tavalyi évben információs táblákat helyeztek el. Megtekintettük ennek a nevezetes eseménynek a helyszínét, majd felkerestük a Villányi-hegység 442 méter magas hegyén, a Szársomlyón lévő szoborparkot és kilátót.

A Szársomlyó egykori kőfejtőjében kialakított Nagyharsányi Szoborpark története 1967-ig nyúlik vissza: ekkor tartották fiatal pécsi művészek kezdeményezésére az első kőszobrász szimpoziumot. A szobrok nagy része helyi, nagyharsányi és beremendi szürke mészkőből készült a helyszínen. A Kikerics sétány névadója a Szársomlyó hegyen élő, fokozottan védett növényünk, a magyar kikerics. A sétány célja a Szoborpark és a fokozottan védett Szársomlyó hegy értékeinek bemutatása. A csoportból sokan mászták meg a 700-nál is több lépcsőből álló kilátót.

A tanulmányutat VILLÁNY városában folytattuk. Kvassay Istvánné Kun Gabriella, a könyvtár igazgatója és a Villányi Értéktár Bizottság vezetőségi tagja fogadott bennünket a Villány Városi Művelődési Ház és Könyvtárban. Igazgatóasszony gyermekkorát Mozsgón töltötte, az általános iskolát is ott járta ki, a közös visszaemlékezések kötetlenebbé tették a beszélgetést. Gabriella elmondta, hogy nagy hatást gyakorolt rá a Mozsgón tevékenykedő Lengyeltóti János népművelő. Kisiskolásként ő is lelkesen részt vett a honismereti szakköri munkában, melyen megismerkedtek a község és a környező falvak helytörténetével, a honismerettel. Ezek a foglalkozások nagyban meghatározták a későbbi pályaválasztását, a helyi értékekhez való viszonyát.

Előadásának címe: Villány fejlődése 1990-2018 között. Villány neve nem ismeretlen sem hazánkban, sem külföldön, az egyre erősebbé váló imázsának elválaszthatatlan része a bor és a hozzá kapcsolódó kulturális hagyományok. Az itt élt főként német nemzetiségű elődök, több száz éves tudására, tapasztalataira alapozva a bor- és az ahhoz kapcsolódó gasztronómiai, vendéglátási kultúrát magas fokra emelték. Előadónk néhány fontosabb mérföldkövet emelt ki a villányi borkultúra történetéből.

A Villányi Értéktár Bizottság munkájáról hallhattunk a továbbiakban, melynek vezetőségi tagja igazgató asszony. A villányi értékeket 5 különböző területen gyűjtötték össze – épített környezet, kulturális örökség, természeti környezet és turizmus és vendéglátás. Ezekből emelt ki néhányat előadónk.

A Villányi borvidék a nemzeti érték része, hungarikum Agrár- és élelmiszergazdaság kategóriában. A Villányi borvidék elsősorban vörösborai miatt vált ismertté és nemzetközi hírűvé. A Premium vörösborokat minimum 1 évig kell fahordóban érlelni, amennyiben kadarka vagy portugieser a fajta, akkor 6 hónapig. A Super premium vörösborokat legalább 2 évig kell érlelni, amiből minimum 1 évnek fahordóban kell történnie és csak cabernet franc-ból készülhet. Szigorú hozamkorlátozásúak, rendkívüli mélységet, gazdagságot mutatnak a fajtajegyei mellett. Szőlőfajták: cabernet sauvignon, kékoportó (portugieser), cabernet franc, merlot, kékfrankos, olaszrizling, pinot noir.

A Villányi Vörösbor Fesztivál a Baranya megyei értéktár részét képezi szellemi kulturális örökség kategóriában. Október első hétvégéjén rendezik meg, A három napos fesztivál a bor- és gasztrokultúra bemutatkozásának egyik legnagyobb hazai eseménye, amelynek során a villányi borok és különlegességek mellett Villány városa is bemutatkozik mindig megújuló turisztikai látványosságaival.

A Hétfogás Étteremben elfogyasztott ebéd után utolsó állomásunk a Villányi Bormúzeum volt.

A szőlőművelés eszközeivel ismerkedhettünk. Rengeteg eszközt gyűjtöttek össze, mind időben, mind kidolgozottságában különböző eszközöket gyűjtöttek össze. Például permetezőkből van: háti permetező, talicskás permetező, van itt ló után köthető permetező, ló hátára szerelhető permetező. 2009-2010-ben került a múzeum a Gál családhoz, vezetőnkhez. Az itt látható gyűjtemény nagy részét ők gyűjtötték össze német, olasz, francia honlapokról; árverésekről. 30-40 éves muzeális borok maradtak itt a trezorokban. Kérdéseinkre válaszolva megtudtuk a bortárolás módját, a borfogyasztás titkait, a borművelés mai eszközeit. Ezeket az információkat elraktároztuk, reméljük, tudjuk használni a saját borkészítésünk folyamán.

A tanulmányút során nem csupán a szakmai programokkal gazdagodtunk. A különböző szakmával és tapasztalattal rendelkező, különböző területről érkező résztvevők az egymással megbeszél, megismert hazai jó gyakorlatokkal lett gazdagabb.

5.5. TANULÓKÖRÖK

A tanulókörök lényege, hogy a résztvevők és az önkéntesek tudásbázisára alapozottan megosztják egymással a helyi ismereteket, egyéni tudásukat. Ezáltal megvalósul a generációk közötti tudásátadás, az egymástól tanulás. A tanulókörök tulajdonképpen demokratikus kiscsoportos párbeszéd. Minden tanulókör végeztével a résztvevők végig gondolják, összefoglalják, hogy mit tanultak, milyen készségeket sajátítottak el egymástól és ezzel miként tudják segíteni a helyi közösség fejlődését.

A tevékenység célja volt:

- helyi tapasztalatok és tudás kölcsönös kommunikációja;
- a helyi közösségi önképzés és aktivitás fejlesztése;
- a közösségi-társadalmi cselekvések melletti elköteleződés megalapozása;
- kommunikációs készség fejlesztése, egymásra figyelés, generációk közötti tisztelet elmélyítése, egymás munkájának elismerése.

A programtól elvárható eredmények az alábbiak voltak:

- jelentős közösségi aktivizáció;
- önképzés, mely kihat a későbbiekben az egyéni érvényesítő képességre és boldogulásra;

-
- önkéntesség eszméjének terjedése;
 - motivációs- és motiváló képesség javulása;
 - új tapasztalatcserén alapuló programok kialakítása.

A Közösségfejlesztés módszertani útmutató alapján a tanulókör olyan önszerveződő kiscsoport, ahol a résztvevők egyeztetett rendszerességgel összejönnek, hogy az általuk meghatározott terv szerint tanuljanak, vitázzanak adott témáról, vagy kulturális tevékenységet végezzenek. Az önképző körök munkája a tagok tapasztalatára épül, céljuk, hogy egymástól tanuljanak, együtt gondolkodjanak az általuk választott témakörben.

A tevékenység célja az Útmutató alapján, hogy:

- a társadalmi tapasztalat és tudás kommunikációja
- a társadalmi tudatosság, aktivitás fejlesztése
- elköteleződés a közösségi-társadalmi cselekvések mellett
- fejlődjön a helyi demokrácia a demokratikus készségek begyakorlása által: kommunikációs készségek fejlesztése, egymásra figyelés, udvariasság, kölcsönösség, egymás munkájának elismerése, tisztelet stb.
- a lehető legegyszerűbb módon tárjuk fel, rendszerezzük és adjuk át egymásnak azt a tudást, tapasztalatot, hozzáértést, melyet önszerveződő formában, informális tanulási módszerrel átadhatók egymásnak a helyi közösségekben.

A helyi cselekvési terv szerint, a tanulókörök lényege, hogy a résztvevők és az önkéntesek tudásbázisára alapozottan megosztják egymással a helyi ismereteket, egyéni tudásukat.

A közösségfejlesztési folyamat tanulási folyamat is, elsősorban cselekvés általi tanulás. Az emberek megtanulják a közös cselekvés közben, hogy hogyan kell közösségben viselkedni, megszólalni, bemutatni saját magukat, együttműködni másokkal – megtapasztalják állampolgári mozgásterüket, kitanulják szerepeiket.

E mellett szervezett, formális tudásbevitelre is szüksége van a közösségeknek ahhoz, hogy tovább tudjanak lépni.

A közösség bizonyos fokú szervezettségi szintje alapfeltétele az együttműködő, önmagát fejlesztő helyi közösségnek. A szervezetlenség az izolációnak, a megosztottságnak és a kiszolgáltatottságnak a talaja. A szervezettség ezzel szemben a közösségi kommunikációt és programcserét, az elköteleződést, a közösségi tervezést és cselekvést, az együttműködést hozza létre. A külső rásegítés, a megfelelő alkalom teremtés az első lépés ahhoz, hogy a helyi lakosok kimozduljanak passzivitásukból és pozitív érzelmi viszonyulást követően elkezdjenek tevékenykedni.

A helyi lakosság mobilizálása, vagyis megszólítása és bevonása a közös gondolkodásba és helyi cselekvésbe, valamint a folyamatos közösségi kommunikáció megszervezése és fenntartása komoly feladat volt.

Az aktivizáló módszerek közül, figyelembe véve a közösség adottságait és a kezdeményezők csoportjának sajátosságait, mérlegelniük kellett, hogy melyik módszer a legalkalmasabb a cselekvők körének kialakítására.

Jó módszernek ígérkezett a tanulóköri mozgalom elindítása, amelynek célja nem csupán tudás átadása és növelése, hanem hosszú távú eredményként a társadalmi tapasztalat kommunikációja és a társadalmi tudatosság, aktivitás fejlesztése.

A tanulókör emberek kis csoportja, amely hosszú időn keresztül újra meg újra összejön, hogy a terv szerint tanuljon, vagy kulturális tevékenységet végezzen. Egy jó tanulókör alapja nem más, mint a kör vezetőjének és résztvevőinek együttes tudása, jó tananyagokkal párosítva.

A tanulókörben a munka a résztvevők saját szükségleteik és érdeklődési területeik szerinti tudáskeresésére épül. A munkát a demokratikus értékek jellemzik, melynek fényében az egyének közötti tapasztalatcsere és az elemzés kerülnek előtérbe, és a végső eredmények függenek a résztvevőknek a munka megtervezése és kivitelezése során tanúsított aktív részvételétől.

Nagy jelentőséggel bír az a tény, hogy közösséggé szerveződtek azok az emberek, akik észrevették a helyi problémákat, van ötletük annak kezelésére, megoldására. A közösségeknek a kötődés, a valahová tartozás érzésének biztosítása az egyik fontos funkciója. A másokhoz való kapcsolódás fenntartó és szabályozó erő az ember számára, a másik ember jelenléte is ösztönöz, sokféle cselekvést facilitál. A másokkal való kölcsönhatás a belső szabályozás eszköze. A közösség viselkedési és problémamegoldási mintákat nyújt, érzelmi biztonságot ad, korrektív visszajelzések forrása.

A tanulókörök megtervezése a Helyi Cselekvési Tervben megtörtént. A HCST mellékleteként, előre egyeztetve, megterveztük a tanulókörök ütemezését. A tanulókörök megtervezésekor adaptálásra került a Közösségfejlesztés módszertani útmutatóban leírtak azzal, hogy a Helyi Cselekvési Terv és a rendezvénynaptár tekinthető a tanulókörök megtervezésének, és ütemezésének alapidokumentumának. A helyi javaslatok, igények adták meg azt a tematikai keretet, ahogyan a közösségfejlesztési tevékenység a tanulókörökben megvalósul.

A konzorciumban részt vevő hét településen összesen 18 alkalommal kerülnek megszervezésre tapasztalatcsere, tudásátadás céljából a foglalkozások. A foglalkozások témái: rajzszakkör, életviteli tanácsadás, családi alkotóműhely, helyi termékkészítő klub, generációk egy asztalnál (sütés-főzés), ügyes kezek.

Projekt során megrendezésre került tanulókörök:

Tanulókörök			
Év	Dátum	Település	Rendezvény típusa
2018	december 15.	Csertő	Rajzsakkör
	december 17.	Mozsgó	
2019	január 26.	Csertő	
	május 17.	Almamellék	Életviteli tanácsadás
június 08.	Almamellék		
július 05.	Almamellék		
2019	december 06.	Mozsgó	Családi alkotóműhely
	december 10.	Mozsgó	
	december 19.	Mozsgó	
2020	augusztus 29	Mozsgó	Generációk egy asztalnál, avagy süssünk, főzzünk együtt
2021	június 11.	Almamellék	
	október 16.	Mozsgó	
2020	február 06.	Mozsgó	Ügyes kezek (kötés, varrás, horgolás)
	április 09.	Mozsgó	
2022	szeptember 14.	Mozsgó	
2021	szeptember 05.	Mozsgó	Helyi termékkészítő klub
2022	április 28.	Mozsgó	
	május 27.	Mozsgó	

- **Rajzsakkör (3 alkalommal megvalósult programelem)**

A karácsonyi ünnepkörre és a farsangra fókuszálva hirdettük meg a programot. A közös rajzolás, kézműveskedés mellett, minden alkalommal közös sütés is bekerült a programelemek közé. A karácsonyi ünnepkörhöz természetesen a mézeskalács sütés kapcsolódik, a farsanghoz pedig a szalagos fánk.

A közös együttlétek alkalmával felelevenítették az ünnepekhez kapcsolódó szokásokat, hagyományokat is. A falvakban jellemző hagyományos karácsonyi szokásokat összegyűjtöttük: Az adventi időszakot Szent András napját követő vasárnaptól, vagyis november 30-tól kell

számolni. Karácsonyig egy-egy gyertyát kell meggyújtani az adventi koszorún. Az ünnep a Jézus születéséig tartó várakozást jelenti, a koszorún lévő gyertyák az ő életét jelképezik.

Karácsonyi ételek: minden ünnepi ételnek megvan a maga jelentősége. A néphit szerint a mák gazdagságot hozott, a méz megédesítette a mindennapokat, míg a dió az ártó szándékot semmisítette meg. A halászlé szerves része a menünek a mai napig, hiszen a hal pikkelye pénzt hoz a házhoz, ahogyan a töltött káposzta a jövő évi nélkülözés ellen szolgált. Mivel a kis Jézust születése után a jászolba tették, ezért a fekvőhelynek szimbolikus jelentősége volt. Még hozzá annyira erős, hogy régi hagyomány szerint vidéken az ünnepi vacsorakor az asztal alá szénát és szalmát tettek, a betlehemi jászolra emlékezve, vannak családok, ahol a mai napig őrzik ezt a szokást.

A farsang időszakában megszervezett foglalkozás álarcokat készítettek a jelenlévők. Az álarckészítéshez sablonok, rajzeszközök, különleges díszítőelemek (flitter, díszcsikk, csillámpor) állt rendelkezésre. Mindenki tetszésének megfelelő sablont választhatott, és díszíthetett. Akadtak, akik egyéni álarcot készítettek kreativitásuknak, képzelőerejüknek megfelelően. Voltak olyanok is, akik csak színezték, hajtogattak, csak a társaság kedvéért voltak jelen.

Nagyon örültek a gyerekek, hogy olyan eszközökkel dolgozhattak, melyek otthon nem állnak rendelkezésre. (Itt jegyezném meg, hogy a könyvtáros példaértékűen tudta irányítani őket a helyes eszközhasználatra, a rendszeretetre, az értékek megbecsülésére.)

A gyerekek nagyon élvezték a közös munkát, ellesték egymástól a technikákat, és közben beszélgettek a családi, közösségi élményeikről. Beszélgettünk a mohácsi busójárásról, arról, hogy ki vett már részt rajta. Összegyűjtöttük a jellegzetes farsangi ételeket: farsangi fánk, forgácsfánk, kocsonya. A gyerekek elmesélték, hogy az óvodai és iskolai farsangi bálra ki milyen jelmezt viselt már, ill. az idei évben mit fog viselni.

Elindítottunk egy folyamatot az ünnepekre fókuszálva. Reméljük, hogy folytatják a közösségi eseményt, lehetőséget biztosítva az élmények megosztására, a hagyományok, szokások átadására pl. húsvét, pünkösd.

A programokon együtt dolgoztak, munkálkodtak a közösség tagjai. Fejlődött a kommunikációs készségük, a közösségi aktivitásuk. A közösséghez való érzelmi viszony, tudatosság-tudás, szervezethez és az arra épülő közösségi cselekvés fejleszthető. Amennyiben a gyerekek aktivizálása sikeres, a szülőket is könnyebb megszólítanunk. A szülőt a gyermekeken keresztül lehet bevonni. Ha úgy érzik a családok, hogy ebben a közösségben meghallgatják őket, szívesen jönnek, megosztják gondjaikat, családi problémáikat. A nehezedő életkörülmények ellenére is jönnek, hiszen itt kikapcsolódhatnak.

Ha van olyan ember, akire hallgatnak, aki a közösségben vezető szerepet vállal fel, fiatalos, lendületes, meg tudja mozgatni a környezetében élő embereket, akkor elindulhat a közösség összefogása.

A tanulóörök Csertő és Mozsgó községekben kerültek megrendezésre.

- **Életviteli tanácsadás (3 alkalommal megvalósult programelem)**

Almamelléken először került megrendezésre a tanulókör. A cselekvő közösség csírái már a tavaly megrendezett hagyományőrző és a szomszédolás alkalmával megmutatkoztak. Azóta a településen nyugdíjas klub alakult.

Nagy jelentőséggel bír az a tény, hogy közösséggé szerveződtek azok az emberek, akik észrevették a helyi problémákat, van ötletük annak kezelésére, megoldására. A közösségeknek a kötődés, a valahová tartozás érzésének biztosítása az egyik fontos funkciója. A másokhoz való kapcsolódás fenntartó és szabályozó erő az ember számára, a másik ember jelenléte is ösztönöz, sokféle cselekvést facilitál. A másokkal való kölcsönhatás a belső szabályozás eszköze. A közösség viselkedési és problémamegoldási mintákat nyújt, érzelmi biztonságot ad, korrektív visszajelzések forrása.

A nyugdíjas korosztály tenni akart a közösségért, a fiatalabb generációért. Szerette volna a hagyományos értékrendet (szorgalom, kitartás, tenni akarás, szolidaritás) átadni, ki akarta mozdítani az embereket a passzivitásukból. A tanulókör programsorozat jó alkalomnak bizonyult a közösség megmozgatására.

Ennek keretein belül olyan programsorozatot indítottak el, amely életviteli tanácsokat ad több korosztály részére. Címként is ezt választották: ÉLETVITELI TANÁCSADÁS.

Első alkalommal olyan témát választottak, amely több generáción átívelő tapasztalatra épül, és nagy érdeklődésre tarthat számot. A téma a főzés köré kapcsolódott, megspékelve a maradékból finomat elvvel. Hiszen a gyomrát mindenki szereti. A résztvevők köre az óvodás korosztálytól a felnőtteken át az idősekig tevődött össze. A szervezési feladatokat a polgármester asszony és a szakmai vezető vállalta magára, de a nyugdíjas klub is az első pillanattól kezdve bekapcsolódott, ötleteivel hozzájárult a nap sikeréhez.

Maradékból finomat. Mit is jelenthet ez a szó a háztartásokban? A régi, falusi társadalomban minden megtermelt produktumnak, minden elkészített terméknek fontos funkciója volt. Nem vesztetett el semmi. Nem dobtak ki semmit. Ami már emberi fogyasztásra alkalmatlan volt, azt az állatok kapták. Amit fel lehetett használni, azt fel is használták.

A képzeletbeli konyhába látogattunk. Minden nap főzni kell a családnak. De ha két napra főzünk, és nem kívánjuk másnap ugyanazt az ételt enni, ne dobjuk ki. Készítünk belőle újabb ételt. Persze nem minden ételt lehet átformálni, de van, amit igen, és a családunk is biztosan örülni fog neki, és egy fontos szempont, hogy a pénztárcánkat is kíméli.

Az előkészítő szakaszban a pörköltre esett a választás, annak „újrahasznosítását” mutatták be egymásnak. Az előző nap elkészített pörköltet ledarálták, és húsos palacsintát készítettek. A programot az iskolai konyha nyugdíjas éllemezésvezetője vezényelte le. Több húsos palacsinta receptet ismertetett már az előzetes megbeszélések alkalmával, ebből választották ki a legszimpatikusabbat. Természetesen a többi felnőtt is megosztotta az általa ismert recepteket.

Beszélgettek arról, hogy a falusi háztartásokban minden élelmiszernek helye volt, nem dobtak ki semmit. A maradékokat felhasználták, ha lehetett a háztartásban, ha nem, akkor az állatoknak adták. Elmesélték hogyan működött a háztartás, a fiatalabb nemzedék megtudhatta, hogy az idősek, miért nem dobtak ki semmit. Nem csak elmondták, de be is mutatták a technológiát, a maradék pörköltből hogyan készült húsos palacsinta.

A felnőtt korosztály elkészítette a palacsintát, beavatták a résztvevőket a sütés rejtelmeibe, amit a gyerekek nagy szeretettel néztek. A közös munkát nagyon élvezték, és közben beszélgettek a családi, közösségi élményeikről. A gyerekek nem csak nézhették, hanem közre is működhetnek, segíthetnek is. Igaz, nem a sütésnél, hiszen az balesetveszélyes művelet. De a palacsinták betöltésében, feltekerésében kivették a részüket a munkából.

A második foglalkozás: **Baba-mama klub.** Baba-mama klub programot a polgármester asszony, a szakmai vezető és a védőnő szervezte meg. A védőnő az aktív maghoz tartozik, lelkesen vesz részt a község életében, így ő vállalta, hogy összefogja a Baba-mama klub anyukáit a 0-5 évesek körében, és a leendő anyukákat is. A nyugdíjas klub nem olyan régen alakult, ennek ellenére ők is tevékenyen részt vettek a rendezvényen.

A mostani foglalkozás több részből tevődött össze. Első körben a megfelelő szülői hozzáállásról volt szó, hogy mennyire másabb a szülői vagy akár a nagyszülői attitűd, ha sok időt tölt ott el a gyermek, de szó esett arról is, hogy az apák és anyák között is eltérő lehet a módszer. Mindazonáltal egyetértettek abban a résztvevők, hogy bizonyos dolgokban mindenképpen egy hullámhosszon kell lenniük apának, anyának és még a nagyszülőknek is a gyereknevelésben. Fontos a családban a párbeszéd, az azonos értékek felállítása, a következetesség. A legfőbb tanácsként a védőnő a szeretet és a türelem szót hangsúlyozta. Ha szeretettel fordulunk a kicsink felé, megértjük az általa adott jeleket. A sírás egy késői jelzés, szinte az utolsó eszköz a baba tárában, amivel magára vonja a figyelmet. Amikor éhes, pl. nyalogatja az ajkait, szopja a kezét, nyelvét, lábát vagy ruhát. A szülők elmesélték tapasztalataikat, kérdezhettek a védőnőtől, de egymástól is sok-sok információt tudtak meg.

Ezt követően gyakorlati tanácsot kaptak: A védőnő egy ápoló segítségével megmutatta, hogy milyen esetben, mivel és hogyan lehet segíteni a kisbabáknak, ha lenyelnek egy idegen testet, vagy esetleg újra kell őket éleszteni. Mind-mind hasznos tanács volt, nem csak az anyáknak, de a nagyszülőknek, és a leendő édesanyák is nagy hasznát fogják venni az interaktív bemutatónak. Ezután bemutatták egy játékbabán, hogy milyen fogásokat kell alkalmazni például a fürdetésnél, etetésnél. Melyek az ajánlott fogások, illetve, hogy melyek azok a szituációk, ahol a baba esetleg sérülhet. Mindenki kíváncsian hallgatta a védőnő és az ápoló magyarázatát. A jelenlévők bátran közbe is kérdezhettek, ha ők esetleg máshogy gondolták. Voltak jó megoldások is, és volt olyan is, ahol elmondta a védőnő, hogy az a fogás éppen miért nem kedvezne a gyermeknek.

Érdekes programelemnek ígérkezett egy Almamelléken felnőtt fiatal pszichológus foglalkozása is. Ő a mesék fontosságát, a testi és lelki fejlődés hatásait emelte ki. Majd felnőttek és gyerekek együtt elkalandoztunk a mesék világába, meghallgattunk az előadásában egy képi

elemekkel teletűzdelt mesét. Megmutatta, hogy hogyan kell ráhangolni a gyerekeket, hogyan kell elcsendesedni, figyelni, egymásra fókuszálni.

A tanuló kör zárásaként babaruha börtét tartottak, amelyen nem csak gyermekruhát lehetett cserélni és vásárolni, hanem játékokat is. A gyerekek, akik kint játszottak az udvaron használatba is vették ezeket, és az önkormányzat által hozott játékokat is.

Az Életviteli tanácsadás programsorozat részeként a **Környezetbarát tisztítószer** elnevezésű rendezvényt a faluházban. A polgármester asszony és a nyugdíjas klub előkészületi munkái előzték meg ezt a foglalkozást. "Eco" tisztítószeret vásároltak, amiket kiállítottak.

A gyakorlati bemutatót a polgármester asszony előadása előzte meg. Kitért arra, hogy miért fontos a környezetvédelem és azon belül is a természetbarát, ökológus szerek használata a háztartásban. Bemutatta a megvásárolt öko tisztítószeret, felhívta a figyelmet arra, hogy ezek a termékek milyen jelzéssel vannak ellátva, amire jó figyelni, valamint kitért arra is, hogy a helyi boltban melyik termékek kaphatóak. 7 pontban szedte össze a gyakorlatban is jól alkalmazható vegyszereket tartalmazó takarítószeret helyettesítő praktikákat (pl. ecet, kávézacc, teafaolaj, olívaolaj, citrom, sütőpor, szóda-bikarbóna). Többen hozzászóltak a téma kapcsán. Egy falubeli hölgy a padlásról előkerült dédnagymama mosószappan kockáiból hozott bemutató darabokat és adományozta a helyi gyűjteménybe. Elmesélte gyerekkori élményét, ahogyan ő még látta a mosószappan készítését a nagymamájától disznóvágások idején.

Egy másik almamelléki asszony pedig a saját élményeit, receptjét osztotta meg a mosószappan és a lúg készítéséről, valamint ismertette a régi szerek előnyeit.

Az előadásokat követően felélénkült a társaság a témában, feljöttek az immár elfeledettnek tűnt emlékek, és aktív beszélgetés kerekedett. Az emlékekről pedig automatikusan tértek át a "ki hogy szokta csinálni?" napjainkban témára. A nyüzsgő beszélgetést a tisztítószer szétosztása követte.

A foglalkozás végén a gyakorlatban is kipróbálhatták a régi világot idéző mosószappant, és a mai kor követelményeinek megfelelő környezetbarát tisztítószeret. Közösén végezték el a faluház ablakainak megtisztítását a közeledő falunapra. Nagyon jó közösségépítő nap kerekedett a téma mentén, jó volt polgármester asszony témaválasztása. A közös gondolkodás, együttes tevékenység fokozza a helyi identitást.

- **Családi alkotóműhely (3 alkalommal megvalósult programelem)**

A tanuló kör munkája lehetőséget biztosít, hogy egymástól tanuljunk, együtt legyünk, egymásra figyeljünk, tiszteljük a másik embert.

A családi alkotóműhelyt Mozsgón szervezték meg három alkalommal. A foglalkozásokba bevonták az óvodát és az iskolát. A résztvevők az ovisok, a szülők, a pedagógusok, a Mozsgóért Egyesület tagjai és a könyvtárlátogatók voltak. Közösén beszéltek meg, hogy melyik munka-

folyamatot melyik szervezet vezényli le. A foglalkozások a téli ünnepkörhöz kapcsolódtak. Karácsony közeledtével az emberek igénylik, hogy együtt legyenek; a közös élmények még jobban összehozzák a közösség tagjait.

A szülők hozták a mézeskalács-sütés hozzávalóit, melyet ők is készítettek el a gyerekekkel. A könyvtár dolgozói és spatulából készített karácsonyfadísszel és angyalkával érkeztek. Az összeállításban a felnőttek segítettek, és festés volt a picik feladata. Az egyesület tagjai filcből készült karácsonyi motívumokkal érkeztek. Ezek kidíszítése nem bizonyult könnyű feladatnak, de a végeredmény megérte a fáradságot.

A szülők kreatív megoldásokkal álltak elő, náluk a dekorgumiból lehetett alkotni karácsonyfadíszet, a másik hölgnél filcből kivágott fenyőfát díszíthettek, míg a harmadik taggal karácsonyfás képeslapot készíthettek. Készítettünk karácsonyi díszeket asztalra és karácsonyfára egyaránt de most az ajándéktárgyakat gipszből, dekor gumiból, természetes alapanyagokból valószínűleg meg. Angyalkákat csináltunk tésztából, dekorgumiból. Üveget festettünk, fűrészeltünk, fűrtünk, faragtunk. Jól éreztük magunkat, halk zsvajjal belaktuk a helyet, megmutattuk egymásnak az elkészült remekműveket. Örültünk egymás örömeinek. Megosztottuk egymással a karácsonyi készülődés titkait, ajándékötleteket cseréltünk, karácsonyi menüket cseréltünk.

Természetesen szóba került a falu karácsonyfája és adventi koszorúja, az adventi gyertyagyújtás eseménye is. Ebből a beszélgetésből terelődött a szó a közösség életére, a rendezvényekre, a település jövőjére. Sok információ cserélődött. A rendezvényen a polgármester is részt vett, így tőle még aktuálisabb információkhoz jutottunk.

Mindenki aktívan részt vett a programon. Beszélgettek, különböző technikákat osztottak meg egymással, közösségi élményben volt részük. A gyerekek nagyon élvezték az ötletes megoldásokat, mindent szívesen kipróbáltak és elkészítettek, amíg a felnőttek tippeket és praktikákat osztottak meg egymással.

Ismét bebizonyosodott, hogy a jól megszervezett programon aktívan vesznek részt a közösség tagjai, az együtt eltöltött idő a közösségben rejlő erőt felszínre hozza. A karácsonyváró eseménysorozatot folytatni fogjuk. Olyan közösségi élményben volt részünk, mely alapul szolgálhat későbbiekben tanulókörök folytatására az ünnepkör téma köré szervezve, vagy más témában, melyet együtt alakítunk ki.

A rendezvénysorozat az alkotó és teremtő tevékenység kibontakozásához és az ehhez kapcsolódó örömhöz kívánt segítséget és lehetőséget biztosítani.

- **Generációk egy asztalnál, avagy süssünk, főzzünk együtt (3 alkalommal megvalósult programelem)**

Első alkalommal **Mozsgón** ültek egy asztalhoz a generációk. A helyi közösségek (Mozsgóért Egyesület, Ószikék Nyugdíjas Klub) tenni akart a közösségért, a fiatalabb generációért. Szerette volna a hagyományos értékrendet (szorgalom, kitartás, tenni akarás, szolidaritás) átadni,

ki akarta mozdítani az embereket a passzivitásukból. A tanulókör programsorozat jó alkalomnak bizonyult a közösség megmozgatására.

A sütés, főzés általában a falusi életközösségekben mindenkinek a kedvenc témája, hiszen örökké kellett főzni a háztartásokban, manapság is a fiataloktól az idősekig mindenki gyakorolja. Manapság ismét úgymond „divatba jött” a szabadtéri sütögetés. Egy jó társaság, egy jó étel a szabadban a legjobb közösségformáló program. A közös étkezések, az egyszerű ételek pozitív hatással vannak az életünkre.

Általában bográcsban főzik a különböző ételeket (kakaspörkölt, pincepörkölt, lecsó stb.), de a hús sütéséhez elengedhetetlen a tárcsa, amelyen szaftos, ízletes falatok süthetők. Az idősek kedvence a lecsó, melyet nyaranta többször is elkészítenek. Jó magyar szokás szerint, mindenki másképp csinálja, így történt most is. Volt paradicsomos kenyérral tálalva, tojásos és csípős ízű. Azért, hogy a húsimádók se maradjanak éhesen, a három egyesületben tevékenykedő fiú (Robi, Zoli és Sanyi) finom, szaftos falatokkal lepte meg az összegyűlteket.

A főzés közben megosztották egymással a lecsókészítés fortélyait, a tárcsa készítését és az azon való sütés fortélyait. Elmondták a saját receptjüket, tippeket adtak egymásnak, főzési praktikákat meséltek, receptek cserélődtek, vidám, jó hangulat volt.

Beszélgettek arról, hogy a falusi háztartásokban minden élelmiszernek helye volt, nem dobtak ki semmit. A maradékokat felhasználták, ha lehetett a háztartásban, ha nem, akkor az állatoknak adták. Elmesélték hogyan működött a háztartás, a fiatalabb nemzedék megtudhatta, hogy az idősek, miért nem dobtak ki semmit.

A vendéglátást is jó falusi szokás szerint alakították ki a szervezők. Ízléses terítés, sütemény, gyümölcs is előkerült a kosárból, és igazi házigazdaként a barátokat és ismerősöket, polgármester urat és a képviselőket is szívesen kínálták.

Almamelléken közösséggé szerveződtek azok az emberek, akik észrevették a helyi problémákat, van ötletük annak kezelésére, megoldására. A közösségeknek a kötődés, a valahová tartozás érzésének biztosítása az egyik fontos funkciója. A nyugdíjas korosztály tenni akart a közösségért, a fiatalabb generációért. Szerette volna a hagyományos értékrendet (szorgalom, kitartás, tenni akarás, szolidaritás) átadni, ki akarta mozdítani az embereket a passzivitásukból. A tanulókör programsorozat jó alkalomnak bizonyult a közösség megmozgatására. Ennek keretein belül csatlakoztak a Generációk egy asztalnál, avagy süssünk, főzzünk együtt programhoz, azért, hogy a megszerzett tudást, tapasztalatot átadhassák egymásnak, a fiatalabbaknak.

A főzés során előkerültek az emlékek, a paraszti lét szinte kőbe vésett szabályai, melyek keretet is adtak az életnek. A falu közösségében az volt a megtartó erő, hogy rend volt, rendszer működött. A szükség, az egymásrautaltság összefogást kívánt. Az életritmus, a munkanapok, az ünnepek megtartása szerint éltek a családok. Szombaton kisöpörték az udvart, előkészítették a vasárnapi ebédet, levágták a csirkét, a kertből hozták a zöldséget, és vasárnap együtt mentek a templomba. Ünneplő ruhában, léleekben is felkészülve az ünnepre. A vasárnapi ünnepi asztalnál a rokonok, a komák szívesen látott vendégek voltak.

A család minden tagja kivette részét a mindennapi munkából, korához, tehetségéhez képest. A folytonosság, biztosított volt, mert a tudást, a tapasztalatot az együtt élő generációk átadták egymásnak. Belenőttek, beletanultak. A mai világunkban különösen fontos, hogy ezt az évszázados tudást továbbadjuk.

Ez történt a mai napon. Nem csak receptet, nem csak főzési fortélyokat cseréltek a jelenlévők, de az összefogás, a közösség megtartó erejének a fontosságát is át tudták adni. Hiszen közösen készültek az ételek, a férfiak emelték a nehéz edényeket, pucolták a krumplit, az almát, innivalóval kínálták az asztaltársaságot. A fiatalabbak követték minden utasítást, megterítettek, elmosogattak. Az asszonyok dagasztottak, nyújtottak, figyelemmel kísérték az ételkészítés folyamatát.

A párbeszédéből, a vicces csipkelődésekből kirajzolódott egy egymásra figyelő, de nem megsértő közösség. A közös élmény összehozta ezt a kis társaságot.

Mozsgón a különböző rendezvények (nyugdíjas találkozók, idősek napja) a szervezők saját készítésű süteményekkel várják a vendégeket. A közösség tagjai megkóstolhatják a házi készítésű édességeket, recepteket cserélnek, fortélyokat osztanak meg egymással. Az igényeket felmérve, most egy olyan programra invitáltuk az érdeklődőket, melynek során a hagyományos piskótából készült sütnyalóka és a ma „divatos” macaron süti elkészítésével ismerkedhettek meg a résztvevők.

A programot szombat délutánra hirdettük meg, hogy minél többen el tudjanak jönni, és valóban nagyon nagy volt az érdeklődés. A szervezést a Mozsgóért Egyesület tagjai vállalták magukra, főszervező az egyesület vezetőségi tagja volt, Sánta Róbertné Amália. A megvalósításért a szakmai vezető felelt, így a tanulókörök dokumentációja a projekt megvalósítása során a szakmai vezető kezelésében van. A szakmai beszámoló tekinthető a jegyzőkönyvnek.

A két nem mindennapi és különleges sütemény a macaron és a sütnyalóka játszotta a főszerepet. Lépésről, lépésre, az alapanyagok bemutatásával egészen a sütésig minden bemutatásra került, különösen odafigyelve a buktatókra és a hibákra. Bár mindkét süti kellemes fogadtatásba részesült a kóstolás után, de a sütnyalókának különösen nagy sikere volt a gyerekek és a felnőttek körében is. Talán azért mert könnyebben elkészíthető, és nem mellékesen az alapanyag is olcsóbb és könnyebben beszerezhető. Az alapját a piskóta képezi. A piskóta-sütés a gyakorlott háziasszonyok körében egyszerű feladatnak számít, mégis a szervezők tudtak új technológiát bemutatni. A piskóta sütésének egy módját mutatta be Kovácsné Kovács Beáta. Ő, mindenki nagy meglepetésére, nem választja szét a tojás sárgáját és a fehérjét, hanem egybe kezdi kézi mixerrel felverni. Beleteszi rögtön a porcukrot, majd fehéredésig keveri. Ezt követően megy bele a liszt. Mindenki elmondta, hogy ő milyen módon készíti el. Az idősebbek a hagyományos elkészítési mód mellett álltak ki, és mondták el, hogy ők két tálalóedényben külön a tojásfehérjéből készült habot, és külön tojássárgáját a cukorral készítik el. Majd ezt öntik egybe. A különböző módszerek előnyeit és hátrányait is összevetették. A „nyertes” recept az lett, mely a legkevesebb idő- és energiaráfordítással járt, vagyis Beátaé.

A tanulókör munkája lehetőséget biztosít, hogy együtt gondolkodjanak a résztvevők az általuk választott témakörben. Továbbá azt esélyt ad a felnőtteknek arra, hogy egymástól tanuljanak, míg a kisebb korosztály fejleszti a kezűgyességét, illetve az egymásra való figyelést és az egymástól való tapasztalat- és tudás átadását. Mindenki lelkesen részt vett a programon. Beszélgettek, különböző technikákat osztottak meg egymással, közösségi élményben volt részük. A gyerekek nagyon élvezték az ötletes megoldásokat, mindent szívesen kipróbáltak és elkészítettek, amíg a felnőttek tippeket és praktikákat osztottak meg egymással.

A résztvevők más programokon is találkoznak, egy összeszokott csapatmunkának lehettünk tanúi. A beszélgetésekből az derült, hogy a demokratikus, aktivizáló, közösséget építő légkör kialakítása ösztönös magatartás következménye, az a természetes, hogy az embereket bevonják a különböző tevékenységekbe. Az eseményről, programokról készült fotókon az arcképeket figyelve megállapítható, hogy a gyerekek, felnőttek felszabadultak, élvezik egymás társaságát.

- **Ügyes kezek – kötés, varrás, horgolás (3 alkalommal megvalósult programelem)**

Kötögetős délutánra invitáltuk közösségünk tagjait. A hölgyek a kötés első lépésével kezdték, a szemek felszedésével és a sima-fordított szemek kötésével. A legtöbb résztvevő már rendelkezett néma alapismerettel, melyet szívesen megosztottak egymással. Előkerültek a már elkészült mintadarabok, és lassan az élmények is felszínre kerültek. A különböző korosztályok más-más módon jutottak el a mostani tudásukhoz. A legidősebbek még a szüleiktől, nagyszüleiktől lesték el a kötés- és horgolás tudományát. A régi falusi közösségben kötelező volt a téli időszakban kézimunkázni. A gyerekek akkor játszva, mintát követve tanultak bele a technikákba. Úgy mond kötelező volt megtanulni. A fiatalabbak már az iskola gyakorlati óráin tanulták meg, kisebb-nagyobb sikerrel, kötni, horgolni. Jó érzés volt ismét feleleveníteni a régi élményeket.

Zsibrita Lászlóné nyugdíjas pedagógus mutatta meg a különböző kötésmintákat. Santa Róbertné már kész ruhadarabban, egy pulóverben érkezett. Tőle a szabásminta szerinti szaporítást, fogyasztást, a munkadarab befejezését tanulhatták meg a résztvevők. A beszélgetés közben készültek a munkadarabok, legtöbben színes sálakat kötöttek. Megbeszélték az egyes kötési technikákat és újabb mintákat tanultak. A kötésnek stressz oldó hatása is van, az agyunk olyan állapotban kerül, mint amikor jógázunk, vagyis ez egy „agyjóga”. Egyre többen nyúlnak vissza ehhez a régi technikához, ismét divatját éli.

Egy, a konyhában gyakran sütő, férfi, Santa Róbert dagasztotta és sütötte a túrós, mogyorókrémes buktát. Minden résztvevő elleshette a tökéletes kelt tészta titkát, természetesen megbeszélték, hogy ki hogyan készíti otthon. A férfiak, Szabados Zoltán és Győri Sándor aktívan bekapcsolódtak a sütés menetébe, készítették a tölteléket, kenték a bukták tetejét, és kínálgatták, a hölgyeknek a finom süteményt.

A közösségi részvételek fokozzák a közösség erejét, elindulhat egy közösségfejlesztő folyamat. Erősödik a helyi identitás, cselekvő közösségi csoportok jönnek létre. A résztvevőknek ismételten olyan közösségi élményben volt részük, mely megalapozta a további együttműködést, közösségi fejlesztést. - Felvettük a fonalat!– Folytatjuk!

A tanulókör témája a kötés és a varrás volt. Előző alkalommal a kötés fortélyaiiba kalauzolták el egymást a résztvevők, most kibővítették a témát és a gépi varrás elemeit, a gép használatát is elleshették egymástól.

Kötögetős, varró délutánra invitáltuk közösségünk tagjait. A rendezvényt meghirdettük a projekt és Mozsgó község honlapján, facebook oldalán, és nagyon sok embert invitáltunk a találkozások alkalmával. Ennek ellenére hat fő részvételével zajlott le a rendezvény, ennek a legfőbb oka a vírushelyzet volt.

A varrás és a kézimunka ősidők óta jelen volt a háztartásokban. Nem voltak régen varrógépek a családok birtokában, azért kézzel megvarrtak, megjavítottak mindent. A kötés egyszerűbb volt, mert csak a fonal és a kötőtű kellett hozzá, valamint egy kis kezűgyesség. Régen minden háztartásban tudott varrni valaki, hiszen az elszakadt ruhákat javítani kellett, a függönyt be kellett szegni. A varrógép megjelenésével sokkal könnyebb volt a dolguk az asszonyoknak. Ha volt egy jó varrónő, akkor mindig volt hova vinni a javítást, az anyagot, amelyből ruha született. Manapság, bár szeretnénk varrónőhöz járni, sajnos kevés van belőle. Így a szegés, függöny méretre készítése, nadrágok felvarrása egyszerű varrási műveletek, nem szükséges varrónőt keresnünk.

Egy ilyen kihalófélben lévő szakmát mutatott be nekünk Sánta Róbertné Amália, aki biztosította is számunkra a varrógépet, a sajátját hozta el. Elsősorban az alap varrási technikákat mutatta meg, mint az anyag beszegés, függöny varrása, ráncolása. Szabni is tanultunk, valamint olyan apró trükköket, amelyekkel szép egyenes varrást kaphatunk.

Ezenkívül a jól bevált kötés is nagyon közkedvelt tevékenység volt a jelenlévők körében. Az előzőekben kapott fonalból tovább folytatták a megjelentek a ruhadarabok elkészítését is.

A tanulókör témája egyes kezek (kötés, horgolás, varrás) volt. Az előző alkalmakon a kötés és a gépi varrás fortélyaiiba kalauzolták el egymást a résztvevők, most kibővítették a témát és a horgolás alapvető lépéseit és a kézi varrást mutatták be egymásnak. A húsvéti hangolódás jegyében húsvéti formákat és díszeket készítettek: hungarocell tojást horgolással díszítettek, filcből nyuszit és tojást varrtak kézzel. De lehetett papírból húsvéti dekorációt készíteni, és mézeskalácsot különböző tojáshabbal megrajzolni.

Régen a varrógép feltalálása előtt szinte minden ruhát kézzel varrtak. Már a kisgyermeknek, a lányoknak tűt adtak a kezébe és meg kellett tanulnia a különböző öltésmintákat. Nagyon sok mindent meg tudtak varrni kézzel. A varrógépek manapság sem tudják teljes mértékben kiszorítani a kézi varrást. Kézi öltésekre ma is szükség van, mégpedig ott, ahol nem tudunk, vagy nem lehet géppel varrni.

A kézi öltések közül a száröltést a virágok szárához, a láncöltést a szirmokhoz és a töltögetést mutattuk be egymásnak. Kántor Éva, a Mozsgóért Egyesület tagja karácsonyi és húsvéti díszeket készít, így jól ismeri az öltésfajtákat, ő mutatta be az öltésfajtákat.

A horgolás a kötéshez hasonlóan ismételten divatba jött, nagyon sokan tanulják meg ezt a kézimunkát. Régebben a családokban mindenki tudott kötni és horgolni is, a család nőtagjai átadták ismereteiket a fiatalabb generáció részére. Nyolc-tíz évvel ezelőtt az általános iskolában a gyakorlati órák keretein belül szintén tanították a pedagógusok kötni és horgolni a gyermekeket. Ez sajnos már nincs bent a tanrendben. Egyre többen választják mégis, hogy megtanulnak kötni vagy horgolni. Markó Réka ügyesen bemutatta a horgolás alaplépéseit, és megtudtuk, hogy ő az internet segítségével sajátította el ezt a technikát.

A húsvéti készülődés jegyében nem maradhatott el a papírdíszek, húsvéti képeslapok készítése. A legkedveltebb a mézeskalács díszítés bizonyult, hiszen a végeredményt el is lehetett fogyasztani.

A varrás, a horgolás során az asszonyok elmesélték, hogy szüleik házában milyen nagy értéket képviseltek a kézimunkák. Az úgynevezett tisztaszobában a „rekamié” és a fotelek horgolt csipketerítővel voltak letakarva. A konyhában a hűtő teteje szintén hímzett terítővel volt letakarva. Számukra ez jelentette a rendet. – hangzott el. Többen bólogattak. A téma felvetése további hagyományok felelevenítését indította el. Manapság ismét nagy értéke van a kézzel készített ruhadaraboknak, a lakás kézimunkával való díszítésének. És sokan vásárolnak ismét varrógépet, hogy az egyszerűbb munkafolyamatokat el tudják végezni.

Nagymamájától hallotta – mondta el a szakmai vezető, hogy a Mozsgó zászlóját, a templom terítőit a helyi asszonyok varrták, hímezték. Nagy megtiszteltetés volt, aki ebben részt vehetett. Minden lánynak meg kellett tanulni kézzel hímezni, horgolni és kötni is, de akkor is voltak ügyesebbek, és „botkezüek”. Az iskolában is kötelező volt ezt tanítani. Puskásné elmondta, hogy a mai napig őrzi a család a régi mintákat, melyeken az öltéseket, a szegést mutatták be a déd- és nagyszülőknek. Van közöttük 60-70 éves terítő is. Babakelengyét készítettek, de kötelező volt az eladósorban lévő lánynak a kelengyéjét is összekészíteni. Tartalmazott alsóruházatot (bugyogót), dunyahuzatot, párnacihákat. Az összeállított stafirungból a család gazdagságára is következtetni lehetett. – mondta el Csöme Jánosné.

Papp Zsuzsanna a horgolt tojások kapcsán elmondta, hogy ők otthon régebben a karácsonyfát horgolt díszekkel öltöztették fel. Ő is megtanult az anyukájától anygalkát, kör alakú díszeket készíteni. Mivel ez soha nem megy ki a divatból, most is felteszik a fára. Puskásné elmondta, hogy férje dédnagymamájától horgolt kakast, tyúkot és kiscsibét kaptak ajándékba. Attól függően, hogy hányan ülnek az asztalnál, azzal terítenek. Ő is szívesen díszít a régi horgolt tárgyakkal, és szeretné elsajátítani ezt a technikát.

A családok húsvéti szokásairól is beszélgettek a jelenlévők. Mivel több generáció is képviselte magát, ezért a régi, hagyományos szokásokról (nyuszifészek készítés, tojásdobálás, festési technikákról) is meséltek egymásnak a résztvevők.

Kellemes, jó hangulatú délelőttöt töltöttek el a megjelent kicsik és nagyok egyaránt.

- **Helyi termékkészítő klub (3 alkalommal megvalósult programelem)**

Helyi termékkészítő klub néven hirdettük meg a foglalkozás sorozatot. A falu életéhez szorosan hozzákapszolódik a mezőgazdasági termelés, melynek célja, hogy ellássa zöldséggel, gyümölcscsel, hússal, feldolgozott élelmiszerekkel a háztartásokat. Az önellátás mellett gazdasági hasznot is adhat a kert, a háztáji állattartás, hiszen jövedelem kiegészítésül szolgálhat, de családi vállalkozásként eltarthat akár egy nagycsaládot is. A tanulókörökön helyi termelőket, őstermelőket, helyi termékeket készítő vállalkozásokat kívánunk felkeresni, a vállalkozásukat megismerni, melyekből tapasztalatokat nyerhetünk. Nemcsak az egészséges, kiegyensúlyozott életvitelhez kapunk tanácsokat, hanem az értékteremtő, gazdasági hasznot hozó kertművelésre, állattartásra és helyi termék készítésére is.

1. foglalkozás: **Szőlőművelés és borkészítés**

Mozsgó községhez két szőlőhegy is tartozik: Alsóhegy és Jedinka-szőlőhegy. A településen több családnak is van szőlőterülete, ahol a szőlőn kívül veteményt, gyümölcsöst gondoznak. Néhányan borkészítéssel is foglalkoznak. A borkészítés technológiája sokat változott az évek során, a minőség egyre nagyobb szerepet kapott. Nagy érdeklődés övezte a szőlőművelés és borkészítés megtekintését. A tanácsadást a Pécsi Borvidékhez (Mozsgó község is a Pécsi Borvidék része) tartozó nagypeterdi Hóbor Pincészet vállalta fel.

Hóbor Csaba, a pince gazdája fogadott bennünket, és kísérté végig az érdeklődőket a szőlőültetvényen. Nagy szakértelemmel és alázattal mutatta be szőlőfajtákat, a mesélt a munkálatakról, és minden kérdésre türelemmel válaszolt.

Megtudtuk, hogy a szőlőművelés nagy odafigyelést igényel, és igényli a gazda gondoskodását. A mai napig saját maguk, kézzel szüretelnek, így tudják a legjobb minőséget garantálni. Családi indíttatásból ered a szőlő iránti alázat és munkaszeretet, hiszen a 75 éves nagypapa terdelve ment végig a sorokon, de akkor is kivette a részét a munkából. Gépesíteni nem érdemes a szüretelést, mert a szüretelő kombájn rááll a sor tetejére, rázza, és mindent begyűjt. A jó minőségi borhoz, jó minőségű szőlő kell. Amit a méhek, darazsak megkezdtek az már nem kerülhet bele a borba. Náluk sok fajta szőlő van, többfajta bort is készítenek. A borok elismertek, már a nagykereskedelmi láncba is betörtek. Kilencszer szüretelnek, ahogyan a szőlő megköveteli, de ez jó is, mert nem kell egyszerre sokat, elegendő a munkáskéz, el lehet nyújtani a folyamatot. Szőlőfajtáik: Jázmin, Irsai, Chardonnay, Olaszrizling, Merlot, Kékfrankos, Cserszegi. Oporto, Zweigelt. Állandóan kísérleteznek.

Az ültetvény és a szőlő is igényli a gondos gazda szemeit - folytatta. Nem akkor kell permetezni, ha már megkapta a lisztharmat, hanem már előtte. Évente 7-8 alkalommal permetnek, ami nem mondható soknak, de ennyit muszáj, és kétszer kell a zöldmunkát elvégezni. Érdemes a fajtákkal is kísérletezni, melyek ellenállóbbak ezen a területen. Fontosak a zöldmunkák is, inkább kevesebb teremjen, de el kell végezni. Időigényes munka, a termés kevesebb, de a

prevencióra helyeződik a hangsúly. A hónaljajtásokat is ki kell törni, kacsozni kell. A szőlőajtások magasra törő ajtásait géppel vágják le. Nálunk az az elv, hogy inkább kétszer, kevesebbszer permeteznek, és egy zöld munkával többet végeznek.

Megtudtuk, hogy el kell dönteni milyen fajta bort akarunk készíteni, ahhoz kell a szüretet igazítani. Rose bor esetében élénk friss savak legyenek benne, kellemes, alacsony alkohol tartalmú, zamatos bort akarok, akkor most már tudom, hogy 10-12 nap múlva szedem le. Az Oportó, Zweigelt fajtákból régen egy jó vegyes bort lehetett készíteni (sokan bólogattak). Most is párosítjuk, de a megfelelő arányokat be kell tartani.

Hóbor Csaba szavait idézve: „A borkészítés külön szakma, hivatás, borszeretet. Villányban végeztem, megtanultam a szakmám alapjait, majd következett a tapasztalás útján való tanulás. Élvezni kell! Erre is igaz az az ősi mondás, akkor lesz minőségi a munkád, akkor tudsz jól dolgozni, ha szívvel-lélekkel végzed. Nekem ez a munka azt jelenti. Nem dicsekvésből mondom, de büszke vagyok arra, amit elértem. A boraimat minősítik, helyezéseket érek el, és a legújabb, hogy a legnagyobb kereskedelmi lánc fogja viszonteladóként teríteni.”

Ezzel az eseménnyel elindítottunk egy folyamatot a helyi termékekre, a helyi gazdálkodókra fókuszálva.

2. foglalkozás: **Termékkészítés, disznófeldolgozás**

A programot azzal a hagyományteremtő szándékkal szervezték meg, hogy felidézzék, milyen volt régen egy falusi disznóvágás, disznótor. Azok, akik még nem vettek részt ilyen eseményen megtanuljanak egyes lépéseket, bevonva őket a munkafolyamatokba.

A helybélieket a falu kultúrházába, a külső konyhába várták. A feldolgozásra kapott disznót már félbevágva kapták meg a résztvevők és a böllér. A háromfős férficsapat gyakorlott mozdulatokkal darabolta fel a kocát, böllértudásuk mellett bemutatták a hagyományos disznóvágás mozzanatait is. A félbevágott disznónak levágták a combját, kettéválasztották a hasa alját és a gerincét, majd a forgók mentén felszabdalták. Kialakították a karajt, a tarját, az oldalast. Lepucolták a csontokat, a nyusedékhús az abalólébe került, a színhúsok a konyhába. A disznó minden részének megvolt a helye most is, ahogy régen is.

Ezt követően a kondérba kerültek a hurkához való összetevők. Hiszen az abalólébe helyezett hús és abalándók, tudtuk meg, 3,5-4 óra alatt fő meg. Pihenésképpen, a mozsgói hagyományoknak megfelelően, a sült májat reggeliztek a résztvevők. Közben az asszonyok a töpörtyűnek való szalonnát darabolták, majd sütötték ki, természetesen a böllér irányítása mellett. Hiszen a jó töpörtyű titka a lassú tűzön való sütés, majd a végén egy kis tej hozzáadása.

Amíg a belsőségek rotyogtak a felállított üstben, felidézték a régi disznóölések hangulatát, megosztották egymással a kolbász- és hurkakészítés fortélyait, a fűszerezés különbözőségét. Többfajta hurkát készítettek Mozsgón is: véres és nem véres hurkát (fehér hurkának hívják

Kaba Lamin a gazdaság kialakulásáról mesélt, arról, hogy hogyan lehet kevés tudással, kevés anyagi forrással a háttérben, de határozott céllal termelővé válni. Igazából 1 db kecskét kaptak ajándékba, ezzel indultak – mesélte. De egy kecske nem kecske, ezért vásároltak még hozzá 4 db-ot. Az állatok mellé megkaptak minden eszközt, ami a sajtkészítéshez szükséges. A kecskék vemhesek voltak, így az állatállomány szaporodott, egyben felesleges, felhasználható kecsketejjel is rendelkeztek. Nagy segítséget jelentettek a falusiak, még az anyaállat fejését is megtanulhatták tőlük. De ezt követően belevágtak a sajtkészítésbe.

A kecskék – tudtuk meg, tartása rendkívül egyszerű, csak néhány alapvető dologra kell odafigyelni. Egy-két nap a legelőn vannak, egy-két nap a hodályban. A fehérjepótlásra ugyanis szükségük van. A téli takarmányt eddig vették, de nagyon megdrágult. Most át kellett térniük a saját termelésre. Így kevesebb állatot tudnak tartani. 50 birkájuk is van. Ezek az állatok „csodaállatok”. Igazi „fűnyírók”. Minden részüket felhasználják. A bundájukat nyírják, úgy értékesítik. A gyapjút régen is nagyon megbecsülték, a pásztorokat a nagy melegben a melegtől védte, hidegben a nagy hidegtől. 40 db brahma fajtájú baromfit tartanak, a nagytestű állatok ketrecben vannak a rókák miatt. A nagy kifutó biztosítja a természetes környezetet. A tojásért és a húsért tartják a baromfit.

Az állatok bemutatása után a sajtkészítés rejtelseibe avatták be az érdeklődőket. Jelenleg gyorsérlelésű, ízesített sajtokat készítenek, úgynevezett nyári sajtokat. A gyors érlelés miatt semlegesebb ízű, nem veszi át a jellegzetes kecske ízt. Csomagolják, és fagyasztják, így rugalmasabban ki tudják szolgálni a vásárlókat. Sajnos a jelenlegi takarmányárak miatt az állományt nem növelik, csak annyi sajtot készítenek, ami elegendő a vendégek kiszolgálására.

Ez mellett programokat, farmlátogatásokat, nyári diáktáborokat szerveznek. Az érdeklődők betekintést nyerhetnek az állattartásba, megcsodálhatják a természeti környezetet. A programajánlat részét képezi a pónilovaglás, - etetés, - simogatás is. A farmon a különleges kecskesajt tálal vendégelik meg a látogatókat, de egész menü is szerepel a kínálatban. (Szerencsénkre mi is megkóstolhattuk Simone által készített almás-mákos piskótát gyümölcscsel tálalva.) De az itteni alapanyagokból készíti Simone édesapja a kolbász, melyet csónakágyon sajttal tálalva kóstolhattunk meg. Az idelátogatók számára a természet élményét saját és helyi alapanyagokból készült finom ételeikkel egészítik ki. A farm a csend és nyugalom szigete. Hitvallásuk „slow living”, lassú élet. Zenével, jógával, meditációval várják vendégeiket. Már saját honlappal rendelkeznek, továbbá a magyar médiában, szaksajtóban is többször szerepeltek. Magyarország számukra a szabadságot jelenti, úgy gondolják, hogy az emberek szimpatikusak, segítőkészek, jó helyen élnek.

A bemutató egész ideje alatt a jelenlévők megosztották tapasztalataikat, kérdeztek egymástól és a vendéglátótól. A legtöbben a gazdálkodási folyamat egy-egy részét művelik csak, így egészben a környéken egyedül a Kaba Farm gazdálkodik, vagyis az állatok tartásától kezdve eljutottak a termék előállításáig, és a vendéglátásig. Baromfi már egyre kevesebb háztartásban van, libát, kacsát elvéve tartanak, tyúkokat, kakasokat inkább.

Többen az iránt érdeklődtek, hogy milyen módon lehet hozni a baráti kört, vendégeiket vásárolni illetve kikapcsolódni. Milyen lehetőségek vannak, kell-e jelentkezni, máskor is eljöhetnek-e tapasztalatcserére? Kaba Lamin minden kérdésre válaszolt, elmondta, hogy bejelentkezés-sel bármikor fogadja az érdeklődőket. A sajtókat lefagyasztja, így az áru mindig elérhető. Megköszöntek a szíves érdeklődés, megadta az elérhetőségét, és mindenkit biztosított, hogy keressék bátran.

A tanulókör a helyi gazdálkodók számára szolgált jó gyakorlatok megismerésére és gazdálkodással kapcsolatos tudásmegosztásra, tapasztalatcserére. A Kaba-farm jó helyszínül szolgált egy ilyen jellegű eseménynek. Szintén pótló funkcióval szolgált a helyi gazdálkodók számára, hiszen kevés olyan (kamarai) rendezvény van, amely ilyen széles spektrumot ölel fel.

Ezzel az eseménnyel zártuk a helyi termékekre, a helyi gazdálkodókra való fókuszálást. Reméljük, hogy a projektet befejezve is lesz olyan helyi közösség, civil szervezet, aki folytatni fogja ezt a fajta közösségi eseményt, lehetőséget biztosítva a helyi szakembereknek a tudásuk átadására.

5.6. KÖZLEKEDÉSBIZTONSÁG ÉS BŰNMEGELŐZÉS PROGRAMOK

A projekt keretében főleg Mozsgón kerültek megszervezésre a közlekedésbiztonsági, bűnmegelőzési és közbiztonsági rendezvények, de voltak események más helyszíneken is.

A „TOP-5.3.1-16-BA2-2017-00004” azonosító számú, „Mozsgó település és térsége közösségi fejlesztése” című projekthez kapcsolódó bűnmegelőzési és közbiztonság javítását segítő programok, valamint a közlekedésbiztonsági programok megvalósítására 2019. március 28-án vállalkozási szerződést kötöttek a Profissimus Tanácsadó Iroda Kft.-vel.

A szerződés alapján a feladatellátás a programok fizikai lebonyolításán túl az adminisztrációs feladatok elvégzését is magában foglalta.

Az Európai Unió Tanácsa 2001. május 28-án hozott döntése értelmében a bűnmegelőzés minden olyan intézkedés és beavatkozás, amelynek célja vagy eredménye a bűnözés mennyiségi csökkentése, az állampolgárok biztonságérzetének minőségi javítása, történjék az a bűnalkalmak csökkentésével, a bűnözést előidéző okok hatásának mérséklésével, vagy a sértetté válás megelőzésével. A 38/2012. (III.12) Kormányrendelet, illetve ennek melléklete a 1744/2013. (X.17.) Kormányhatározat - a Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia - megfogalmazza azokat az alapelveket, beavatkozási területeket, illetve intézkedéseket, amelyek alapján középtávon, illetve hosszútávon, megfelelő együttműködéssel elérhetők a kitűzött biztonsági célok.

A bűnmegelőzés alapelve a társadalom hagyományos közösségeiben meglévő szolidaritás támogatása, az alulról induló, összefogáson alapuló kezdeményezések felkarolása.

A bűnmegelőzés az egész társadalom közügye, melyben az állami szervezeteken kívül önkormányzati, civil és egyházi szervezetek, a gazdaság szereplői, tágabban fókuszban a családok és maguk az állampolgárok vesznek részt. Akkor sikeres, ha a szereplők mindent megtesznek

az áldozattá és az elkövetővé válás megelőzéséért, a bűnalkalmak csökkentéséért és a bűnisméltés megelőzéséért.

A bűnmegelőzési tevékenység résztvevői, többek között: rendőrség, büntető-igazságszolgáltatás, önkormányzatok, nevelési-oktatási intézmények, gyermekvédelmi intézményrendszer, családsegítő szolgálatok, egészségügyi ellátórendszer, Igazságügyi Szolgálatok, büntetés-végrehajtási szervezet, egyházak, civilszervezetek, polgárőr egyesületek, kulturális intézmények, sportegyesületek, gazdasági élet szereplői, családok, a társadalom egyes tagjai.

A projektben érintett települések bűnügyi statisztikáinak elemzéséből megállapítható, hogy kisebb súlyú bűncselekmények váltakozó tendenciában előfordulnak. A települések közbiztonsága átlagosnak, inkább jónak értékelhető.

Alapvető cél volt, hogy a projekt eredményeként amellet, hogy célzottan csökkenteni kívánják az áldozattá válás veszélyét, fejlődjön a közösség tagjainak egymás iránti felelősségtudata, erősödjön a civil aktivitás, kialakuljanak, illetve megerősödjenek a szükséges kompetenciák, az önkéntesség, a helyi identitás, valamint a településhez, településrészekhez, térséghez való kötődés.

Hiszen az együttműködésben tervezett beavatkozások hozzájárulnak egy pozitív jövőkép kerül felvázolásra az emberek számára, erősödik a helyi kötődés, szorosabb lesz a kapcsolat a helyi lakosság, valamint a projektben közreműködő önkormányzatok között, nő a közbiztonság a településeken, biztonságosabb lesz a közlekedés, fokozódik az együttműködés a környező településekkel, a települések imázsa javulni fog, a lakosság jobban bevonásra kerül a települések fejlesztéseibe és egy biztonságosabb, élhetőbb környezet kerül kialakításra.

Stratégiai célterületek voltak:

- A közbiztonság fokozása

Az állampolgárok szubjektív biztonságérzetének javítása, a bűnözést eredményező folyamatok kontrollálása, valamint a bűnözés mennyiségi csökkentése csak átfogó célkitűzések meghatározásával valósítható meg. A legfontosabb célkitűzéseket specifikus célkitűzések elérésével lehet konkretizálni. A prioritások és az azokon belül található beavatkozási területek adják azt a keretrendszert, amelyben a konkrét feladatként jelentkező intézkedések definiálhatók.

- **Közösségi rendészet megteremtése:** A közösségi rendészet a közösségek biztonságának megteremtése érdekében végzett tevékenység. Része annak a rendőrség által végzett rendészeti munkának, amelynek fő célja a közbiztonság megteremtése és fenntartása. A közösségi rendészeti tevékenység az adott település rendőrségének olyan működése, amely ezen új filozófia alapján törekszik a helyi közösség legszélesebb körének bevonásával a közbiztonság és a biztonságérzet megteremtésére, a rendőrség és lakosság közötti bizalom kialakítására, ezáltal is az életminőség javítására.

-
- Vagyonvédelem: A tulajdonhoz való jog a modern demokráciák egyik alappillére. Az állampolgárok tulajdonának védelme közhatalmi eszközökkel az állam egyik alapvető feladata, ugyanakkor az állam nem lehet kizárólagosan felelős a tulajdon garantálásában. A viktimológia által bizonyított, hogy a bűncselekmények egy részében a sértett maga is „közreműködik” azzal, hogy valamilyen módon lehetővé teszi, vagy megkönnyíti annak végrehajtását.

- Az időskorúak védelme

Az időskorúak sérelmére jellemzően vagyon elleni bűncselekményeket követnek el. Ezen bűncselekmények helyszíne többnyire az idős emberek otthona, esetenként a közterület. Gyakran előfordul, hogy a „trükkös” lopás észlelésekor az áldozatok ellenállását követően a vagyon elleni bűncselekmény akár testi épséget is veszélyeztető erőszakos bűncselekménnyé alakul át. Az időskorúak gyengülő szellemi állapotát, hiszékenységét kihasználva a trükkös lopások elkövetői (rendszerint kettő vagy több személy, de előfordult egyedüli elkövető is) a legkülönbözőbb ürügyeket találják ki annak érdekében, hogy bejussanak az idős személyek otthonába.

- Gyermek- és ifjúságvédelem

A gyermek- és ifjúságvédelem, a fiatalok nevelése annak érdekében, hogy a társadalom hasznos tagjaivá váljanak, az egész társadalom és az állam egyik legfontosabb és legalapvetőbb feladata és értéke. A gyermek és ifjúságvédelem célcsoportját a 0-24 éves korú gyermekek és fiatalok alkotják. Ez a korcsoport kiemelten veszélyeztetett, ezért a stratégia kiemelten fókuszál a tagjaira. A gyermek- és ifjúságvédelem területén elsődlegesen fontos szerepet játszanak az úgynevezett nevelési és kulturális színterek, amelyeknek elengedhetetlen szerepe van a fiatalok védelmében, a védelmi mechanizmusaik kialakításában, az erkölcsi normák közvetítésében, az emberré válásban, a jogkövető magatartás kialakításában. Ezek a család, a nevelési-oktatási intézmények és a hasznos szabadidő-eltöltés színterei.

A legszervezettebben és leghatékonyabban a nevelési-oktatási intézmények színterén lehet olyan beavatkozási pontot kialakítani, amely hosszú távon hat, amennyiben tudatosan célozza meg a fiatalok elkövetővé és áldozattá válásának megelőzését.

A pedagógusokat el kell látni a legfontosabb – a bűncselekmények megelőzését szolgáló – információval. Erősíteni kell a szülők tanárok együttműködését a sikeres megelőzés érdekében.

- A bűncselekmények áldozatainak segítése, az áldozattá válás megelőzése

A kriminálpolitika napjainkra már felismerte, hogy az elkövetők alapvető emberi jogainak betartása mellett az áldozatok jogait is biztosítani kell. Az állam áldozatpolitikai feladatai, ezen belül áldozatsegítési kötelezettsége is, egyrészt az állami büntetőhatalom monopóliumából, másrészt a bűnmegelőzés alapjogi céljából és az állam azon kötelezettségéből ered, amely

szerint az alapvető jogok tiszteletben tartása és védelme az állam elsőrendű kötelezettsége. Az állam alapjogvédelmi kötelezettsége magában foglalja, hogy pozitív intézkedésekkel gondoskodik az érvényesülésükhöz szükséges feltételek kialakításáról. Az állam nem lehet tétlen az olyan helyzetekkel szemben, amelyek az alapjogokat sértik, ilyen esetekben az összes rendelkezésre álló eszközzel, mindig fel kell lépnie.

- Áldozattá válás megelőzése

A célterület szempontjából meghatározó terület az áldozattá válás megelőzése. Az áldozattá válás megelőzéséhez elengedhetetlen a szükséges információk eljuttatása az állampolgárokhoz. Kiemelten kell kezelni azokat a csoportokat, amelyek fizikai, pszichikai állapotuk miatt is fokozottan veszélyeztetettek, mint például a gyerekek, időskorú, magányosan, elszigetelten élő személyek, nők, stb. Ezen tevékenység keretében, minél gyakrabban, minőségi tájékoztatást kell adni az érintetteknek, illetve érzékenyíteni a problémával kapcsolatosan a környezetükben élőket, hozzátartozókat.

Bűnmegelőzési stratégiában a célok megvalósítása érdekében megfogalmazott (javasolt) intézkedések:

- tájékoztatás nyújtása a területen dolgozó családsegítő és civil szervezetek bevonásával az érintetteknek, továbbá
- a helyi lakosság érzékenyítése a problémakörrel kapcsolatban.

A fentiekre építve, a beavatkozási pontokat szinergiában kezelve, Bűnmegelőzési és közlekedésbiztonsági hét néven került meghirdetésre a rendezvénysorozat. A Baranya Megyei Rendőr-főkapitányság Bűnmegelőzési Osztálya aktív közreműködőként segítette a megvalósító munkáját. Az interaktív jellegű, a lakosság minden korosztálya számára tervezett preventív előadások során, a partner településeken összesen 137 fő, köztük óvodás korú, alsó és felső tagozatos diákok, továbbá felnőtt és nyugdíjas korosztály került bevonásra.

A programelemek, mint beavatkozási pontok nem kezelhetők külön-külön, azok szinergiában, egymásra épülve értelmezhetőek.

A lakosság településenként, a helyben szokásos módon (meghívó, szórólap, plakát) értesült a rendezvény aktuális programjainak helyéről és idejéről.

A meghívók programonként, a szórólapok – plakátok település szinten (adott településen megvalósuló programok felsorolásával) készültek.

Bűnmegelőzési és közbiztonságot javító programok:

A program neve	DÁTUM/ALKALOM				
	I	II	III	IV	V
Óvodai program	2020.03.10. Mozsgó	2020.03.10. Mozsgó	2021. 06.10. Mozsgó	-	-
Iskolai alsós program	2020.08.17. Mozsgó	2020.08.17. Mozsgó	2020.08.17. Mozsgó	2020.08.19. Mozsgó	2020.08.19. Mozsgó
Iskolai felsős program	2020.08.17. Mozsgó	2020.08.17. Mozsgó	2020.08.19. Mozsgó	2020.08.19. Mozsgó	2020.08.19. Mozsgó
Bűnmegelőzési tábor	2020.08.10.- 08.14. 5 nap				
Felnőtt korosztály számára tájékoztató	2020.03.10 Mozsgó	2020.08.14. Mozsgó	2021. 08.25. Szulimán		
Önvédelmi képzés	2021 augusztus 23-30. 12 alkalom				

- Óvodai programok

Játékos, mesés délelőtti csoportonként maximum 15 fő részvételével. Az óvodás korosztály játékosan ismerkedett meg a bűnmegelőzési és közbiztonságot javító elemekkel.

Felhasznált eszközök: Erdőváros meséi 1-2; Lélekvesztő című mesék alapján játékok, - báb-színház, bábozás.

A programok a mozsgói óvodában kerültek megrendezésre.

- Iskolai programok alsó és felső tagozatos korosztályok számára

A fiatalabb korosztály részére elsősorban a helyes internet használat, további bűncselekmények ismertetésére, rendőrségi felszerelések és a bűnügyi nyilvántartásba vétel bemutatására került sor. A prevenció során az érintett korosztály (az őket kísérő szülőkkel együtt) többek között az úgynevezett drogos szemüveg alkalmazásával egyetemben puzzle feladványokat, és akadálypályán ügyességi feladatokat hajtottak végre. Az érintett témákat érdekesnek, az átadott információkat használhatónak tartották

- Bűnmegelőzési tábor

A bűnmegelőzési és közbiztonság programsorozat, a vállalozási szerződésben foglaltak szerint bűnmegelőzési tábort is tartalmazott. A projektben együttműködő önkormányzatok területéről 5 felnőtt kíséretével, óvodás és általános iskolás korú gyermekek vehettek részt Mozsón, a művelődési házban, 2020. augusztus 10-14. között megrendezett Bűnmegelőzési táborban.

A résztvevők számára a szálláson és napi ötszöri étkezésen túl, változatos, élményekben és ismeretekben gazdag programokat biztosított a projektem.

A felügyelő pedagógus által vezetett foglalkozások mélyítették a gyermekek tudását. Minden tábori napon a gyerekek többször részt vettek irányított, szituációs játékokon és beszélgetéseken, melyek célja a gyermekek interperszonális kapcsolatainak, kommunikációs készségeinek fejlesztése mellett, a veszélyhelyzetek felismerése képességének kialakítása és erősítése volt. E foglalkozások a törvények és jogszabályok tiszteletére és betartására egyaránt nevelik a gyerekeket.

Természetesen a kötelező, tematikus programelemek mellett jutott idő a kikapcsolódásra, szórakozásra is. A pécsi Állatkerti látogatás során gyakorolhatták a biztonságos közlekedést, az értékekre való odafigyelést. A második kirándulás úti célja hajózás a Dunán és a Busóudvar megtekintése szerepeltek. Megismerkedtek a környék természeti és kulturális örökségeivel.

A tábor során feldolgozásra került témák az önismeret-tolerancia, a barátválasztás, a bandák és huliganizmus, az erőszak, a jogok és kötelezettségek, a törvények és szabályok, a konfliktuskezelés-felelősségvállalás, a média hatásai, az ifjúkori bűnözés, a szenvedélybetegségek (alkohol, drog, játék) és az internet veszélyei voltak.

A projekt megvalósítása során a közlekedésbiztonság, bűnmegelőzés és közbiztonság javítását célzó projektelemek tervezése során kiemelten fontos volt a bűnmegelőzés terén az önvédelem erősítése, a konfliktuskezelés képességeinek javítása, a káros szenvedélyek csökkentése, az áldozattá válás elkerülésének erősítése.

Összességében elmondható, hogy a településeken a közlekedésbiztonság, bűnmegelőzés és közbiztonság javítását célzó bűnmegelőzési tábor hasznos volt. A résztvevő gyermekek életre szóló élményeket szerezve, értékes és hasznos ismeretekkel bővülve térhettek haza.

- Előadások a felnőtt korosztály számára

Három előadásra került sor a program során. Kettő Mozsón, egy előadás pedig Szulimánban volt.

A mozsói gyerekházban tartott előadáson az internet veszélyeiről, a biztonságos internet-használatról beszélgettek. A nyugdíjas korosztály számára szervezett programon a vagyonvédelemről és a felelősségvállalás témaköréről beszélgettek. A felnőtt korosztály figyelmét a trükkös lopások és csalások (betöréses, besurranásos lopások, bankkártyákkal történő visz-

száélesek, termékismertetéssel, valamint faárusítással kapcsolatos bűncselekmények) példákkal történő bemutatásával, elkövetői magatartások ismertetésével, valamint az azok elkerüléséhez nélkülözhetetlen ismeretek átadásával kötték le.

Az interaktív jelleggel megvalósuló előadások során számos más bűncselekmény (kifosztás, rablás, okirattal, lőfegyverrel visszaélés) -tényállások mellőzésével- vonatkozásában is tájékoztatásban részesültek az érdeklődők, akik a mindennapi életükből adódóan tettek fel kérdéseket

- Önvédelmi képzés

A programon Szulimán község iskoláskorú gyermekei vettek részt. Cél volt a tudatosságnövelés, az önvédelem képességének fokozása. Program során az alábbi témaköröket érintették: vészhelyzet felismerés, konfliktus kerülés, technikai és taktikai megoldások oktatása.

Közlekedésbiztonsági programok:

A program neve	DÁTUM/ALKALOM		
	I	II	III
KRESZ-nap óvodások számára	2020.09.10. Mozsgó		
Közlekedésbiztonsági és családi kerékpáros nap	2020.08.29. Mozsgó		
Óvodai program	2019.05.24. Mozsgó	2019.05.24. Mozsgó	2021. 06.10. Mozsgó
Felnőtt korosztály számára programok	2020.08.18. Mozsgó	2021. 08.25. Szulimán	
Kerékpáros szemléletformáló nap	2019.06.08. Csertő		
Közlekedésbiztonsági szakképzés pedagógusok	2020.08.29. Mozsgó		

- Óvodai programok

Játékos, mesés délelőtti csoportonként maximum 15 fő részvételével. Az óvodás korosztály játékosan ismerkedett meg a biztonságos közlekedéssel.

Felhasznált eszközök: Erdőváros meséi 1-2; Lélekvesztő című mesék alapján játékok, - báb-színház, bábozás.

A programok Mozsgón, a helyi óvodában kerültek megrendezésre.

- KRESZ-nap óvodások számára

Mivel a gyerekek ebben a korban fokozatosan vannak kitéve kisebb - nagyobb baleseteknek, veszélyeknek, így fontos feladatunknak tartjuk, hogy már az óvodásokat is felkészítsük ezekre, megvédve a saját biztonságukat ezzel. Célunk, hogy a 3-6 éves gyermekek életkoruknak megfelelő biztonságos közlekedéshez szükséges képességek, készségek kialakítása és fejlesztése. Olyan ismeretanyag elsajátítása, melynek segítségével biztonságosabban játszhatnak, közlekedhetnek, illetve amelyek alapján a veszélyhelyzetet jobban fel tudják mérni és akár el tudják kerülni azokat.

Ez a KRESZ-nap a gyerekek számára már korábban megtartott interaktív foglalkozásainak zárása volt. Ott játékos formában megtanulták a biztonságos közlekedés legfontosabb szabályait, amelyeket most a gyakorlatban is kipróbálhattak. Kialakított akadálypályán próbálhatták ki a tudásukat rollerek segítségével. Előtte azonban közösen ismételték át a legfontosabb szabályokat: pl. a rollerezéshez elengedhetetlenül szükséges kötelező felszereléseket, és védőeszközöket. Itt is ezekben ügyeskedhettek a gyerekek (láthatósági mellény, bukósisak)

Témakörök:

- látni és látszani,
- átkelés az úttesten,
- kerékpárral az úton (részt veszünk a közlekedésben)
- a jövő mobilitása

- Közlekedésbiztonsági és családi nap kerékpáros nap

Ezen a napon olyan programokat állítottunk össze, hogy a családoknak kedvük legyen eljönni és a szabadidőt hasznosan eltölteni, játékosan tanulni, együtt lenni. Vártuk a gyerekeket, felnőtteket egyaránt a kézműves foglalkozásokra (papírforgó készítés, virágdísz készítés) arcfestésre, csillámtetoválásra. De voltak ügyességi játékok, népi fajtékok, és nem maradhatott el a légvár sem. A közlekedésbiztonsági feladatokon résztvevőknek frissítőt, jégkrémet és hamburgert biztosítottak ingyenesen a szervezők.

Programok:

- Közlekedésbiztonsági vetélkedő
- KRESZ elméleti és gyakorlati tesztek
- Kerékpárverseny
- Ügyességi játékok
- Kézműves foglalkozások
- Arcfestés, csillámtetoválás
- Szabad idő játékok

-
- Felnőtt korosztály számára szervezett programok:

A közúti közlekedési balesetek legnagyobb veszélyforrása mi magunk vagyunk. Az ember, saját maga sodorja magát és másokat is veszélybe azáltal, hogy a közlekedés során figyelmet megosztó (vagy teljesen elvonó) tevékenységekbe kezd. A statisztikák szerint a közúti közlekedési balesetek 99%-a az emberi tényező függvénye. A tájékoztató előadás gerincét így a vezetéstől elvonó tényezők, tevékenységek adták. Színes prezentáció segítségével az előadó kitért ezekre a tényezőkre, statisztikákkal és konkrét példákkal alátámasztva azokat.

Témakörök:

- A közlekedés közbeni mobilhasználat veszélyei
- Ittas vezetés és annak következményei
- Vezetés szürkületben vagy sötétségben

A program Mozsgó és Szulimán községekben valósult meg.

- Kerékpáros szemléletformáló nap Csertőn

A rendezvény célja: játékos vetélkedő formában megismertetni a résztvevőkkel a biztonságos kerékpározás alapismereteit.

A moderátorok első körben arról beszélgettek a gyerekekkel és néhány felnőtt érdeklődővel, hogy milyen közlekedési eszközt használnak, kinek van kerékpárja. Ki az aki, figyeli a szüleit vezetés közben? Mennyire tájékozottak a közlekedési szabályokban, a közlekedési táblákat mennyire ismerik. A gyerekek reflektáltak tudásukról, elmondták, hogy az általános iskolában minden évben a technika óra keretein belül tanulnak a közlekedési táblákról, a közlekedési lámpákról, a szabályokról. A feltett kérdésekre szívesen válaszoltak, többségében helyes válaszokat adtak. Helytelen válasz esetén a foglalkozást tartóval átbeszéltek, átismételték a közlekedési szabályokat. Gyakorolták a közlekedési lámpa használatot. A kerékpáros közlekedésre vonatkozó szabályokat, melyekkel a napi használat során találkozhatnak a gyerekek, részletesen megbeszéltek.

Még egy fontos témát érintettek az előadók: a kerékpár részeit. Egy kerékpáron bemutatták, hogy, melyek az elemek, amelyeknek kötelezően rajta kell lenniük egy kerékpáron. A gyerekeket felvilágosították ezek helyes használatáról és funkciójáról. A gyerekek nagyon sok okos és kíváncsi dolgot kérdeztek, amelyre szívesen válaszoltak a felkészült szakemberek, ezzel is elősegítve őket a helyes és biztonságos közlekedésre.

Ezt követően a gyerekek kitöltötték egy totót, amellyel a KRESZ tudásukat mérhették le; nagyon változatos eredmények születtek. A feladatokat megbeszéltek, visszacsatoltak. A gyerekek kérdezhettek is - nagyon aktívak voltak. A válaszok során példákkal is illusztrálták a helyes válaszokat a kérdezők.

Ügyességi verseny, akadály két keréken: A gyakorlatban is kipróbálhatták tudásukat a vállalkozó kedűek. Ugyan kerékpárok használatával hirdettük meg a versenyt, de a kevés gyerek hozta el a biciklijét. Az eszközhiány miatt, inkább a program lebonyolítói által hozott rollerekkel

valósult meg az akadályverseny. Megbeszélték a kerékpáros kötelező és ajánlott felszerelését.

- Közlekedésbiztonsági szakképzés pedagógusok részére

Célja az volt, hogy az általános iskolás gyerekeket a tanárok, szakemberek is fel tudják készíteni a biztonságos közlekedésre, meg tudják tanítani a közlekedésbiztonsági alapelveket. A pedagógusok képzésén résztvevők kaptak egy kitekintést arra vonatkozóan, hogy melyek azok az alapok, elvek, melyek alapján javasoljuk a gyermekek „felkészítését” a közlekedésre.

- Közlekedésbiztonsági kerékpáros kiadvány készítése

A megvalósító (Vállalkozó) egyeztetve a Megrendelővel, elkészítette a közlekedésbiztonsági kiadványt. Tartalmazza a gyerekek számára a legfontosabb tudnivalókat, ami a kerékpáros közlekedéshez szükséges.

A kiadványok kiosztásra kerültek a hét település gyerekeinek és a pedagógusoknak, valamint a településeken a lakosság részére is eljuttatták.

Összességében elmondható, hogy a Bűnmegelőzési és közbiztonsági és a Közlekedésbiztonsági programsorozat a vállalkozói szerződésnek megfelelően megvalósult.

A megszólított célcsoport, mindamelllett, hogy aktív résztvevője volt a közösségi programoknak, a mindennapi életben hasznosítható, új ismeretekkel gazdagodott.

6. ESZKÖZBESZERZÉS

A közösségfejlesztési akciók, közösségi tevékenységek, események, programok, folyamatok és együttműködések megvalósításához kapcsolódóan elengedhetetlen, minimális eszközök, melyeket a pályázatban vállalt tevékenységek megvalósítását teszik lehetővé.

A településenkénti igény szerint változó eszközök megvásárlása (rendezvénysátrak, sörpadok, asztalok és székek) alkalmas kisebb ünnepségek és rendezvények lebonyolítása során a célcsoport kényelmes elhelyezésére, a hosszabb programok megtartására. A projektben valamennyi rendezvényhez kapcsolódik a felhasználásuk (közösségi szomszédolás, hagyományőrzés, felhasználható a lakossági fórumok és tanuló körök alkalmával is), illetve a későbbiekben is használhatóak egyéb közösségi rendezvények lebonyolításakor.

A projekt során a közösségi információs pont felszereléséhez kapcsoló eszközbeszerzés is megtörtént: digitális eszközöket és bútorok kerültek beszerzésre.

7. KÖZÖSSÉGI TEVÉKENYSÉGEK TÖRTÉNETI FELTÁRÁSA ÉS ÉRTÉKTÁRAK LÉTREHOZÁSA

Elsőként a konzorciumban résztvevő települések helyi értékeinek feltárására került sor. A helyi értékek a következő kategóriákban lettek besorolva:

- településtörténet,
- épített örökség
- természeti környezet örökség
- kulturális örökség
- híres szülöttek
- mondagyűjtemény
- turizmus és vendéglátás – receptek

A helyi értékeket bemutató dokumentumok a projekt weboldalára feltöltésre kerültek.

A projekt során megtörtént a célterület közösségfejlesztési tevékenységeinek történeti feltárása. A korábban nem ismert értékek és hagyományok elérhetővé kerültek a lakosság számára. Mindezek eredményeként a működési tapasztalatok, közösségi feladatok, értékek, jó gyakorlatok feltárása, bemutatása és megőrzése realizálódott a kontinuitás fenntartása és új értékek létrehozásának elősegítése érdekében. A közösségi tevékenységek történeti feltárását a szakmai vezető készítette el, mely szintén felkerült a projekt weboldalára.

8. PROJEKT ELÉRT EREDMÉNYEI

A program alapvető célja és egyben elvárt eredménye volt, hogy megtörténjen a helyi közösségek fejlesztése, fejlődjön a konzorciumi települések társadalmának közösségi kezdeményező- és cselekvőképessége, valamint erősödjön a közösségi szerepvállalás.

A projekt során települési, mikrotérségi helyi identitást erősítő közösségfejlesztési folyamatok, továbbá közösségi részvételre épülő tervezési gyakorlatok alkalmazása, szabadidős, bűnmegelőzési, közbiztonsági és közlekedésbiztonsági programok valósultak meg, melyek biztosították a közösségek ismereteinek bővítését.

A projekt eredményeként a közösségeken belül kialakultak, megerősödtek a szükséges kompetenciák, az önkéntesség, a helyi identitás, valamint a településhez, térséghez való kötődés. A végrehajtott tevékenységek eredményeként felszínre kerültek a meglévő humán erőforrások, az együttműködéseknek köszönhetően ezek az erőforrások aktivizálódtak és minőségi változást hoztak a térségben lakók életében.

A beavatkozások segítségével fejlődött a közösség tagjainak egymás iránti felelősségtudata. A program egyik fontos eleme volt, hogy a közösségfejlesztési folyamat részeként mindvégig közösségi munkamód kerül alkalmazásra, amely biztosította a közösség központi jellegét és szerepét.

A fent vázolt programok által a helyi identitást erősítő közösségfejlesztési folyamatok, közösségi részvételre épülő gyakorlatok alkalmazása, szabadidős, bűnmegelőzési, közbiztonsági és közlekedésbiztonsági programok valósultak meg.

Megvalósult a helyi lakosság és szervezetek kulturális aktivitásra, helyi kulturális élet szervezésében és alakításában való szerepvállalásra ösztönzése, a kulturális részvétel fejlesztése. A beavatkozások eredményeként fejlődött a közösség tagjainak egymás iránti felelősségtudata, a helyi civil társadalom megerősödése pedig segítette a helyi közösség együttműködését, az önálló cselekvési képességek megerősítését.

A felsorolt rendezvények, események, programok, folyamatok által a helyi értékekre és a lakossági aktivitásra épülő kulturális értékek, funkciók megerősödtek. Az alulról jövő kezdeményezések hatása érezhető közösségépítést is szolgáló aktív szabadidős programok lakossági részvételében.

Közösségformáló programok során a különböző társadalmi csoportok közötti párbeszéd könnyebb lett, a generációk közötti párbeszéd, egymás hagyományai iránti érdeklődés megnőtt, ezzel is csökkentve a helyi társadalmi környezetben meglévő előítéleteket és diszkriminációt. Az a cél, hogy az önképző körök tagjai egymástól tanuljanak, együtt gondolkodjanak az általuk választott témakörökben, megvalósult, további önképzőköroket generált (Mozsgó sütő-főző klub, kézimunka szakkör, mézeskalács szakkör, Almamellék színjátzó kör, Kismama klub stb.)

A lakossági/részvételi fórum alapvetően fontos eszköz a vélemények és álláspontok megismeréséhez, az érdekek ütköztetéséhez. Nagyon fontos a lakosság minél teljesebb mozgósítása annak megértésével, hogy mi a fórum tétje. A helyi társadalmat érintőkérdések megvitatása, a döntésekben való részvétel elérhetőségének biztosítása, a lakosság részvételével történő problémafeltárás az egyénből kiinduló igény generálja. Megjelent a Fontos vagy nekünk! Fontos a véleményed! érzése, egyre bátrabban és érdemlegesen kapcsolódtak be a lakosok a beszélgetésbe. A részvételi fórumok az egyének mellett a civil csoportok bevonásával összehangolták a tevékenységüket több területen is.

Többek között a programok hatására megújultak és erősödtek a meglévő együttműködések és a partnerség, valamint adott esetben új együttműködések jönnek létre települések, szervezetek és intézményeik között. A program sikerességében bízva a befejezést követően is újabb partneri kapcsolatok jönnek létre a helyi szereplők között.

9. INDIKÁTOROK

- A helyi társadalmi akciókba bevonás érdekében elért hátrányos helyzetű személyek száma (nők) indikátor az alábbi táblázat szerint alakult.

Település	Hátrányos helyzetű személyek száma (fő)			A helyi társadalmi akciókba bevonás érdekében elért hátrányos helyzetű személyek száma (nők)
	Alacsony iskolai végzettségűek száma KSH 2011 évi adatok alapján	Tartós munkanélküli (365 nap óta) NFSZ 2022.07.20.	Hátrányos helyzetű személyek száma a projekt zárásának időpontjában	
Almamellék	144	12	144	137
Almáskeresztúr	28	2	28	47
Csertő	124	7	124	79
Ibafa	68	13	68	47
Mozsgó	294	24	294	265
Szentlászló	220	18	220	112
Szulimán	76	9	76	60
Összesen	-	-	-	747

Almáskeresztúr esetében az elért hátrányos helyzetű nők száma azért magasabb, mint a KSH adat, mert a TOP-5.3.1-16 Felhívás 8.E) pontja szerint egy személy több program kapcsán is számításba került és a programokon a teljes lakosság többszöröse vett részt.

A helyi társadalmi akciókba bevonás érdekében elért hátrányos helyzetű személyek száma (nők) a projektben 747 fő volt az alacsony iskolai végzettségűeket figyelembe véve.

- A helyi társadalmi akciókba bevonás érdekében elért hátrányos helyzetű személyek száma indikátor az alábbi táblázat szerint alakult.

Település	Hátrányos helyzetű személyek száma (fő)			A helyi társadalmi akciókba bevonás érdekében elért hátrányos helyzetű személyek száma
	Alacsony iskolai végzettségűek száma KSH 2011 évi adatok alapján	Tartós munkanélküli (365 nap óta) NFSZ 2022.07.20.	Hátrányos helyzetű személyek száma a projekt zárásának időpontjában	
Almamellék	144	12	144	206
Almáskeresztúr	28	2	28	98
Csertő	124	7	124	127
Ibafa	68	13	68	77
Mozsgó	294	24	294	422
Szentlászló	220	18	220	192
Szulimán	76	9	76	124
Összesen	-	-	-	1246

A települések többségének esetében az elért hátrányos helyzetű személyek száma azért magasabb, mint a KSH adat, mert a TOP-5.3.1-16 Felhívás 8.E) pontja szerint egy személy több program kapcsán is számításba került.

A PO17 A helyi társadalmi akciókba bevonás érdekében elért hátrányos helyzetű személyek száma a projektben 1246 fő volt az alacsony iskolai végzettségűeket figyelembe véve. A projektben a Helyi társadalmi akciókban résztvevők száma (nők) 2296 fő volt.

- Helyi társadalmi akciókban résztvevők száma (nők) indikátor településenként az alábbi táblázat szerint alakult.

Települések/Mérföldkövek	Közösségi tervezés*	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	Összesen
Almamellék	40	54	91	110	10	0	19	35	1	16	376
Almáskeresztúr	17	3	22	37	22	1	37	1	0	2	142
Csertő	50	52	39	40	30	0	23	1	1	4	240
Ibafa	39	13	32	1	0	0	10	0	4	35	134
Mozsgó	90	24	118	163	143	1	254	28	32	11	864
Szentlászló	70	24	11	216	3	0	23	2	11	5	365
Szulimán	23	20	5	13	33	0	35	42	4	0	175
Összesen	329	190	318	580	241	2	401	109	53	73	2296

A projektben a Helyi társadalmi akciókban résztvevők száma (nők) 2296 fő volt.

- Helyi társadalmi akciókban résztvevők száma indikátor településenként az alábbi táblázat szerint alakult.

Települések/Mérföldkövek	Közösségi tervezés*	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	Összesen
Almamellék	62	91	120	167	18	0	26	52	1	28	565
Almáskeresztúr	52	5	38	69	47	7	76	2	0	3	299
Csertő	73	78	63	65	56	0	42	1	4	5	387
Ibafa	65	20	37	2	1	0	21	0	9	66	221
Mozsgó	139	41	202	257	247	1	399	33	42	14	1375
Szentlászló	117	29	19	387	13	0	31	4	18	7	625
Szulimán	55	47	13	25	78	0	61	76	4	1	360
Összesen	563	311	492	972	460	8	656	168	78	124	3832

A projektben a Helyi társadalmi akciókban résztvevők száma 3832 fő volt, amely 84,15%-os indikátor teljesítést jelent.

10. SZEMÉLYI FELTÉTELEK

A projekt sikeres megvalósításához elengedhetetlen a megvalósítási szakasz során magas minőségű, referenciákkal, tapasztalatokkal rendelkező megvalósítói szakmai gárda felállítása.

A megvalósítás során 1 fő szakmai vezetőt alkalmaztak. Feladatai voltak:

- felelős volt a projektben foglalt szakmai tartalom maradéktalan megvalósulásáért, támogatta a projektmenedzser munkáját,
- ellátta a közösségfejlesztői feladatokat,
- folyamatos kapcsolatot tartott a konzorciumi települések polgármestereivel, képviselőivel
- folyamatos kapcsolatot tartott a Cselekvő Közösségek projekt mentoraival a kiemelt projekt befejezéséig,
- felügyelte az átadás-átvétel folyamatokat, a rendezvények megvalósítását folyamatosan figyelemmel kísérte,
- tanácsokkal segítette a projekt megvalósításában részt vevőket,

- folyamatosan kapcsolatot tartott a külső szolgáltatókkal, tanácsaival segítette a munkájukat,
- részt vett a projekt szakmai beszámolóinak elkészítésében és a kifizetési igénylések összeállításában is közreműködött,
- elvégezte a projektmenedzser által megjelölt egyéb, a projekt keretében felmerülő szakmai feladatokat,
- a projekt kapcsán tartott megbeszéléseken részt vett, és a szakmai kérdésekben állást foglalt, véleményezési jogát gyakorolta.

A projektmenedzser feladatokat a Baranya Megyei Önkormányzat látta el a munkatársa útján.

A projektben 2 főt foglalkoztattak három hónapos időtartamban. Feladatuk a hét település értéktárainak elkészítése volt a Nemzeti Művelődési Intézet Baranya megyei irodájának munkatársai irányításával, és a szakmai vezető segítségével alapján.

A közművelődési rendeletek felülvizsgálatát két fő végezte el megbízási szerződés keretében.

11. KÉPZÉSEK

- Szabadtéri Néprajzi Múzeum Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ által szervezett, 60 órás, *A kulturális közösségfejlesztés gyakorlata* című (blended) képzésen 1 fő vett részt Szentendrén.

A képzés során az alábbi tanulmányi területek kerültek feldolgozásra:

- a Cselekvő közösségek projekt célja, szakmai – módszertani eredményei
- Intézményi alapok, kulturális partnerség (múzeumok, könyvtárak, közművelődési intézmények)
- Közösségelméleti és közösségfejlesztési alapok, kulturális intézmények szerepe a települési közösségfejlesztésben, csoportos közösségfejlesztő módszerek gyakorlata
- a kulturális intézmények közösségi alapú működtetése, társadalmiasítása
- hozzáférés a kultúrához, esélyegyenlőségi modellek
- önkéntesmenedzserment

A képzés sikeres befejezését követően a résztvevő:

- képessé vált a kulturális partnerség, a közösségfejlesztés, a kulturális intézményeket célzó fejlesztési folyamatok generálására
- jártassá vált a társadalmiasított intézményi és esélyegyenlőségi modellek alkalmazásában
- elsajátította a kulturális önkéntességi tevékenység támogatási módszereit

- Közösségfejlesztők Egyesülete által szervezett, 120 órás, *Közösségfejlesztő* megnevezésű szakmai képzésen 1 fő vett részt, a szakmai vezető.

A képzés során az alábbi tanulmányi területek kerültek feldolgozásra:

-
- állampolgári és közösségi tapasztalatok
 - bevezetés a közösségi munkába
 - közösségfejlesztés hazai és külföldi gyakorlata
 - a közösségfejlesztői szaktevékenység
 - a közösségfejlesztés folyamata, közösségi munkamódok, módszerek és technikák
 - szakmai gyakorlat

A képzés sikeres befejezését követően a résztvevők:

- megismerték a környezetükben zajló állampolgári és közösségi folyamatokat, a közösségfejlesztés hazai és külföldi történetét és intézményrendszerét, a közösségfejlesztés fogalmát és alapelveit, a főbb módszereket és technikákat (aktivizáló módszerek, együttműködés kialakítása és partnerek keresése, helyi nyilvánosság kialakítása és megerősítése), a közösségfejlesztő munkát és a közösségfejlesztési folyamat főbb lépéseit
 - azonosítani tudják a közösségfejlesztést, mint mozgalmat és szakmát, a közösségi beavatkozás modelljeit, kezdeményező és segítő szerepeit és fejlesztői-szervezői szakmai feladatait
- A Szabadtéri Néprajzi Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ 6 órás, *A közösségfejlesztés és a helyi közigazgatás kapcsolata, egymásra gyakorolt hatása* című szakmai egynapos képzését e-learning formában szervezték, az önkormányzatok munkatársai, köztisztviselői számára. A képzésen minden konzorciumi településről 2-2 fő vett részt, azaz 14 fő részvételét biztosította a projekt.

A képzésen résztvevők a tanúsítvány megszerzését követően képessé válnak a közigazgatás intézményeit az aktivitásukban megerősített közösségek és kezdeményezőik befogadására, támogatására, a közösségi aktivitás fenntartására.

A képzés célja volt:

- a közigazgatási szakemberek felkészítése gyakorlatorientált módszerekkel a közösségfejlesztés alapértékeinek, fázisainak és módszereinek megismerésére
- jó gyakorlatok bemutatása a közművelődési intézmények, a könyvtárak és a múzeumok közösségi részvételen alapuló működtetésére, társadalmasítására, partneri kapcsolatainak bővítésére,
- a kommunikációs készségek fejlesztése az együttműködés érdekében.

A képzés megfelelt a TOP-5.3.1-16 és a TOP-6.9.2-16 Helyi identitás és kohézió erősítése című pályázat kedvezményezettjei számára a pályázati felhívás 3.4.1.1. B. 5. g. pontja szerinti szakmai tapasztalatcserén való részvételi kötelezettség előírásának.

12. NYILVÁNOSSÁG ÉS TÁJÉKOZTATÁS

A projekt megvalósítása során különös figyelmet fordítottunk a tájékoztatás és nyilvánosság biztosítására, valamint az infokommunikációs akadálymentesítésre.

- A helyi nyilvánosság fórumainak megteremtése érdekében projekt weboldalt hoztunk létre és facebook oldalt működtetünk.

Akadálymentes weblapot alakítottunk ki: <http://www.mozsgotersege.hu/>

Facebook oldalt működtetünk: <https://www.facebook.com/se-arch/top?q=mozsg%C3%B3%20t%C3%A9rs%C3%A9ge>

- A projektben INFORMÁCIÓS PONT került kialakításra Mozsgón, mely valamennyi konzorciumi település lakossága és további érdeklődők számára is elérhető. Feltétel volt, hogy könnyen megközelíthető helyen legyen, ahol megbízható és naprakész felvilágosítást adnak a települések életére hatást gyakorló legfontosabb közhasznú (helyi, köznapi, mindennapi, közérdekű, közösségi, általános) információkról. Az információs pont helyszíne: Községi Könyvtár, 7932 Mozsgó, Batthyány utca 13.
- A konzorciumot alkotó településeken „C” típusú tájékoztató tábla kihelyezése megtörtént. A kihelyezésről a fényképek beküldésre kerültek.
- Kommunikációs célra alkalmas fotódokumentáció készítése: a rendezvényekhez kapcsolódóan az EPTK-n a szakmai beszámolók mellékleteként feltöltésre kerültek a készített fényképek.
- TÉRKÉPTÉR feltöltése a projekthez kapcsolódó tartalommal: előzetesen egyeztetve a Közreműködő szervezettel minden rendezvényről, illetve rendezvénysorozatról, ahol készültek fotók, 1 fénykép került fel a TÉRKÉPTÉR-re, azaz összesen 73 fénykép a záró szakmai beszámolóval egyidejűleg feltöltésre került az EPTK felületen.

13. FENNTARTÁSI KÖTELEZETTSÉG

A projekt során szerzett pozitív és negatív tapasztalatokat az azóta megrendezésre kerülő rendezvényeken azok figyelembevételével valósítják meg. A szerzett tapasztalatokat a konzorciumot alkotó településeken azóta is hasznosítják. A rendezvények száma természetesen a projekt óta csökkent, aminek hátterében a forráshiány áll.

A projekt honlapja működik. A fenntartási kötelezettségekben szereplő elvárásokat a projekt leginkább ezen a honlapon keresztül biztosítja.

<http://www.mozsgotersege.hu/>